

ANALIZA BADAŃ DOTYCZĄCYCH MAZOWIECKIEGO RYNKU PRACY PROWADZONYCH PRZEZ OŚRODKI AKADEMICKIE

Magdalena Kocik
Justyna Łukaszewska

SPIS TREŚCI

I. CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU ANALIZY	4
II. ŹRÓDŁA INFORMACJI	6
BADANIA NAUKOWE OŚRODKÓW AKADEMICKICH	6
III. PRZEGLĄD ZIDENTYFIKOWANYCH BADAŃ	14
BADANIE NR 1. WYSOKO WYKWALIFIKOWANI CUDZOZIEMSCY PRACOWNICY W TRANSNARODOWYCH KORPORACJACH W WARSZAWIE	14
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	14
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	15
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	16
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	16
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	17
BADANIE NR 2. TRENDY GOSPODARCZE A ZMIENNOŚĆ MAZOWIECKIEGO RYNKU PRACY	17
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	17
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	18
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	19
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	19
BADANIE NR 3. ANALIZA PERSPEKTYW ROZWOJU KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO NA RYNKU PRACY SUBREGIONU PŁOCKIEGO	20
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	20
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	21
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	21
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	23
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	23
BADANIE NR 4. ABSOLWENCI SGH NA RYNKU PRACY	24
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	24
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	25
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	27
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	28
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	29
BADANIE NR 5. LOKALNY RYNEK PRACY W POLSCE W LATACH 2001-2005	29
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	29
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	30
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	35
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	37
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	37

BADANIE NR 6. ZBADANIE POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO SUBREGIONU RADOMSKIEGO	37
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	37
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	38
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	40
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	43
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	44
BADANIE NR 7. REGIONALNY RYNEK PRACY WOBEC MIGRACJI ZAROBKOWYCH W UNII EUROPEJSKIEJ (NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO)	44
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	44
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	45
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	47
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	49
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	49
BADANIE NR 8. INSTRUMENTY RYNKU PRACY WOBEC GRUP SZCZEGÓLNIIE ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM W SKALI LOKALNEJ NA PRZYKŁADZIE POWIATU CIECHANOWSKIEGO	49
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	49
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	50
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	51
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	55
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	57
BADANIE NR 9. POMOC SPOŁECZNA WOBEC OSÓB BEZROBOTNYCH W SKALI LOKALNEJ NA PRZYKŁADZIE GMINY REGIMIN	59
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	59
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	59
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	60
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	61
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	62
BADANIE NR 10. POLITYKA SPOŁECZNA W GMINIE (NA PRZYKŁADZIE GMIN DŁUGOSIODŁO, MICHAŁOWICE, WYSZOGRÓD)	62
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	62
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	63
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	64
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	66
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	67
BADANIE NR 11. BEZROBOTNI W WYBRANYCH ŚRODOWISKACH LOKALNYCH	68
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	68
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	69
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	71
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	75
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	76
BADANIE NR 12. BEZROBOCIE W POWIECIE PRUSZKOWSKIM	76
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	76
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	77
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	77

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	78
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	79
BADANIE NR 13. SPOŁECZNE ASPEKTY BEZROBOCIA W OKRĘGU RESTRUKTURYZOWANYM	79
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	79
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	80
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	80
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	83
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	84
BADANIE NR 14. ANALIZA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY W POLSCE (PRZED I PO WEJŚCIU DO UNII EUROPEJSKIEJ). CZ. I. LOKALNE RYNKI PRACY W TYM SAMYM REGIONIE	85
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	85
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	85
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	86
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	87
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	88
BADANIE NR 15. KLUCZOWA ROLA GMINY W AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	88
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	88
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	89
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	92
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	96
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	96
BADANIE NR 16. BEZROBOCIE JAKO CZYNNIK OBNIŻAJĄCY KAPITAŁ LUDZKI W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM	97
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	97
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	97
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	97
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	99
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	100
BADANIE NR 17. REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE POLSKIEGO RYNKU PRACY	100
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	100
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych	101
3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki	102
4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	104
5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem	104
IV. ZAKOŃCZENIE	105
1. Przedmiot badań według obszarów problemowych	105
2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach	107
3. Wykorzystane wskaźniki	107
4. Rekomendacje w zakresie badań dla Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy	108
5. Podsumowanie	112

I. CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU ANALIZY

Celem raportu, będącego wynikiem kwerendy bibliotecznej oraz internetowej, jest zebranie w syntetycznej formie wyników badań naukowych dotyczących problematyki mazowieckiego rynku pracy, prowadzonych w latach 2005-2009 przez wybrane publiczne i niepubliczne ośrodki akademickie. Zakres badań został zawężony tylko do tego okresu tak, aby wychwycić najnowsze zmiany i tendencje na rynku pracy, zwłaszcza po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Niniejszy tekst stanowi jeden z elementów szerszej analizy prowadzonej w ramach projektu „Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy”¹. Pozostałe raporty dotyczyć będą m.in.: prac naukowych prowadzonych przez urzędy, ośrodki badawcze inne niż instytucje akademickie, prac badawczych ośrodków akademickich na temat ogólnopolskiego rynku pracy, a także projektów prowadzonych w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Celem wszystkich wymienionych opracowań jest:

- diagnoza dostępnych wskaźników sytuacji na rynku pracy i odpowiednich wskaźników kontekstowych (wykorzystywanych w dotychczasowych analizach rynku pracy);
- diagnoza wskaźników sytuacji na rynku pracy i odpowiednich wskaźników kontekstowych, których wartości można pozyskać z danych nieprzetworzonych, gromadzonych obecnie;
- diagnoza dostępu do danych nieprzetworzonych przydatnych w analizach odnoszących się do zjawisk zachodzących na rynku pracy, ich determinant i następstw;
- przegląd i ewaluacja metod badawczych stosowanych w badaniach nad rynkiem pracy, w tym w skali Mazowsza oraz całego kraju, a także metod stosowanych przez ośrodki zagraniczne;
- diagnoza deficytów informacji, identyfikacja wskaźników sytuacji na rynku pracy, których wartości nie można pozyskać z danych gromadzonych obecnie oraz

---

¹ Projekt Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy realizowany w ramach Priorytetu VI Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 6.1, Poddziałanie 6.1.1. „Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy

sporządzenie listy typów danych koniecznych do wygenerowania, aby móc określić wartości tych wskaźników i wykonać niezbędne badania;

- sformułowanie propozycji obszarów wymagających szerszych (bardziej pogłębionych) badań i analiz;
- przygotowanie syntetycznej, praktycznej instrukcji dla osób dokonujących diagnozy wyjściowej sytuacji na mazowieckim rynku pracy (zawierającej informacje o źródłach informacji i sposobie docierania do konkretnych danych).

Zadaniem poniższego raportu jest sklasyfikowanie badań według obszarów problemowych, charakterystyka metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych, a także omówienie zakresu i rodzaju osiągniętych wyników. Raport wskazuje również rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy, które wynikają z analizy przedstawionych poniżej badań. Opracowanie kończy wykaz publikacji związanych z omawianymi w raporcie projektami badawczymi.

17 badań będących przedmiotem kwerendy, prowadzonej według opisanych wyżej kryteriów selekcji, powstało w ośmiu ośrodkach akademickich zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego: trzech publicznych oraz pięciu niepublicznych. Badania prowadzone były zarówno przez uczelnie zlokalizowane w dużych ośrodkach akademickich, takich jak Warszawa czy Radom, jak również w mniejszych miejscowościach (np. Żyrardów). Najwięcej (sześć) z omawianych w raporcie badań zostało zrealizowanych przez pracowników naukowych Szkoły Wyższej Handlowej w Warszawie, gdzie szczególną rolę w badaniach lokalnego rynku pracy odgrywa Instytut Gospodarstwa Społecznego. Ponadto prezentujemy trzy badania zrealizowane na Uniwersytecie Warszawskim oraz po dwa w ALMAMER Wyższej Szkole Ekonomicznej i w Wyższej Szkole Rozwoju Regionalnego w Żyrardowie oraz pojedyncze, przeprowadzone w innych jednostkach akademickich.

Zakres przedmiotowy badań obejmował następujące obszary badawcze: społeczno-ekonomiczne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala makro, skala regionalna), charakterystyka rynku pracy, polityka rynku pracy, edukacja zawodowa, standardy zawodowe, aktywność publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy.

Poniższy raport został przygotowany zgodnie z wytycznymi formalnymi oraz merytorycznymi przedstawionymi przez Radę Programową Projektu.

II. ŹRÓDŁA INFORMACJI

Badania naukowe ośrodków akademickich

L.p.	Nazwa podmiotu	Zakres problemowy informacji	Okres badania	Rodzaj	Dostępność
1	Aneta Piekut, Uniwersytet Warszawski, Ośrodek Badań nad Migracjami, Wysoko wykwalifikowani cudzoziemscy pracownicy w transnarodowych korporacjach w Warszawie	2. Charakterystyka rynku pracy	2007-2009	Analiza danych zastanych, badania empiryczne: ilościowe i jakościowe	Piekut Aneta, <i>The social dimension of integration</i> , [w:] <i>Poland: becoming a country of sustained immigration</i> , red. Lesińska, Okólski Marek, Scholar, Warszawa, 2009. Piekut Aneta, <i>Preference for cities: spatial distribution of settled migrants</i> , [w:] <i>Poland: becoming a country of sustained immigration</i> , red. Lesińska, Okólski Marek, Scholar, Warszawa, 2009. Piekut Aneta, <i>Cudzoziemcy w Warszawie</i> , CMR Working Papers, (w przygotowaniu)
2	Wyższa Szkoła Zarządzania Personalem, Trendy gospodarcze a zmienność mazowieckiego rynku pracy	1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala makro, skala regionalna)	01.03.2009 – 31.05.2010	Analiza danych zastanych, badania empiryczne: ilościowe i jakościowe	Brak
3	Wyższa Szkoła Pedagogiczna	4. Edukacja zawodowa	05.10.2006- 31.08.2007	Analiza danych	<i>Analiza perspektyw rozwoju kształcenia ustawicznego na rynku</i>

	Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Analiza perspektyw rozwoju kształcenia ustawicznego na rynku pracy Subregionu Płockiego			zastanych, badania empiryczne: ilościowe i jakościowe	<i>pracy subregionu płockiego</i> , http://www.twp.pl/projekt/pliki/Opracowanie.pdf ,
4	Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Absolwenci SGH na rynku pracy	2. Charakterystyka rynku pracy	2005-2006	Analiza danych zastanych, badania empiryczne: ilościowe	Minkiewicz Barbara, Błędowski Piotr (red. nauk.), <i>Absolwenci SGH na rynku pracy</i> , Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008.
5	Jerzy Telep, Bogdan Ćwik, Almamer Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Lokalny rynek pracy w Polsce w latach 2001-2005	2. Charakterystyka rynku pracy	2008	Analiza danych zastanych	Telep Jerzy, Ćwik Bogdan, <i>Lokalny Rynek Pracy w Polsce w latach 2001-2005</i> , Almamer Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2008.
6	Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu,	1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na	02.11. 2006 -28.02.2008	Analiza danych zastanych, badania empiryczne:	Głąbicka Katarzyna, Kalotka Janusz, <i>Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego. Raport z badań. Etap I. Diagnoza</i> , Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego,

	Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego.	rynku pracy (skala regionalna)		ilościowe	Radom 2008. Głąbicka Katarzyna, Kalotka Janusz, <i>Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego. Raport z badań. Etap II. Analiza</i> , Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego, Radom 2008.
7	Ewa Karolina Flaszyńska, Uniwersytet Warszawski, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Regionalny rynek pracy wobec migracji zarobkowych w Unii Europejskiej (na przykładzie województwa mazowieckiego).	2. Charakterystyka rynku pracy	21.01.2004-19.01.2005	Analiza danych zastanych, badania empiryczne: jakościowe	Flaszyńska Ewa, <i>Migracje zarobkowe w województwie mazowieckim - komunikat z badań</i> , „Edukacja ustawiczna dorosłych”, 2005, 1(48), 51-57.
8	Beata Błaszczyk, Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej, Instrumenty rynku pracy wobec grup	1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala regionalna)	2006	Badanie empiryczne jakościowe, analiza danych zastanych	Raport wewnętrzny, udostępniony przez uczelnię w formie papierowej. Wersja krótsza dostępna jako artykuł: Błaszczyk Beata, <i>Instrumenty rynku pracy wobec grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym w skali lokalnej na przykładzie powiatu ciechanowskiego</i> ,

	szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym w skali lokalnej na przykładzie powiatu ciechanowskiego	2. Charakterystyka rynku pracy 3. Polityka rynku pracy 6. Aktywność publicznych (poza PSZ) i niepublicznych instytucji rynku pracy, w tym organizacji pozarządowych, na rzecz wspierania osób i grup słabych i wykluczonych z rynku pracy			[w:] <i>Studia i prace Kolegium Społeczno-Ekonomicznego SGH, Zeszyt Naukowy 13, SGH, Warszawa, 2007, s. 11-37.</i>
9	Beata Błaszczyk, Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej Pomoc społeczna wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej na przykładzie gminy Regimin	1 – Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy 2 – Charakterystyka rynku pracy 6 – Aktywność publicznych i niepublicznych instytucji rynku	2007	Analiza danych zastanych	Błaszczyk Beata, <i>Pomoc społeczna wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej na przykładzie gminy Regimin</i> , [w:] <i>Studia i Prace Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH, Zeszyt Naukowy 15, SGH, Warszawa, 2008, s. 9-29.</i>

		pracy			
10	Adam Kurzynowski, Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej Polityka społeczna w gminie (na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wyszogród)	1 – Społeczno- ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy 2 – Charakterystyka rynku pracy 6 – Aktywność publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy	2005	Badanie empiryczne ilościowe	Raport wewnętrzny, udostępniony przez uczelnię w formie papierowej.
11	Adam Kurzynowski, Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej Bezrobotni w wybranych środowiskach lokalnych	1 - Społeczno- ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala makro, skala regionalna) 2 - Charakterystyka rynku pracy 3 - Polityka rynku pracy 6 - Aktywność publicznych (poza PSZ) i	2007	Badanie empiryczne ilościowe	Raport wewnętrzny, udostępniony przez uczelnię w formie papierowej.

		niepublicznych instytucji rynku pracy, w tym organizacji pozarządowych, na rzecz wspierania osób i grup słabych i wykluczonych z rynku pracy			
12	Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie Bezrobocie w powiecie pruszkowskim (w tym badanie przeprowadzone w ramach pracy licencjackiej Wioletty Gago napisanej pod kierunkiem prof. Adama Kurzynowskiego)	2– Charakterystyka rynku pracy 3 – Polityka rynku pracy	XII. 2005	Badanie empiryczne ilościowe, analiza danych zastanych	Rakowska Barbara, Gago Wioletta, <i>Bezrobocie w powiecie pruszkowskim</i> , [w:], Rakowski Witold (red.), <i>Lokalny rynek pracy w realiach powiatu żyrardowskiego</i> , Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie we współpracy z Instytutem Technologii Eksploatacji – Państwowym Instytutem Wydawniczym, Żyrardów, 2007, s. 76-95.
13	Beata Błaszczyk, Wojciech Morawski, Katedra	1 – Społeczno-ekonomiczne i prawne	2006	Badanie empiryczne ilościowe	Błaszczyk Beata, <i>Społeczne aspekty bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym</i> , [w:] Morawski

	Historii Gospodarczej i Społecznej Szkoły Głównej Handlowej Społeczne aspekty bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym	uwarunkowania sytuacji na rynku pracy 2 – Charakterystyka rynku pracy			Wojciech, Zawistowski Andrzej (red.), <i>Stare okręgi przemysłowe</i> , SGH, Warszawa, 2008, s. 353 -372.
14	Jerzy Telep, Almamer Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie Analiza lokalnych rynków pracy w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej). Cz. I. Lokalne rynki pracy w tym samym regionie	1 – Społeczno- ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy 2 – Charakterystyka rynku pracy	2005	Analiza danych zastanych	Telep Jerzy, <i>Analiza lokalnych rynków pracy w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej). Cz. I. Lokalne rynki pracy w tym samym regionie</i> , [w:] <i>Zeszyty Naukowe</i> , Nr 1 (51), Zakład Wydawniczy DrukTur sp. z o.o., Warszawa, 2008, s. 137-151.
15	Witold Rakowski, Jolanta Borek Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie Kluczowa rola gminy w	3 – Polityka rynku pracy	2006 – 2009	Badania empiryczne ilościowe	Raport wewnętrzny w wersji roboczej, udostępniony przez uczelnię w formie elektronicznej

	aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób niepełnosprawnych				
16	Wydział Socjologii Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusk Bezrobocie jako czynnik obniżający kapitał ludzki w województwie mazowieckim	1 – Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy 2 – Charakterystyka rynku pracy 5 – Standardy zawodowe	2006-2008	Analiza danych zastanych	Szymanik Elżbieta, <i>Bezrobocie jako czynnik obniżający kapitał ludzki w województwie mazowieckim</i> , [w:] Gilejko Jerzy (red.), <i>Lokalizm – problemy, instytucje i aktorzy</i> , Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Pułtusk, 2007, s. 253-273.
17	Dr hab. Prof. UW. Urszula Sztanderska, Dr hab. Prof. UW. Mieczysław W. Socha, Dr Jacek Liwiński, Mgr Gabriela Grotkowska, Mgr Bartek Rokicki, Mgr Leszek Wincenciak, Monika Siergiejuk Katedra	2 – Charakterystyka rynku pracy	2005-2006	Analiza danych zastanych	www.rynekpracy.edu.pl

<p>Makroekonomii i Teorii Handlu Zagranicznego, Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego</p> <p>Regionalne zróżnicowanie polskiego rynku pracy</p>				
---	--	--	--	--

III. PRZEGLĄD ZIDENTYFIKOWANYCH BADAŃ

BADANIE NR 1.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Wysoko wykwalifikowani cudzoziemscy pracownicy w transnarodowych korporacjach w Warszawie².

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem projektu było pogłębienie wiedzy na temat procesu adaptacji wysoko wykwalifikowanych, cudzoziemskich pracowników transnarodowych korporacji, którzy pracują w Warszawie. Badanie miało również na celu analizę wzorów mobilności tej specyficznej grupy imigrantów oraz odpowiedź na pytanie, czy są oni zaangażowani w stałą migrację związaną z osiedleniem się w Polsce, czy przejeżdżają do Polski jako tymczasowi pracownicy, czy też stanowią hiper-mobilną elitę migracyjną, która korzysta z otwartości granic i globalizacji współczesnej gospodarki. Celem badania było również odkrycie motywów oraz kosztów (nie)mobilności.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Czy i które teorie migracji mogą być zastosowane do badania wysoko wykwalifikowanych migrantów?

---

² Badanie stanowi podstawę pracy doktorskiej, której obrona planowana jest na koniec bieżącego roku, stąd ograniczony dostęp do wielu informacji.

- Czy to pojawiają się nowe formy migracji?
- Czy istnieją wzory mobilności pracowników wysoko wykwalifikowanych?
- Jakie są koszty ciągłej mobilności?
- Jakie są zasoby specyficzne dla danego miejsca, które decydują o wzorach mobilności?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2. Charakterystyka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.2.4. Migracje zarobkowe; odpływ i napływ zasobów pracy

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Analiza zezwoleń na pracę wydanych w woj. mazowieckim w okresie 1999-2004 (dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie)

2.1.2 Badania empiryczne

Badanie quasi-ilościowe oraz jakościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta internetowa, wywiady pogłębione

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

W projekcie badani byli wysoko wykwalifikowani pracownicy cudzoziemscy zatrudnieni w transnarodowych korporacjach w metropolii warszawskiej (stolicy i strefie podmiejskiej). Przez pracowników wysoko wykwalifikowanych rozumiano osoby, które piastują stanowiska kierownicze, menedżerskie oraz są specjalistami. Do grupy badawczej zaliczono osoby posiadających inne niż polskie obywatelstwo, do badania zostali również włączeni tzw. wielokrotni obywatele (posiadający obywatelstwo polskie i inne). Osoby te pracowały w transnarodowych korporacjach, czyli przedsiębiorstwach podejmujących bezpośrednie inwestycje zagraniczne w więcej niż jednym kraju, wytwarzających dobra lub usługi poza swoim krajem pochodzenia. Populacja badanych została ograniczona do przedstawicieli trzech narodowości: Amerykanów, Francuzów i Koreańczyków (z Korei Południowej).

Wybór ten był oparty na analizie zezwoleń na pracę wydanych w woj. mazowieckim w okresie 1999-2004.

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie- metropolia warszawska- Warszawa oraz tereny podmiejskie

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Ciekawą techniką badawczą jest ankieta internetowa. Należy jednak mieć na uwadze wszystkie zagrożenia wynikające z jej stosowania (np. wypełnianie przez osoby, które nie należą do grupy docelowej, wielokrotne wypełnianie przez tę samą osobę).

3.2 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

W grupie badanych znalazły się cztery typy wysoko wykwalifikowanych migrantów, które różniły się „poziomem mobilności” i „poziomem osadzenia” w Polsce. Wyróżniono następujące cztery typy mobilności - migrantów nowicjuszy, ekspatów, migrantów osiadłych i ekspatów osiadłych – które stanowiły jednocześnie fazy cyklu mobilności wysoko wykwalifikowanych pracowników. Badanie pokazało, że dzięki istnieniu specyficznych przestrzeni społecznych w Warszawie, wysoko wykwalifikowani migranci, będący słabiej „osadzeni” w społeczeństwie polskim, mogli minimalizować koszty związane z mobilnością przestrzenną. Te przestrzenie to np.: organizacje biznesowe, szkoły międzynarodowe, organizacje cudzoziemskie, świątynie, w których nabożeństwa odprawiane były w językach narodowych respondentów oraz niektóre miejsca rozrywki. Przestrzenie te pomagały badanym zachować posiadane już zasoby (tj. kultura narodowa, znajomi rodacy), co oszczędzało ich czas i energię. W konsekwencji, wymienione przestrzenie społeczne ułatwiały również gromadzenie nowych, cennych zasobów w czasie zamieszkania i pracy w Polsce (np.: umiejętności zarządzania pracownikami innej narodowości i kultury, adaptacyjność w nowym kulturowo środowisku).

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Badania mają charakter nowatorski, stąd warto wykorzystać zwłaszcza informacje dotyczące typologii pracowników migrujących oraz strategii przyjmowanych przez imigrantów. W przyszłych badaniach bardzo pomocne mogą się informacje dotyczące miejsc spotkań pracowników wysoko wykwalifikowanych.

4.2 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Ankieta internetowa, która pozwala na dotarcie do stosunkowo dużej próby respondentów

4.3 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Warty dalszej pogłębionej analizy jest temat motywacji pracowników wysoko wykwalifikowanych przybywających do Polski, czynników przyciągających i odpychających (tzw. push and pull factors) oraz czynników, które decydują o ich pozostaniu i kontynuowaniu kariery zawodowej w Polsce/ na Mazowszu.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Piekut Aneta, *The social dimension of integration*, [w:] *Poland: becoming a country of sustained immigration*, red. Lesińska, Okólski Marek, Scholar, Warszawa, 2009.

Piekut Aneta, *Preference for cities: spatial distribution of settled migrants*, [w:] *Poland: becoming a country of sustained immigration*, red. Lesińska, Okólski Marek, Scholar, Warszawa, 2009.

5.2 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Piekut Aneta, *Cudzoziemcy w Warszawie*, CMR Working Papers, (w przygotowaniu)

BADANIE NR 2.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Trendy gospodarcze a zmienność mazowieckiego rynku pracy³

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem badania jest pomoc przedsiębiorstwom w procesie adaptacji do nowych warunków rynkowych poprzez dostarczenie im wiarygodnych informacji o możliwościach jak najefektywniejszego wykorzystania zasobów pracy w sytuacji szybko zmieniających się warunków społeczno- gospodarczych. Ponadto badanie ma również na celu zdiagnozowanie trudności mazowieckich przedsiębiorstw, wynikających z niepełnego zatrudnienia i braku pracowników o odpowiednich kwalifikacjach oraz diagnozę potrzeb przedsiębiorstw, które aktualnie wymagają restrukturyzacji i adaptacji do istniejących warunków na rynku pracy. Pozostałe cele projektu badawczego to: przygotowanie raportu zawierającego informacje o potrzebach przedsiębiorstw wymagających restrukturyzacji (na potrzeby dialogu społecznego

---

³ Projekt jest w początkowym etapie realizacji

pomiędzy instytucjami rynku pracy, organizacjami pracodawców i pracowników oraz samorządem lokalnym) oraz krótkookresowa prognoza trendów na mazowieckim rynku pracy.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Województwo mazowieckie jest szczególnie wrażliwe na zmiany sytuacji na rynku pracy.
- Barię rozwoju przedsiębiorstw na Mazowszu jest problem z pozyskaniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników.
- Problem braku pracowników cyklicznie przechodzi w problem nadmiernego zatrudnienia - wraz ze zmianami koniunktury gospodarczej.
- Przedsiębiorstwa nie są wystarczająco przygotowane na stałą potrzebę restrukturyzacji i adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala makro, skala regionalna)

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

1.1. Tendencje rozwojowe: ekonomiczne, demograficzne, społeczne w powiązaniu z rynkiem pracy

1.1.3. Dotyczące kraju lub Mazowsza, pozwalające wyodrębnić mniejsze jednostki terytorialne na terenie województwa

1.2. Prognozy dotyczące popytu i podaży zasobów pracy

1.2.3. Dotyczące kraju lub Mazowsza, pozwalające wyodrębnić mniejsze jednostki terytorialne na terenie województwa

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

W ramach projektu badawczego zostanie przeprowadzona analiza ogólnodostępnych danych statystycznych i innych źródeł wiedzy.

2.1.2 Badania empiryczne

Badania ilościowe i jakościowe.

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ilościowe badania ankietowe CATI oraz CAPI, indywidualne wywiady pogłębione, zogniskowane wywiady grupowe.

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

- Ilościowe badania ankietowe CATI, próba n=1000

Badaniem objęta zostanie reprezentatywna grupa przedsiębiorców z woj. mazowieckiego z uwzględnieniem: wielkości firmy, branży PKD oraz położenia geograficznego.

- Ilościowe badania ankietowe CAPI, próba n=600 (2 grupy po 100 w trzech branżach)

Badaniem objętych zostanie 600 przedsiębiorstw podzielonych na dwie grupy: 300 wymagających restrukturyzacji zasobów pracy oraz 300 deklarujących optymalne zatrudnienie.

- Ilościowe badania ankietowe CAPI, próba n=900 (po 300 w trzech branżach)

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

Projekt jest w trakcie realizacji, na obecnym etapie brak jest informacji o jego wynikach.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Warto podkreślić zastosowanie w projekcie różnych metod oraz technik badań, co umożliwia bardziej pogłębioną analizę. Część ilościowa badań (badania ankietowe typu CATI oraz CAPI) prowadzona jest przy użyciu nowoczesnych technik, pozwalających na szybką realizację oraz ograniczenie błędów ankieterskich związanych z niewłaściwym stosowaniem kwestionariusza.

4.2 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Szczególnie warte pogłębionych badań są tematy związane ze stosunkiem przedsiębiorców do zarządzania zmianą oraz stosowanymi przez nich narzędziami służącymi do kierowania tym procesem.

BADANIE NR 3.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Analiza perspektyw rozwoju kształcenia ustawicznego na rynku pracy Subregionu Płockiego

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem projektu było dostosowanie oferty szkoleniowej skierowanej do mieszkańców obszarów wiejskich Subregionu Płockiego do wymogów rynku pracy. Ponadto do pozostałych celów badań należało:

- rozpoznanie możliwości i potrzeb szkoleniowych ludności wiejskiej powiatów: płockiego, sierpeckiego i gostynińskiego;
- identyfikacja oczekiwań przedsiębiorców dotyczących kwalifikacji zawodowych zatrudnianych pracowników;
- analiza oferty szkoleniowej dostępnej na rynku pracy po kątem jej dostosowania do wymogów rynku pracy;
- identyfikacja kierunków rozwoju obszarów wiejskich gmin Subregionu Płockiego, determinujących przyszłe potrzeb rynku pracy.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Jakie są potrzeby edukacyjne i szkoleniowe ludności wiejskiej powiatów płockiego, sierpeckiego, gostynińskiego?
- Z jakiego rodzaju szkoleń i kursów mogą korzystać mieszkańcy badanych powiatów?
- Czy oferta szkoleniowa jest dopasowana do wymogów rynku pracy?
- Jakie są oczekiwania pracodawców dotyczące kwalifikacji potencjalnych pracowników?
- Jakie są kierunki rozwoju badanych powiatów?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

4. Edukacja zawodowa

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

4.1. Poziom wykształcenia w regionie

4.2. Struktura zawodowa kwalifikacji

4.3. Infrastruktura edukacyjna; system szkolnictwa, rozmieszczenie terytorialne

4.4. Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy

- 4.5. Koszty kształcenia
- 4.6. Infrastruktura w zakresie kształcenia ustawicznego
- 4.7. Formy, zakres, finansowanie kształcenia ustawicznego
- 4.8. Beneficjenci kształcenia ustawicznego

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

W ramach prac badawczych dokonano analizy oferty szkoleń i kursów skierowanych do osób dorosłych, prowadzonych przez instytucje publiczne oraz prywatne firmy szkoleniowe. Przeanalizowano również informacje z Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia oraz Powiatowych Rad Zatrudnienia w Płocku, Gostyninie i Sierpcu, dotyczące preferowanych kierunkach kształcenia. Przeprowadzona została także analiza ofert pracy składanych przez pracodawców w 2006 roku do urzędów pracy w: Płocku, Gostyninie i Sierpcu oraz dokonano przeglądu strategii rozwoju oraz innych dokumentów programowych powiatów i gmin tworzących Subregion Płocki

2.1.2 Badania empiryczne

Ilościowe, jakościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankiety, panele eksperckie, analiza treści.

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

- Badanie ankietowe dotyczące potrzeb szkoleniowych- próba n=500, mieszkańcy powiatów: płockiego, gostyńskiego oraz sierpeckiego.
- Badanie ankietowe dotyczące potrzeb pracodawców, próba n= brak danych

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie- powiaty: płocki, gostyński oraz sierpecki.

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

Procentowy udział w próbie

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Liczba osób planujących: podjęcie pracy we własnym gospodarstwie, podjęcie dowolnej pracy, podjęcie pracy w zakładzie państwowym, uruchomienie własnej firmy, podjęcie pracy za granicą, liczba osób, które nie są zainteresowane podjęciem pracy, liczba osób planujących

podwyższenie poziomu wykształcenia, stopa bezrobocia, liczba osób pracujących w: usługach i handlu, przemyśle i budownictwie, w przemyśle rolno-spożywczym, w rolnictwie i leśnictwie w usługach związanych z rolnictwem, liczba osób chcących podjąć pracę, która wymagałaby dodatkowej nauki, liczba osób planujących: dokupienie lub sprzedaż ziemi, wyspecjalizowanie się w jakiejś dziedzinie, rozwinięcie produkcji zdrowej żywności, sprzedaż lub zlikwidowanie gospodarstwa, rozwinięcie dotychczasowej produkcji rolnej.

3.2 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

W projekcie wykorzystano typowe metody badawcze. Warto zdecydować się na zastosowanie innych technik diagnozowania potrzeb pracodawców, badania ankietowe spotkały się bowiem z małym zainteresowaniem potencjalnych respondentów.

3.3 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Badanie wykazało szczególne zapotrzebowanie na szkolenia z zakresu ekonomii (wyliczanie efektywności produkcji, przeprowadzanie większych inwestycji i pozyskiwanie środków finansowych, mechanizmy gospodarki rynkowej) oraz informatyki. Zdaniem badanych, do najbardziej przydatnych umiejętności z perspektywy rynku pracy, należą: obsługa komputera (umiejętność korzystania z Internetu, znajomość programów do rozliczeń finansowych, edytowania tekstów) oraz znajomość języków obcych. Prawie 80% badanych upatruje w pogłębianiu i uzupełnianiu wykształcenia szansę na poprawę sytuacji i lepszy start życiowy. W związku z tym prawie jedna czwarta planuje w najbliższym czasie zdobyć wyższe wykształcenie, a 12% wykształcenie średnie. Dodatkowo respondenci oczekują, że samorządy i inne instytucje publiczne będą informowały ich o planowanych kierunkach rozwoju subregionu, tak, aby mogli oni dopasować własne zamierzenia życiowe do działań podejmowanych przez władze. Badanie miało również na celu wskazanie głównych przyczyn kryzysu na rynku pracy subregionu oraz najefektywniejszych metod przeciwdziałania bezrobociu. Za podstawowe powody trudnej sytuacji uznano małą mobilność przestrzenną i zawodową ludności, za niską aktywność w poszukiwaniu pracy, brak odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej oraz za wolne tempo restrukturyzacji rolnictwa. Natomiast do najefektywniejszych sposobów przeciwdziałania bezrobociu uznano doradztwo zawodowe już na etapie szkoły podstawowej, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój kształcenia ustawicznego oraz wyrównywanie szans edukacyjnych. Ponadto przedsiębiorcy oczekują ułatwień ze strony władz publicznych, takich jak np. wynajem lokali do prowadzenia działalności gospodarczej po preferencyjnych cenach. Respondenci chcą

również stworzenia lokalnego forum na rzecz wzrostu zatrudnienia i ograniczenia bezrobocia z udziałem wszystkich partnerów społecznych.

3.4 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

W badaniu wskazano bardzo ogólne propozycje działań mających na celu ograniczania bezrobocia w omawianym regionie. Warto wskazać bardziej dostosowane do lokalnej specyfiki i bardziej konkretne metody.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Bardzo interesująca jest baza danych⁴ dotycząca ofert szkoleniowej dostępnej w subregionie plockim (kursy i szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe oraz umożliwiające zdobycie nowych umiejętności zawodowych, szkolenia i kursy przeprowadzone przez publiczne służby zatrudnienia, szkolenia dla rolników, studia podyplomowe, szkolenia i kursy umożliwiające nabycie umiejętności niezbędnych do założenia i prowadzenia własnej firmy oraz stymulujące wykorzystywanie potencjału pracowników w realizacji celów firmy, szkolenia i kursy podnoszące ogólnorozwojowe umiejętności osobowościowe).

4.2 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Warto dogłębniej i szerzej (także w innych subregionach niż plocki) zbadać ofertę kursów i szkoleń proponowaną zarówno przez firmy prywatne jak i instytucje publiczne, tak, aby dostosować ją do potrzeb pracowników i oczekiwań pracodawców oraz by zbędnie nie powielać niektórych tematów.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Materiały online: *Analiza perspektyw rozwoju kształcenia ustawicznego na rynku pracy subregionu plockiego*, <http://www.twp.pl/projekt/pliki/Opracowanie.pdf>, dostęp dn. 2009.09.10.

Baza danych- <http://www.twp.pl/projekt/baza/index.htm>, dostęp dn. 2009.09.10.

---

⁴ <http://www.twp.pl/projekt/baza/modul3/modul3.htm>, stan na dzień: 2009.09.10.

BADANIE NR 4.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Absolwenci SGH na rynku pracy

1.2 Cel lub cele badania

Głównymi celami badania były:

- pogłębienie wiedzy dotyczącej relacji między studiami wyższymi a pracą;
- identyfikacja cech społeczno- demograficznych wpływających na przebieg kariery zawodowej;
- identyfikacja sposobów wchodzenia absolwentów na rynek pracy;
- określenie wpływu studiów wyższych na przebieg kariery zawodowej;
- określenie mobilności absolwentów na rynku pracy.

Do pozostałych celów należało:

- analiza roli specjalistycznych i ogólnych kompetencji absolwentów w różnych etapach ich kariery zawodowej;
- analiza racjonalności polityki edukacyjnej w odniesieniu do szkolnictwa wyższego i wewnętrznej polityki edukacyjnej SGH;
- identyfikacja kluczowych kompetencji absolwentów z punktu widzenia społeczeństwa opartego na wiedzy;
- identyfikacja efektów kształcenia w postaci kształtowania kompetencji przez szkolnictwo wyższe;
- identyfikacja kolizji i sprzeczności między celami absolwentów, szkół i pracodawców jako interesariuszy szkolnictwa wyższego;
- określenie standardów kompetencji absolwentów;
- weryfikacja założeń polityki edukacyjnej w kontekście sukcesów/ niepowodzeń absolwentów wkraczających na rynek pracy.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Jak przedstawia się sytuacja absolwentów SGH na rynku pracy (skala i charakter zatrudnienia, bezrobocia i bierności zawodowej)?
- Czy i jakie zmiany w aktywności zawodowej absolwentów dokonały się na przestrzeni lat?
- Jakie są czynniki sukcesów i niepowodzeń absolwentów na rynku pracy?

- Jak wygląda proces podejmowania pierwszej pracy przez osoby kończące studia?
- Z czego wynika zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy różnych grup absolwentów?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2.Charakterystyka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.2.3.Edukacja zawodowa i jej powiązania z rynkiem pracy

2.2.3.3.Uczelnie wyższe

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

W ramach projektu badawczego przeanalizowane zostały następujące dane zastane:

- Raporty GUS
  - Szkoły wyższe i ich finanse w roku 1997, Szkoły wyższe i ich finanse w roku 2000, Szkoły wyższe i ich finanse w roku 2002, Szkoły wyższe i ich finanse w roku 2005, Informacje i Opracowania Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa- liczba studentów i absolwentów wg wybranych grup kierunków studiów w latach 1991-2006, liczba absolwentów kierunków rynkowych w latach 1990-2000 oraz 2001-2004;
  - Aktywność ekonomiczna ludności Polski, Informacje i Opracowania Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, dane za: lata 1992-2000, 1997, 1998, 2000, 2002-2006- tempo wzrostu zatrudnienia osób z wyższym wykształceniem w latach 1992-2000;
  - Roczniki Statystyczne Województw, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, dane za lata 2001-2004- liczba pracujących z wyższym wykształceniem wg działów gospodarki w latach 2002 i 2004;
  - Bezrobocie rejestrowane, Informacje i Opracowania Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, dane za lata 1998 i 2000- stopa bezrobocia, liczba bezrobotnych, liczba bezrobotnych zarejestrowanych;
  - Losy zawodowe absolwentów w latach 1989-1994, Losy zawodowe absolwentów w latach 1994-1997, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa-liczba absolwentów, którzy ukończyli szkołę w latach 1989-1994 (dane ogółem, wg płci i miejsca zamieszkania);

- Rocznik Statystyczny Pracy 1997, Rocznik Statystyczny Pracy 2006, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa- wskaźnik zatrudnienia, wskaźnik zatrudnienia absolwentów;
- Zatrudnienie w gospodarce narodowej 1994-1995, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa- liczba absolwentów szkół wyższych wg sektorów, w których podjęli pierwszą pracę zawodową (w tym odsetek podejmujących pracę w sektorze publicznym).

2.1.2 Badania empiryczne

Badanie ilościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta (pocztowa, wysyłana pocztą elektroniczną, zamieszczona na stronie internetowej SGH).

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Ankieta skierowana była głównie do absolwentów studiów dziennych. Rozesłano do nich około 9500 kwestionariuszy i ostatecznie osoby te stanowiły 91,8% respondentów. Absolwentów studiów zaocznych o badaniu powiadomiono poprzez media. Mieli oni możliwość wypełnienia ankiety zamieszczonej na stronie internetowej uczelni. Ostatecznie operowano próbą liczącą 1342 osób. Wśród respondentów przeważały osoby młode, prawie 60 % było w wieku 26-30 lat. 53% badanych stanowiły kobiety, co odpowiadało strukturze studentów SGH według płci.

2.2.2 Teren badań

Ogólnopolski

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

Procentowy udział w próbie, metody analizy korelacji: Phi oraz V- Cramera- badanie zależności między zadowoleniem z uzyskiwanych zarobków a dochodem, zadowoleniem z obecnego miejsc pracy a liczbą pracodawców, zadowoleniem z zarobków a liczbą pracodawców, zadowolenia z zawodu a liczbą pracodawców, niezależnością w miejscu pracy a liczbą pracodawców, niezależnością w miejscu pracy a zajmowanym stanowiskiem, natężeniem kontaktów z klientami a obecnym stanowiskiem.

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Prawdopodobieństwo ponownego wyboru danego kierunku studiów, stopień zadowolenia absolwentów z programu studiów i warunków studiowania w SGH, ocena stopnia opanowania przez respondentów kluczowych kompetencji, ocena przygotowania przez SGH studentów uzupełniających studiów magisterskich w zakresie wybranych rodzajów wiedzy i umiejętności, ważność poszczególnych celów życiowych absolwenta w momencie ukończenia studiów i w chwili badania, ważność poszczególnych kryteriów rekrutacji u pierwszego i obecnego pracodawcy, stopień wykorzystania kwalifikacji nabytych przez absolwentów w czasie studiów w pierwszej i obecnej pracy, moment znalezienia pierwszej pracy przez absolwentów, liczba szkoleń odbytych przez poszczególnych respondentów, liczba osób zatrudnionych w administracji państwowej, administracji samorządowej, przedsiębiorstwach o zasięgu lokalnym, przedsiębiorstwach o zasięgu krajowym i międzynarodowym, bankach i instytucjach finansowych, organizacjach non-profit, pracujących na własny rachunek, ocena stopnia wykorzystania kwalifikacji nabytych przez absolwentów w czasie studiów w pierwszej i obecnej pracy

3.2 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Dobre dopasowanie metody do celów badania. Warta podkreślenia jest różnorodność form dotarcia do respondentów (poczta, Internet, mail) oraz zastosowanie analizy korelacji w celu uzyskania bardziej pogłębionych wyników.

3.3 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Wg badań absolwenci SGH zajmują bardzo dobrą pozycję na rynku pracy. Wynika to z renomy uczelni, którą skończyli oraz z ich zaradności i przedsiębiorczości. Zdecydowana większość (85%) już w czasie studiów pracowała. Pierwsze praktyki i staże traktowane są

jako droga do uzyskania doświadczenia, które później przełoży się na możliwość uzyskania trwałego zatrudnienia. Do dominujących motywów wyboru pierwszej pracy należały: możliwość rozwoju zawodowego, chęć podjęcia jakiegokolwiek pracy, oczekiwanie, że będzie ona dostosowana do wiedzy i umiejętności, prestiż organizacji oraz wysokość wynagrodzenia. Absolwentów SGH cechuje duża mobilność zawodowa- jedynie 13% pracuje u swojego pierwszego stałego pracodawcy. W nowym miejscu zatrudnienia poszukują oni lepszych warunków i perspektyw kariery zawodowej.

Zdaniem absolwentów pracodawcy poszukują u potencjalnych pracowników przede wszystkim takich kompetencji jak: umiejętności komunikowania się, rozwiązywania problemów, odporności na stres, samodzielności, zdolności analitycznych. Wg badanych ukończone studia pozwoliły im na zdobycie takich kompetencji jak: znajomość języków obcych, umiejętności analityczne, szeroka wiedza ogólna, umiejętność samokształcenia, samodzielność w rozwiązywaniu problemów oraz zdolności komunikacyjne. Badani stwierdzili, że w najmniejszym stopniu opanowali specjalistyczne umiejętności zawodowe, umiejętności informatyczne, negocjacyjne, przywódcze oraz zdolność do pracy w sytuacjach stresowych.

Jedynie jedna czwarta respondentów pracuje na stanowiskach zgodnych z ukończonym kierunkiem i specjalnością studiów, tyle samo zgodnie z kierunkiem, jedna piąta zgodnie z ogólnym profilem studiów, a 14%- niezgodnie. Świadczy to o tym, iż zdobyli oni na tyle uniwersalne kwalifikacje, że mogą je wykorzystywać na różnych stanowiskach.

Badanie absolwentów SGH wykazało, że prawie jedna czwarta z nich kontynuuje edukację na studiach podyplomowych, co może świadczyć zarówno o ich otwartości i chęci pogłębiania wiedzy, jak i o pewnych lukach kompetencyjnych, które nie zostały zapełnione w czasie studiów magisterskich.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Minkiewicz Barbara, Błędowski Piotr (red. nauk.), *Absolwenci SGH na rynku pracy*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008.

4.2 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Warta zastosowania w rozbudowanych badaniach ilościowych jest analiza korelacji z wykorzystaniem współczynników Phi-Yule'a oraz V-Cramera.

4.3 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Losy absolwentów studiów podyplomowych

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Minkiewicz Barbara, Błędowski Piotr (red. nauk.), *Absolwenci SGH na rynku pracy*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008.

BADANIE NR 5.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Lokalny rynek pracy w Polsce w latach 2001-2005

1.2 Cel lub cele badania

Głównymi celami badania była analiza rozmiarów bezrobocia na przykładzie wybranych lokalnych rynków pracy oraz ocena skuteczności metod ograniczania bezrobocia, stosowanych przez urzędy pracy. Ponadto badanie miało dać odpowiedź na pytanie czy warto kontynuować dotychczasowe działania czy też należy szukać nowych rozwiązań.

1.3 Przedmiot badania

1.3.1 Główny temat badania

2.Charakterystyka rynku pracy

1.3.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.3.1.Charakterystyka bezrobocia jako zjawiska

2.3.1.1.czas trwania

2.3.1..3.inne charakterystyki

2.3.2.Przyczyny bezrobocia w tym: bezpośrednie

2.3.3.Położenie ekonomiczne bezrobotnych, w tym: charakterystyka gospodarstw domowych, źródła utrzymania, warunki mieszkaniowe

2.3.4.Społeczny kontekst bezrobocia

2.3.5.Kompetencje bezrobotnych

2.3.6.Bariery podjęcia pracy

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

- Dane GUS
  - Stopa bezrobocia w Polsce w latach 2002- 2005;
  - Liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia w Polsce w latach 2004-2005 z podziałem na województwa;
  - Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani w 2004 i 2005 r.
  - Liczba ofert pracy w 2005 r.;
  - Struktura bezrobotnych wg płci i wieku, stan w końcu IV kwartału 2005 r.;
  - Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia i płci, stan w końcu IV kwartału 2005 r.;
  - Przeciętna stopa bezrobocia w kraju oraz na obszarze działania powiatowych urzędów pracy wg stanu na dzień 30.06.2005 r.;
  - Zakłady osób fizycznych w powiecie człuchowskim wg głównych sekcji gospodarki narodowej w 2002 r.;
  - Ludność miasta i gminy Pionki wg płci;
- Dane Ministerstwa Gospodarki i Pracy
  - Prognoza liczby Polaków, którzy wyjadą do pracy za granicę w ciągu najbliższych 10-12 lat;
  - Podstawowe dane o bezrobociu i wydatkach z Funduszu Pracy w latach 2002-2005 (liczba zarejestrowanych bezrobotnych, wypłaconych zasiłków i świadczeń, wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu);
- Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie
  - Stopa bezrobocia w państwach Unii Europejskiej w latach 2004-2005;
  - Stopa bezrobocia w woj. mazowieckim- stan na koniec grudnia 2005;
  - Struktura bezrobotnych w latach 2002-2005 (miejsce zamieszkania, wypłaconych zasiłków i świadczeń, osoby z/bez prawa do zasiłku, zwolnieni z przyczyn zakładu pracy);
  - Realizacja pośrednictwa pracy na terenie powiatu mińskiego w latach 2002-2005;

- Aktywizacja absolwentów (szkolenia, staże, umowy absolwenckie) z powiatu mińskiego w latach 2002-2005;
- Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu na terenie powiatu mińskiego w latach 2002-2005;
- Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu z podziałem na zadania w latach 2002-2005;
- Dane PUP w Mińsku Mazowieckim
  - Stan bezrobocia w powiecie mińskim w latach 2002-2005;
  - Stan bezrobocia wg gmin powiatu mińskiego w latach 2002-2005;
  - Napływ i odpływ bezrobotnych w powiecie mińskim w latach 2002-2005 (wraz z powodem odpływu);
  - Struktura bezrobotnych wg wieku w latach 2002-2005;
  - Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w latach 2002-2005;
  - Struktura bezrobotnych wg stażu pracy;
  - Prace interwencyjne na terenie powiatu mińskiego w latach 2002-2005;
  - Roboty publiczne realizowane na terenie PUP w Mińsku Mazowieckim w latach 2002-2005;
  - Liczba udzielonych pożyczek bezrobotnym na terenie powiatu mińskiego w latach 2002-2005;
  - Realizacja poradnictwa zawodowego na terenie powiatu mińskiego w latach 2003-2005;
  - Udział bezrobotnych w szkoleniach organizowanych przez PUP w Mińsku Mazowieckim w latach 2002-2005;
- Dane PUP w Żyrardowie
  - Stopa bezrobocia w powiecie żyrardowskim w latach 2002-2005;
  - Struktura bezrobocia w powiecie żyrardowskim wg płci i wieku w 2004r.;
  - Bezrobotni w powiecie żyrardowskim wg płci i wykształcenia w 2004r.;
  - Bezrobotni w powiecie żyrardowskim wg czasu pozostawania bez pracy w 2004 r.;
  - Bezrobotni w powiecie żyrardowskim wg stażu pracy w 2004 r.;

- Zasiłki dla bezrobotnych w powiecie żyrdowskim w latach 2002-2005 (liczba osób objętych świadczeniem, koszt całkowity, udział środków z UE);
- Prace interwencyjne w powiecie żyrdowskim w latach 2002-2005 (liczba osób objętych świadczeniem, koszt całkowity, udział środków z UE);
- Roboty publiczne interwencyjne w powiecie żyrdowskim w latach 2002-2005 (liczba osób objętych świadczeniem, koszt całkowity, udział środków z UE);
- Szkolenia interwencyjne w powiecie żyrdowskim w latach 2002-2005 (liczba osób objętych świadczeniem, koszt całkowity, udział środków z UE);
- Staże interwencyjne w powiecie żyrdowskim w latach 2002-2005 (liczba osób objętych świadczeniem, koszt całkowity, udział środków z UE);
- Środki udzielane jednorazowo na podjęcie działalności gospodarczej w powiecie żyrdowskim w latach 2002-2005;
- Dane PUP w Człuchowie
  - Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Człuchowie w latach 1995-2005;
  - Liczba bezrobotnych w gminach powiatu człuchowskiego;
  - Struktura bezrobocia w gminach powiatu człuchowskiego;
  - Liczba bezrobotnych w powiecie człuchowskim wg wieku w latach 2004-2005;
  - Liczba bezrobotnych wg rodzaju wykształcenia w powiecie człuchowskim w latach 2004-2005;
  - Liczba bezrobotnych w powiecie człuchowskim wg stażu pracy w latach 2004-2005;
  - Udział bezrobotnych z poszczególnych gmin powiatu człuchowskiego w pracach interwencyjnych organizowanych przez PUP w Człuchowie w latach 2002-2004;
  - Udział bezrobotnych z poszczególnych gmin powiatu człuchowskiego w robotach publicznych organizowanych przez PUP w Człuchowie w latach 2002-2004;

- Udział bezrobotnych z poszczególnych gmin powiatu człuchowskiego w szkoleniach organizowanych przez PUP w Człuchowie w latach 2002-2004;
- Liczba pożyczek udzielonych przez PUP w Człuchowie w latach 2002-2004;
- Liczba absolwentów z poszczególnych gmin powiatu człuchowskiego uczestniczących w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu w 2004 r.;
- Dane Urzędu Miasta Pionki
  - Struktura powierzchni miasta Pionki;
  - Liczba nowo wpisanych do rejestrów podmiotów gospodarczych w latach 2000-2005;
- Dane Urzędu Gminy w Pionkach
  - Poziom bezrobocia w gminie Pionki na tle powiatu radomskiego i woj. mazowieckiego w 2003 r.;
  - Stopa bezrobocia w gminie Pionki w 2003 r.;
- Dane Filii PUP w Pionkach
  - Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2000-2005;
  - Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w latach 2000-2005;
  - Struktura bezrobotnych wg wieku w latach 2000-2005;
  - Poziom bezrobocia w latach 2005-2005;
  - Udział osób bezrobotnych bez/z prawem do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2000-2005;
  - Liczba osób podbierających zasiłek przedemerytalny w latach 2000-2005;
  - Liczba osób wyrejestrowanych z powodu podjęcia pracy subsydiowanej i niesubsydiowanej w latach 2000-2005;
  - Liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych w gminie Pionki w latach 2000-2005;
  - Koszt jednego miejsca pracy w ramach prac interwencyjnych w latach 2000-2005;
  - Liczba umów zawartych z tytułu robót publicznych w latach 2000-2005;

- Miejsca pracy oraz liczba osób zatrudnionych w ramach stażu absolwenckiego w 2003 r.;
- Wydatki na przygotowanie zawodowe w 2004 r.;
- Lista zakładów pracy, w których bezrobotni odbywali przyuczenie zawodowe w 2004 r.;
- Liczba osób korzystających z poszczególnych usług pośrednictwa pracy w 2005 r.;
- Liczba uczestników szkoleń w latach 2000-2005;
- Liczba osób skierowanych na szkolenia indywidualne i grupowe z podziałem na płeć w 2005 r.;
- Liczba zawartych umów- dotacji na założenie własnej działalności gospodarczej oraz kwoty udzielonych dotacji w latach 2004-2005;
- Lista rodzajów działalności gospodarczej, na które zostały udzielone dotacje w 2005 r.;
- Pożyczki dla pracodawców w latach 2000-2003 (ilość zawartych umów oraz kwota pożyczek);
- Refundacje dla pracodawców w latach 2004-2005 (ilość zawartych umów oraz kwota dotacji);
- Dane PUP w Łomży
  - Liczba osób skierowanych na szkolenia przez PUP w Łomży w latach 2001-2005;
  - Liczba osób skierowanych na staże przez PUP w Łomży w latach 2001-2005;
  - Liczba osób skierowanych do robót publicznych przez PUP w Łomży w latach 2001-2005;
  - Liczba osób skierowanych do prac interwencyjnych przez PUP w Łomży w latach 2001-2005;
  - Liczba osób korzystających z pożyczek i dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej w latach 2001-2004;
  - Wydatki fundusz Pracy na terenie PUP w Łomży w latach 2001-2005;
  - Struktura wydatków z Funduszu Pracy na terenie PUP w Łomży w latach 2001-2005;
  - Wydatki fundusz Pracy na terenie PUP w Łomży w latach 2001-2005 w podziale na poszczególne formy przeciwdziałania bezrobociu;

- Dynamika zmian środków z Funduszu Pracy na aktywne metody przeciwdziałania bezrobociu na terenie PUP w Łomży w latach 2001-2005;
- Dane portalu www.globaeconomy.pl
  - Stopa bezrobocia w UE w latach 1997-2003;
- Dane portalu www.gazetaprawna.pl
  - Stopa bezrobocia w poszczególnych krajach UE w czerwcu 2004 r., 2004 i 2005 r.;

2.2 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.2.1 Metody statystyczne

Udział procentowy w próbie

2.2.2 Inne metody analizy

SWOT

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Wskaźnik efektywności aktywnych form zatrudnienia ($\text{<liczba osób zatrudnionych dzięki danej aktywnej formie/ liczba osób biorących udział w danej formie>*100\%$), stopa bezrobocia, wskaźnik aktywności zawodowej, wysokość wydatków z Funduszu Pracy na różne formy przeciwdziałania bezrobociu, liczba beneficjentów różnych form przeciwdziałania bezrobociu, liczba ofert pracy, kwota wypłaconych zasiłków i świadczeń, liczba nowo wpisanych do rejestrów podmiotów gospodarczych.

3.2 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Badanie opierało się na szerokiej i dokładnej analizie szeregu danych zastanych. Warto pogłębić je o zastosowanie innych metod analizy (np. korelacja), by uchwycić zależności między badanymi czynnikami.

3.3 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

- Wnioski ogólne
  - Sytuacja gospodarcza w momencie badania szczególnie niekorzystnie wpływała na kondycję ekonomiczną rejonów o charakterze rolniczym i niskim poziomie uprzemysłowienia.
  - Szczególnie trudna sytuacja na rynku pracy dotyczy osób młodych, zwłaszcza absolwentów oraz kobiet (przyczyna: obawa pracodawcy

przed częstymi zwolnieniami, urlopami związanymi z macierzyństwem).

- Duży „odpływ” bezrobotnych następuje z tytułu niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy. Wynika to z niechęci podejmowania przez bezrobotnych pracy przynoszącej niski dochód.
- Jedną z podstawowych przyczyn bezrobocia jest brak kwalifikacji zawodowych adekwatnych do potrzeb współczesnego rynku pracy. Wskazuje na to m.in. analiza struktury bezrobotnych wg poziomu wykształcenia. Osoby o niskim wykształceniu mają małe szanse na znalezienie pracy, a ich ponowna aktywizacja zawodowa może okazać się bardzo trudna.
- Powiat Mińsk Mazowiecki
  - Powiat ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, co stwarza możliwość rozwoju m.in. przemysłu, handlu, przetwórstwa.
  - Czynnikiem, który zwiększa bezrobocie, jest niedostosowanie struktury podaży pracy do popytu na nią w warunkach szybkich zmian na rynku pracy (niedostosowanie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych pracowników do potrzeb pracodawców).
  - Osoby z wyższym wykształceniem mają największe szanse na znalezienie pracy.
- Powiat Żyrardów
  - Dobre położenie komunikacyjne powiatu sprzyja powstawaniu nowych inwestycji. Szczególnie duże znaczenie pod tym względem odgrywa Mszczonów.
  - Gospodarka powiatu żyrardowskiego stwarza przedsiębiorcom dobre warunki do inwestowania. Walory naturalne (Puszcza Mariańska) stwarzają bardzo dobre warunki do rozwoju agroturystyki i innych form rekreacji oraz specjalistycznej produkcji ogrodniczej i rolniczej.
  - Samorząd powiatowy z powodzeniem zabiega o środki z EFS, szczególnie na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz na przeciwdziałanie bezrobociu.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Telep Jerzy, Ćwik Bogdan, *Lokalny Rynek Pracy w Polsce w latach 2001-2005*, Almamery Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2008.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Telep Jerzy, Ćwik Bogdan, *Lokalny Rynek Pracy w Polsce w latach 2001-2005*, Almamery Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2008.

BADANIE NR 6.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego.

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem badania było określenie poziomu potencjału innowacyjnego w subregionie radomskim poprzez diagnozę i analizę stanu innowacyjności. Ponadto projekt miał na celu zbadanie zapotrzebowania firm na wdrażanie nowych procesów innowacyjnych, rozpoznanie popytu na innowacje oraz wskazanie obszarów innowacyjności subregionu.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Jak wysoki jest stopień innowacyjności i potencjał badawczo-rozwojowy subregionu?
- Jakie są potrzeby (samorządów, przedsiębiorców, instytucji naukowych, społeczności lokalnych) w zakresie innowacyjności?
- Jakie warunki (prawne, finansowe, kadrowe itd.) powinny zostać stworzone w subregionie, aby podnieść poziom jego innowacyjności?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala regionalna)

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

1.1. Tendencje rozwojowe: ekonomiczne, demograficzne, społeczne w powiązaniu z rynkiem pracy

1.1.3. Dotyczące kraju lub Mazowsza, pozwalające wyodrębnić mniejsze jednostki terytorialne na terenie województwa

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

- Dane GUS
  - Biuletyn Statystyczny województwa mazowieckiego, III kwartał 2007- podział administracyjny, sieć osadnicza i liczba ludności powiatów subregionu radomskiego ogółem, w podziale na wiek i płeć, uch naturalny ludności, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych, liczba zawartych małżeństw;
  - Ludność- stan oraz struktura demograficzna i społecznoekonomiczna, województwo mazowieckie 2002- ludność województwa mazowieckiego, poszczególnych powiatów subregionu radomskiego oraz Warszawy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.;
  - Województwo Mazowieckie- Podregiony, Powiaty, Gminy 2007- bezrobotni zarejestrowani i oferty pracy w 2006 r., zasoby mieszkaniowe w 2006 r. (liczba mieszkań, przeciętna liczba izb mieszkalnych, przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i na 1 osobę), nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według wybranych kierunków inwestowania w 2006 r., liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych indywidualnych;
- www.radom.pl- strona internetowa Urzędu Miasta w Radomiu
  - Liczba bezrobotnych wg płci, bezrobotni wg wieku, bezrobotni wg wykształcenia;
- Dane Urzędu Miasta w Zwoleniu
  - Liczba ludności w latach 2003-2007 na terenie gminy Zwoleń;
- Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zwoleniu
  - Liczba bezrobotnych w gminie Zwoleń na koniec kwietnia 2007 r. z podziałem na płeć oraz bezrobotnych z/bez prawa do zasiłku;

2.1.2 Badania empiryczne

Badania ilościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta

ETAP I

W kwestionariuszu dla przedsiębiorstw poruszano w takie zagadnienia jak: kapitał ludzki przedsiębiorstw, nowe technologie i strategie innowacyjne stosowane w firmie, kultura organizacyjna, strategie rozwoju. Ankieta dla uczelni wyższych dotyczyła m.in. inwestycji informatycznych, poziomu zainteresowania studentów uczelnią, wartości nakładów inwestycyjnych, współpracy z otoczeniem zewnętrznym, zapotrzebowania lokalnego rynku pracy na konkretne kierunki studiów. Jednostki samorządu terytorialnego pytano głównie o: strategie rozwoju, politykę innowacyjną, planowane przedsięwzięcia, wykorzystanie funduszy strukturalnych, bariery rozwoju, podział środków budżetowych.

ETAP II

W kwestionariuszu zamieszczono pytania dotyczące: profilu działalności firmy, jej kondycji finansowej, stosowanych technologii, innowacyjności, współpracy z innymi podmiotami, szans i barier w rozwoju, konkurencyjności przedsiębiorstwa na lokalnym rynku.

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

ETAP I

- Ankieta dot. innowacyjności - próba n=1000.

W pierwszym etapie badań stworzone bazę potencjalnych uczestników. Zidentyfikowano 3688 podmiotów, z których wybrano 1000 beneficjentów ostatecznych. Ustalono zostały 3 kryteria wyboru instytucji mających brać udział w badaniu. Były to: klasyfikacja PKD, lokalizacja oraz wielkość i procentowe rozmieszczenie organizacji w subregionie radomskim. Kryteria te pomogły ustalić następującą próbę badawczą: 50% stanowiły średnie przedsiębiorstwa, 25 % małe, 5% duże, 10% instytucje naukowo- badawcze, 5% samorządy terytorialne, 5% samorządy gospodarcze. 71,5% podmiotów stanowiły przedsiębiorstwa mające swoją siedzibę na terenie miasta Radom, 17,2%- przedsiębiorstwa zlokalizowane w powiatach subregionu, a 11, 3%- pozostałe instytucje (instytucje nauki i techniki, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, zorganizowane kompleksy gospodarcze, władze regionalne i samorządowe, organizacje zrzeszające przedsiębiorców.

ETAP II

- Ankieta dot. innowacyjności firm- próba n=75.

W drugim etapie badań przeprowadzono badanie ankietowe na próbie liczącej 75 najbardziej innowacyjnych firm. Zostały one wybrane na podstawie analizy kwestionariuszy z pierwszego etapu badań. Zakwalifikowano przedsiębiorstwa, które podejmują działania pro innowacyjne, charakteryzujące się dużym stopniem rozwoju oraz stosujące nowoczesne technologie.

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie

Subregion radomski- powiaty: radomski, zwoleński, lipski, kozienicki, białobrzegi, szydlowiecki, grójecki, przysuski.

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

Udział procentowy w próbie, analiza korelacji pomiędzy czynnikami (przeprowadzaniem okresowych ocen pracowników a: poziomem wykształcenia, wiekiem i płcią właściciela firmy, długością działania firmy, liczbą zatrudnionych pracowników, zmianami w zatrudnieniu; organizowaniem szkoleń a: wiekiem, płcią właściciela firmy, długością działania firmy, liczbą zatrudnionych pracowników, zmianami w zatrudnieniu, poziomem kompetencji pracowników; preferowaną formą przeprowadzania szkoleń <zewnętrzne, wewnętrzne> a liczbą pracowników, rodzajem działalności, wykorzystywaniem środków z UE, zasięgiem działania firm), wyliczenie średniej (liczba osób w grupie w przypadku szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych) i mediany (liczby osób w grupie w przypadku szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych)

2.3.2 Inne metody analizy

SWOT

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Wskaźnik przyrostu naturalnego, stopa bezrobocia (w kraju, województwie mazowieckim, powiatach i gminach), ilość osób zatrudnionych w badanych przedsiębiorstwach, liczba firm prowadzących działalność: usługową, produkcyjną, handlową i mieszaną, liczba powstałych firm w przedziałach czasowych, odsetek firm korzystających z funduszy UE, źródło finansowania planowanych inwestycji, poziom nowoczesności stosowanych technik i technologii, odsetek firm posiadających patenty, odsetek firm stosujących nowoczesne technologie informacyjne, ilość patentów wdrożonych i zgłoszonych w ciągu ostatnich 5 lat, liczba nowych produktów i usług wprowadzonych w firmie w przeciągu ostatnich 5 lat, liczba firm angażujących się w przedsięwzięcia ekologiczne, długość okresu pracy poza obecną

branżą, odsetek przedsiębiorstw prowadzących szkolenia dla pracowników, odsetek przedsiębiorstw przeprowadzających ocenę pracowniczą, odsetek instytucji naukowych współpracujących z przemysłem, odsetek instytucji naukowych planujących otwarcie nowych kierunków, odsetek instytucji naukowych posiadających certyfikaty i patenty, stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach i gminach, ilość uczniów przypadających na 1 komputer, poziom wydatków na oświatę, kulturę i inwestycje w poszczególnych gminach, wielkość rocznej produkcji, przychody netto firm, procentowy udział podmiotów zagranicznych w działalności firm, udział nakładów na innowacje w nakładach inwestycyjnych w ostatnich 2 latach, odsetek firm korzystających z różnych norm jakości, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych, liczba zawartych małżeństw, liczba mieszkań, przeciętna liczba izb mieszkalnych, przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i na 1 osobę, nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według wybranych kierunków inwestowania, liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych indywidualnych..

3.2 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Zastosowana metoda badawcza jest dobrze dopasowana do celów badania. Warto podkreślić jest zastosowanie analizy SWOT jako elementu planowania strategicznego.

3.3 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

- Wśród firm subregionu radomskiego dominują przedsiębiorstwa z sektora MSP. Są to przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa, małe firmy oraz osoby pracujące na zasadzie samozatrudnienia. Jedną z najbardziej zauważalnych tendencji jest wzrost liczby kobiet będących właścicielami lub głównymi managerami w firmach.
- Większość (85%) przedsiębiorców wysoko ocenia kompetencje swoich pracowników. W związku z tym jakość zasobów ludzkich można uznać za strategiczny atut regionu oraz źródło jego przewagi konkurencyjnej. Badania wskazują jednak, że wiedza wyniesiona ze studiów przez kadre kierowniczą nie jest aplikowana w procesie zarządzania zasobami ludzkimi, co powoduje, że potencjał tkwiący w zasobach kadrowych organizacji nie jest w pełni wykorzystywany.
- Większość przedsiębiorców jest świadoma znaczenia szkoleń w procesie rozwoju kompetencji pracowniczych, jednak organizuje je jedynie trzy czwarte z nich. Ponadto jedynie jedna trzecia przebadanych firm to

organizacje uczące się, tj. takie, w których procesowi podnoszenia kwalifikacji podlegają wszyscy pracownicy, a nie jedynie wybrane grupy zatrudnionych. Główne motywy przeprowadzenia szkoleń wynikają z konieczności realizacji przepisów prawa (np. wymagania techniczne, BHP) oraz z orientacji na klienta i chęci sprostania jego wymaganiom (stąd np. szkolenia produktowe czy dotyczące efektywnej i profesjonalnej obsługi klienta).

- Do najważniejszych cech decydujących o sukcesie rynkowym przedsiębiorstwa zaliczono: innowacyjność, dobrze wykształconą kadre i jakość wykonywanych usług.
- Najbardziej innowacyjne przedsiębiorstwa posiadają bardzo dobrą sytuację finansową, chętnie biorą udział w projektach finansowanych z UE. Problemy, z jakimi najczęściej spotykają się te firmy to: brak dostatecznej wiedzy na temat nowych technologii, brak właściwych kwalifikacji pracowników, szczególnie do obsługi narzędzi informatycznych, długotrwałe oczekiwanie na pozwolenia na budowę, ograniczone środki finansowe, nieterminowość harmonogramów wdrożeń. Problemy te można rozwiązać poprzez: system specjalistycznych szkoleń, stworzenie własnego zespołu konstruktorów, zwiększenie nakładów na potencjał ludzki, dotacje wspomagające z UE, granty na badania, zakup nowych maszyn i urządzeń.
- Firmy określone jako „nieinnowacyjne” zlokalizowane są przede wszystkim w małych miejscowościach i na wsiach. Za główne bariery utrudniające podejmowanie działań innowacyjnych respondenci uznali ograniczone możliwości finansowe oraz obawę przed niepowodzeniem przedsięwzięcia.
- W regionie radomskim większość firm nie posiada certyfikatów, co wpływa na niski poziom jakości wytwarzanych produktów i usług.
- Jednostki samorządu terytorialnego w niewielkim stopniu angażują się w działania na rzecz innowacyjności. W celu przyciągnięcia potencjalnych inwestorów oferują najczęściej ulgi podatkowe oraz doradztwo.
- Badane instytucje ze sfery nauki i techniki zainteresowane są przygotowaniem i wdrażaniem projektów innowacyjnych. W tym celu zamierzają wykorzystywać przede wszystkim potencjał intelektualny swojej kadry oraz środki finansowe z UE.

- Współpraca pomiędzy sferami nauki a biznesu w subregionie radomskim jest bardzo ograniczona.
- Zaproponowano trzy scenariusze rozwoju potencjału: proinnowacyjny (przedsiębiorstwa zorientowane będą na stałe, samodzielne poszukiwanie lub tworzenie nowych rozwiązań), kooperacyjny (współpraca przedsiębiorstw z różnych dziedzin działalności), integracyjny (powołanie ośrodków koordynujących lub centralizacja struktur firm w celu osiągnięcia wyższego poziomu rozwoju).
- Aby uczynić subregion radomski innowacyjnym należy: kształtować i promować postawy innowacyjne, zwiększyć aktywność samorządu terytorialnego w budowie sieci promocji subregionu oraz wspierać działania promocyjne firm, tworzyć i rozwijać sieci współpracy w zakresie innowacyjności, przyspieszyć rozwój regionu poprzez wykorzystanie potencjału Warszawy oraz proponować narzędzia wspierania innowacyjności (np. parki naukowe i technologiczne, inkubatory).

3.4 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Analizę warto poszerzyć o szacunkową ocenę kosztów wykorzystania zaproponowanych narzędzi, mających na celu wzrost poziomu innowacyjności subregionu.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Warto wykorzystać informacje dotyczące poziomu innowacyjności firm, nowych technologii wykorzystywanych przez przedsiębiorstwa, prowadzonych przez nich projektów oraz planów rozwojowych na najbliższe lata. Istotne są także informacje o współpracy firm z otoczeniem zewnętrznym- innymi firmami, administracją publiczną, placówkami edukacyjnymi. Należy również przeanalizować informacje dotyczące stosowanych metod rozwoju kompetencji pracowników oraz ich wpływu na jakość wykonywanej pracy. Warto także uwzględnić wyniki analizy SWOT badanych przedsiębiorstw oraz zaproponowane przez autorów raportu scenariusze rozwoju potencjału innowacyjnego.

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Głąbicka Katarzyna, Kalotka Janusz, *Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego. Raport z badań. Etap I. Diagnoza*, Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego, Radom 2008.

Głąbicka Katarzyna, Kalotka Janusz, *Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego. Raport z badań. Etap II. Analiza*, Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego, Radom 2008.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Analiza SWOT

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Warte dalszej analizy są zagadnienia dotyczące innowacyjności przedsiębiorstw, stosowania nowoczesnych technologii, tworzenia patentów watro przeanalizować również w innych częściach województwa mazowieckiego. Istotne z punktu widzenia jakości przyszłych kadr pracowniczych oraz tworzenia nowoczesnych rozwiązań technologicznych jest również zagadnienie współpracy między przedsiębiorstwami a placówkami naukowymi.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Głąbicka Katarzyna, Kalotka Janusz, *Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego. Raport z badań. Etap I. Diagnoza*, Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego, Radom 2008.

Głąbicka Katarzyna, Kalotka Janusz, *Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego. Raport z badań. Etap II. Analiza*, Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego, Radom 2008.

BADANIE NR 7.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Regionalny rynek pracy wobec migracji zarobkowych w Unii Europejskiej (na przykładzie województwa mazowieckiego).

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem badań było określenie stosunku mieszkańców Mazowsza do migracji zarobkowej do krajów Unii Europejskiej w momencie jej rozszerzenia w 2004 r. Szczególnie istotny cel stanowiło zbadanie zależności między skłonnością do migracji a stopą bezrobocia w województwie oraz odpowiedź na pytanie dotyczące determinantów przestrzennej mobilności ludności.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Czy możliwość podejmowania pracy za granicą i rosnące bezrobocie wpłyną na emigrację zarobkową?
- Jaki jest wpływ zagranicznych migracji zarobkowych na lokalny rynek pracy?
- Jakie czynniki wpływają na przestrzenną mobilności ludności?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2.Charakterystyka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.2.Strona podażowa

2.2.4.Migracje zarobkowe; odpływ i napływ zasobów pracy

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

- Dane GUS
  - Migracje zagraniczne ludności w Polsce w latach 1988-1997, Główny Urząd Statystyczny, Informacje i opracowania statystyczne, www.stat.gov.pl-struktura wg płci i wieku oraz liczba osób w tys. wyjeżdżających do wybranych krajów Europy (Austria, Francja, Niemcy, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy) w latach 1981-1985 i 1986-1990;
  - Liczba osób w tys. emigrujących z Polski wg głównych krajów przeznaczenia (RFN, Francja, Szwecja) w latach 1981-1999;
- Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie

- Rynek Pracy Województwa Mazowieckiego w 2002 r., opracowanie Wydziału Informacji i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie, Warszawa, marzec 2003- przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2001 i 2002 r. w tys. osób, pracujący w gospodarce narodowej na Mazowszu w latach 1998-2002 w tys. osób, stopa bezrobocia w 2002 r., liczba zarejestrowanych bezrobotnych, struktura bezrobocia wg: płci, wieku, miejsca zamieszkania, okresu pozostawania bez pracy, przyczyn zwolnienia z pracy, z/bez prawa do zasiłku (dane w tys. osób oraz w procentach);
- Branże, w których najczęściej byli zatrudnieni polscy pracownicy na terenie Niemiec w 1991 r., liczba umów o pracę sezonową zawartych w WUP w Warszawie oraz w lokalnych filiach w 2002 i 2003r.;
- Liczba wniosków z terenu woj. mazowieckiego o wydanie przyrzeczenia lub zezwolenia na wykonywanie pracy przez cudzoziemców w 2002 i 2003 r., liczba wydanych zezwoleń wg płci, kraju pochodzenia oraz zawodu osób, które je otrzymały, liczba wniosków wycofanych;
- Dane Państwowej Agencji Inwestycji Zagranicznych
  - Odsetek inwestycji zagranicznych w poszczególnych powiatach województwa mazowieckiego;
- Dane Ipsos-Demoskop
  - Charakterystyka problemów regionu mazowieckiego w kontekście integracji europejskiej, Raport z badań sondażowych Ipsos-Demoskop, Warszawa, lipiec 2001- odsetek osób spodziewających się korzyści z wejścia Polski do Unii Europejskiej;
- Dane Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej
  - Bezrobocie w Polsce w 2002 r., Raport Departamentu Rynku Pracy Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, luty 2003- liczba pracujących i zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce w 2001 i 2002 r.
  - Liczba ofert pracy sezonowej (w tys.) w Niemczech dla Polaków w latach 1998-2001 wg województw sprzed reformy administracyjnej z 1999 r.;
- Dane Okręgowej Inspekcji Pracy
  - Raport za 2002 r., Okręgowa Inspekcja Pracy w Warszawie, Warszawa 2003- liczba kontroli u pracodawców, liczba wykrytych nieprawidłowości i pracowników, których dotyczyły;

- Dane EUROSTAT
  - Stopa bezrobocia w krajach UE w 2003 i 2004r., liczba bezrobotnych w wybranych krajach (w tys.) w 2004 r.;
- Pozostałe dane
  - Kowaleski J., Mobilność przestrzenna w: Kryńska E. (red), Mobilność zasobów pracy. Analiza i metody stymulacji, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2000, str.82- akceptowany czas zarobkowego pobytu za granicą według wieku;
  - Sondaż Eurobarometr, Bruksela 2001- liczba osób z poszczególnych krajów UE zainteresowanych podjęciem pracy za granicą;

2.1.2 Badania empiryczne

Badania ilościowe i jakościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta, analiza treści wpisów na forach internetowych

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Ankieta, próba n=443

Próbę stanowili klienci powiatowych urzędów pracy z terenu województwa mazowieckiego.

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

Udział procentowy w próbie

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Liczba bezrobotnych, długość okresu pozostawania bez pracy, liczba osób chcących udać się na emigrację, liczba osób znających wybrany język obcy, liczba osób: pozostających bez pracy i jej nieszukających, bezrobotnych, pracujących: „na czarno”, dorywczo, sezonowo, jako wolontariusz, na podstawie umowy zlecenia, w niepełnym wymiarze godzin, na pełen etat, liczba osób pozostających na utrzymaniu członków rodziny lub przyjaciół,

utrzymujących się samodzielnie, korzystających z częściowego wsparcia najbliższych, korzystających z pomocy społecznej.

3.2 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Zastosowana metoda pozwoliła na uzyskanie stosunkowo dużej próby badawczej, która jednak nie spełniała warunków reprezentatywności. Badania ilościowe warto było pogłębić metodami jakościowymi.

3.3 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

- Badania wykazały, że bezrobocie oraz rozczarowanie sytuacją ekonomiczną w kraju mają największy wpływ na chęć wyjazdu za granicę. Szczególnie zainteresowani podjęciem pracy poza Polską są mieszkańcy wsi oraz małych miasteczek. Jednak gdyby pojawiły się większe możliwości zatrudnienia w kraju, nie zdecydowałiby się oni na wyjazd.
- Gotowość podejmowania pracy za granicą najczęściej zgłaszały osoby ze średnim wykształceniem, natomiast najmniej zainteresowani wyjazdem byli respondenci z wykształceniem podstawowym i zawodowym.
- Respondenci deklarujący chęć wyjazdu przewidywali, że będą pracować fizycznie i wykonywać najtrudniejsze i najbardziej uciążliwe prace, których nie chcą podejmować się rodzimi pracownicy.
- Badania wykazały, że w zdecydowanej większości mieszkańcy Mazowsza byłiby skłonni wyjeżdżać na krótkie (do 3 miesięcy) wyjazdy, najczęściej realizowane dzięki międzynarodowym porozumieniom bilateralnym oraz ofertom z urzędów pracy.
- Podstawową przyczyną braku skłonności do emigracji były względy rodzinne. Ponadto respondenci jako powód pozostawania w kraju wymieniali: wysoki koszt osiedlenia się za granicą, barierę językową, obawy związane z niepewnością utrzymania pracy poza granicami kraju.
- Ankietowani zarobione za granicą pieniądze chcieliby przeznaczyć na podstawowe potrzeby, przy czym młodzi ludzie wymieniali przede wszystkim takie dobra jak mieszkanie, samochód oraz opłaty za studia.

3.4 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Warto dodatkowo zbadać wpływ migracji zarobkowych na lokalny rynek pracy, zwłaszcza w małych miejscowościach.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Warto zbadać wpływ migracji na lokalny rynek pracy oraz czynniki, które obecnie warunkują emigrację, zwłaszcza wśród pracowników wysoko wykwalifikowanych.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Artykuły

Flaszyńska Ewa, *Migracje zarobkowe w województwie mazowieckim - komunikat z badań*, „Edukacja ustawiczna dorosłych”, 2005, 1(48), 51-57.

5.2 Raporty wewnętrzne i materiały nieopublikowane

Flaszyńska Ewa, *Regionalny rynek pracy wobec migracji zarobkowych w Unii Europejskiej (na przykładzie województwa mazowieckiego) - niepublikowana praca doktorska*, Uniwersytet Warszawski, 2005.

BADANIE NR 8.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Instrumenty rynku pracy wobec grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym w skali lokalnej na przykładzie powiatu ciechanowskiego

1.2 Cel lub cele badania

- Diagnoza sytuacji panującej na lokalnym rynku pracy w powiecie ciechanowskim
- Analiza i ocena skuteczności stosowanych instrumentów aktywizacji bezrobotnych

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Jaka jest sytuacja na rynku pracy w powiecie ciechanowskim?
- Jakie są aktywne instrumenty rynku pracy będące szansą na zaktywizowanie bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym?
- Na czym polega aktywizacja zawodowa bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym w powiecie ciechanowskim?
- Jak wygląda aktywność służb zatrudnienia?

- Jaka jest efektywność stosowanych instrumentów rynku pracy?
- Jakie są możliwości aktywizacji zawodowej osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym w świetle opinii pracowników urzędu pracy i starosty powiatowego?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala regionalna)
2. Charakterystyka rynku pracy
3. Polityka rynku pracy
6. Aktywność publicznych (poza PSZ) i niepublicznych instytucji rynku pracy, w tym organizacji pozarządowych, na rzecz wspierania osób i grup słabych i wykluczonych z rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

- 1.1. Tendencje rozwojowe: ekonomiczne, demograficzne, społeczne w powiązaniu z rynkiem pracy
  - 1.1.3. Dotyczące kraju lub Mazowsza, pozwalające wyodrębnić mniejsze jednostki terytorialne na terenie województwa
- 2.3. Bezrobocie
- 2.4. Zatrudnienie
  - 3.1. Instytucje rynku pracy; m.in. funkcjonowanie, współpraca, kadry
  - 3.3. Instrumenty polityki rynku pracy; efektywność
  - 3.4. Wydatki
  - 3.7. Pośrednictwo pracy
  - 3.8. Doradztwo
- 6.3. Organizacje pozarządowe

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie na temat sytuacji na rynku pracy w powiecie ciechanowskim za lata 2002-2006; dane Głównego Urzędu Statystycznego, dokumenty na temat rozwoju lokalnego dostępne na stronie starostwa powiatowego w Ciechanowie, dokumenty Samorządu Województwa Mazowieckiego

2.1.2 Badania empiryczne

Badania empiryczne jakościowe.

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Analiza danych zastanych, wywiady

2.1.4 Teren badań

Województwo mazowieckie- powiat ciechanowski

2.2 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.2.1 Metody statystyczne

Metody statystyczne - miary absolutne, miary względne, miary opisujące stan zjawisk

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Stopa bezrobocia, odsetek osób bezrobotnych wg wieku, wg czasu pozostawania bez pracy, wg wykształcenia, liczba osób skierowanych na szkolenia, liczba osób, które ukończyły szkolenia, liczba osób, które podjęły pracę po szkoleniu, efektywność szkolenia – wskaźnik ponownego zatrudnienia w %, liczba zakładów pozyskanych do współpracy, liczba wizyt u pracodawców, liczba pozyskanych niesubsydiowanych miejsc pracy ogółem, liczba pozyskanych miejsc pracy, rodzaj i wysokość środków wykorzystanych na aktywne formy zatrudnienia, liczba osób aktywizowanych poprzez staże i umowy absolwenckie, liczba zorganizowanych miejsc pracy w ramach prac interwencyjnych, liczba bezrobotnych skierowanych do udziału w pracach interwencyjnych, liczba osób, które zakończyły prace interwencyjne, liczba osób zatrudnionych na dalszy okres po zakończeniu programu prac interwencyjnych, efektywność programu w %, wskaźnik krotności rejestrowania się bezrobotnego w urzędzie pracy.

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Odsetek zatrudnionych wg branż oraz sektorów gospodarki w powiecie ciechanowskim, poziom inwestycji lokalnych i zewnętrznych jako uwarunkowania różnorodności źródeł zatrudnienia.

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Badanie danych zastanych (danych statystycznych, dokumentów urzędowych) jest w tym przypadku adekwatną metodą pozwalającą na prawidłowe wyjaśnienie problemów badawczych. Zasadne jest również wykorzystanie metody wywiadu.

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

- Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (Warszawa, 2004) powiat ciechanowski należy do obszaru największych wpływów aglomeracji warszawskiej. W ramach tego planu przewiduje się wielofunkcyjny rozwój miasta Ciechanowa jako ośrodka zrównoważonego rozwoju, który ma zapewnić pełny wachlarz usług dla ludności miast i obszarów stanowiących ich zaplecza oraz zmniejszyć rozpiętości wewnątrz wojewódzkie. Według tego dokumentu powiat ciechanowski i sąsiadujące ma szansę stać się znaczącym ośrodkiem subregionalnym. Tymczasem na uwarunkowania rozwoju powiatu ciechanowskiego wpływa:
  - dużo wyższa stopa bezrobocia niż w regionie mazowieckim oraz kraju: w I półroczu 2006 r. – w powiecie ciechanowskim wynosiła 19,5%, podczas gdy w województwie mazowieckim 12,6%, a w kraju 15,7%;
  - bardzo niekorzystna struktura bezrobotnych: prawie połowę stanowią bezrobotni na wsi, tylko znikoma część – 9% otrzymuje zasiłek; wysoki odsetek wśród bezrobotnych osób z niskim wykształceniem i niskimi kwalifikacjami; są to najczęściej os. długotrwale bezrobotne, pozostające bez pracy pow. 2 lat (aż 41%) – możliwość podniesienia kwalifikacji i zwiększenia szans na zatrudnienie tych bezrobotnych może nastąpić poprzez zmianę kierunku i typu prowadzonych szkoleń. W likwidacji tej bariery szczególnie pomocne powinno być prowadzenie Trójstronnych Umów Szkoleniowych; problem bezrobocia dotyczy w szczególności ludzi młodych (prawie 30% w grupie wiekowej 25-34 lata); prawie 70% bezrobotnych w powiecie ciechanowskim to osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym – takie osoby są mniej skłonne do mobilności przestrzennej i zawodowej (Szyłko-Skoczny, 1993), co może podwyższać ryzyko utrwalania bezrobocia i marginalizacji ekonomicznej i społecznej tego powiatu; wielokrotność bezrobocia (20% bezrobotnych w 2005 r. to bezrobotni zarejestrowani po raz pierwszy, 80% to bezrobotni zarejestrowani po raz kolejny);
  - brak aktywnej współpracy pomiędzy podmiotami, czego jedną z przyczyn jest brak zintegrowanego planu rozwoju całego subregionu ciechanowskiego (powiatów: zuromińskiego, ciechanowskiego, mławskiego, płońskiego);

- wysoki wskaźnik migracji osób młodych i wykształconych, wysoko wykwalifikowanych, co wynika ze specyfiki rynku pracy i postaw pracodawców;
- niski stopień realizacji staży asystenckich i zawodowych, co wynika z braku współpracy władz samorządowych z pracodawcami (17-20% młodych bezrobotnych nie jest aktywizowanych poprzez odbywanie staży), choć w powiecie ciechanowskim są dwojaki źródła finansowania tego instrumentu: Fundusz Pracy i Programy w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
- szczególnie wysoka efektywność zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w powiecie ciechanowskim (ponad 70%) była w roku 2004 (wyższa niż w całym woj. mazowieckim – 63%); w 2005 r. spadła do 45% (dla woj. mazowieckiego wciąż nieco ponad 60%);
- z uwagi na to, że od kwietnia 2004 r. gminy nie mogą być inicjatorem robot publicznych (choć mogą organizować prace społecznie użyteczne), co przyczyniło się do spadku zatrudnienia w ramach robót publicznych w powiecie ciechanowskim, efektywność robót publicznych w powiecie ciechanowskim w 2005 r. (ok. 14%) była niższa od efektywności w woj. mazowieckim (18%);
- z poradnictwa zawodowego korzystały głównie kategorie: osoby bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym (bezrobotne do 25 roku życia, mieszkańcy wsi, pozostające bez pracy pow. 12 miesięcy, z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim zawodowym); w zajęciach aktywizujących Klubów Pracy dominowały kobiety, osoby powyżej 25 roku życia z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym oraz długotrwale bezrobotni. W wyniku działań poradnictwa zawodowego pracę podjęły 194 osoby bezrobotne, co stanowi 23, 9% z ogólnej liczby osób korzystających z pomocy doradczej. Zdaniem Dyrektora WUP Filii w Ciechanowie, z którym został przeprowadzony wywiad, niewiele szkół w powiecie ciechanowskim wprowadziło system doradztwa zawodowego;
- w opinii starosty powiatu ciechanowskiego ze względu na nieproporcjonalnie dużą liczbę zatrudnionych w rolnictwie, szczególnie ważne jest w rozwoju edukacji na obszarach wiejskich kształcenie ustawiczne;
- z instrumentu, jakim jest przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, który jest nowym instrumentem skierowanym głównie do osób zagrożonych w sposób

- szczególny wykluczeniem społecznym, korzystał znikomy odsetek bezrobotnych (w 2005 r. 81 osób, a w I półroczu 2006 r. – 53 osoby);
- od kwietnia 2004 r. pożyczki zostały zastąpione bezzwrotnymi dotacjami, z których w powiecie ciechanowskim zaczynają korzystać osoby długotrwale bezrobotne, os. młode do 25 roku życia (kategorie zagrożone wykluczeniem społecznym); choć liczba udzielonych dotacji zwiększa się, to korzysta z nich wciąż znikomy odsetek bezrobotnych;
  - z nowego instrumentu, jakim są prace społecznie użyteczne korzysta niewielki odsetek bezrobotnych, ale forma ta cieszy się zdaniem pracowników urzędów pracy dużym zainteresowaniem;
  - pogłębiające się procesy marginalizacji i wykluczenia społecznego osób długotrwale bezrobotnych – zwiększenie atrakcyjności zatrudniania takich osób, co może nastąpić poprzez opracowanie projektu prowadzenia nowych form szkoleń mających na celu podniesienie nie tylko kwalifikacji tej grupy bezrobotnych, ale także zwiększenie wśród nich motywacji do pracy;
  - brak regularnej współpracy między władzami samorządowymi, urzędami pracy, pracodawcami, szkołami, instytucjami prowadzącymi działalność szkoleniową (Ochotniczymi Hufcami Pracy, organizacjami pozarządowymi);
  - słaba promocja na rzecz zwiększania zainteresowania inwestorów zewnętrznych, swoista bierność środowisk lokalnych w subregionie na rzecz rozwoju i modernizacji;
  - liczba zakładów pozyskanych przez służby zatrudnienia do współpracy od 2003r. (do okresu zakończenia badania, do 2006 r.) pozostaje na niezmiennym poziomie; nie zmienia się liczba pozyskanych miejsc pracy, choć wzrasta liczba wizyt ze strony urzędu pracy u pracodawców; PUP współpracuje z 31, 7% podmiotami gospodarczymi spośród wszystkich zakładów pracy funkcjonujących na terenie powiatu ciechanowskiego;
  - wskaźnik efektywności szkoleń prowadzonych w powiecie ciechanowskim (17%) na tle efektywności szkoleń w kraju w 2005 r. nie odbiegał znacząco od średniej krajowej (36%); szkolenia dotyczą głównie sfery usług transportowych – kursy prawa jazdy, następnie prowadzenia działalności gospodarczej, małej przedsiębiorczości, księgowości komputerowej, usługi kas fiskalnych;

- Osiągnięcie europejskiego modelu lokalnego rynku pracy (dialog społeczny, aktywne uczestnictwo wszystkich jego aktorów w walce z bezrobociem, starania o tworzenie miejsc zatrudnienia i poprawę jakości zasobów pracy) jest trudno wykonalne w ramach działającego systemu
- Szansą na zaktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym są Centra Integracji Społecznej. Jednak niedostateczna jest informacja nt ustawy o zatrudnieniu socjalnym w Powiatowych Urzędach Pracy, Urzędach Marszałkowskich, Ośrodkach Pomocy Społecznej. Słabe jest też zainteresowanie władz wojewódzkich tworzeniem CIS. Dobrym rozwiązaniem jest utworzenie na terenie powiatu ciechanowskiego Gminnych Centrów Informacji.
- Pomocne w aktywizacji bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym są organizacje pozarządowe, np. Fundacja Gospodarcza im. Karola Marcinkowskiego w Ciechanowie. Potrzebna jest ścisła współpraca urzędów pracy, władz samorządowych z tego typu organizacjami

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Badanie mogłoby w większym stopniu dotyczyć skutków bezrobocia w rodzinach charakteryzujących się kumulacją bezrobocia w powiecie ciechanowskim. W pracy problem został opisany w sposób zawężony. Badanie mogłoby zostać poszerzone o pogłębioną analizę strategii bezrobotnych w zakresie radzenia sobie z bezrobociem wraz z identyfikacją form i skali korzystania ze wsparcia różnych typów środowisk: rola szkoły, parafii, ośrodków pomocy społecznej (opinie bezrobotnych) z uwagi na duży udział osób długotrwale bezrobotnych w tym powiecie (41%). Można byłoby pogłębić analizę przyczyn niskiego stopnia realizacji staży asystenckich i zawodowych pomimo relatywnie dużych możliwości finansowania tego instrumentu w powiecie ciechanowskim.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Efektywność szkolenia/programów – wskaźnik ponownego zatrudnienia w %, wskaźnik krotności rejestrowania się bezrobotnego w urzędzie pracy

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Błaszczyk, B., *Instrumenty rynku pracy wobec grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym w skali lokalnej na przykładzie powiatu ciechanowskiego* [w:] „Studia i prace

Kolegium Społeczno-Ekonomicznego SGH.” Zeszyt Naukowy 13, SGH, Warszawa, 2007, s. 11-37.

Kwiatkowski, E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa, 2002.

Meller, J. *Rola pracodawców i rejonowych urzędów pracy w ograniczaniu bezrobocia*, [w:] *Pracodawcy a rynek pracy w procesie transformacji gospodarczej*, red. Wiśniewski, A., UMK, WUP Toruń 1997.

Szylko-Skoczny, M., *Bezrobocie w mieście i gminie Limanowa*, Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa, 1993.

Szylko-Skoczny, M., *Polityka społeczna wobec bezrobocia w Trzeciej Rzeczypospolitej*, IPS UW, Warszawa, 2004.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ciechanowskiego na lata 2004-2013, <http://stciechanow.bip.org.pl/> [14.08.2009]

Włodarski, W., *Lokalne rynki pracy*, [w:] *Samorząd terytorialny a jakość administracji publicznej*, red. Piekara, A., Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego UW, Warszawa, 2002.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Można zarekomendować wykorzystane w badaniu metody badawcze i narzędzia (analiza danych zastanych, wywiad) jako adekwatne do oceny skuteczności instrumentów aktywizacji bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, z uwagi na analizę jakościową problemu.

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Zainicjować:

- Badania dotyczące stopnia usamodzielniania podopiecznych pomocy społecznej na skutek prowadzonej pracy socjalnej w zakresie aktywizacji zawodowej i oceny rezultatów usamodzielniania w skali lokalnej (na czym polega praca socjalna oraz jaka jest jej skuteczność).
- Badania czynników ograniczających przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia w skali lokalnej jako podstawowego wymiaru polskiego rynku pracy i przyczyn stabilności zróżnicowania (badanie przyczyn subiektywnych i obiektywnych małej ruchliwości siły roboczej) prowadzącej do nierównowagi na lokalnych rynkach pracy.

- Wymagania edukacyjne pracodawców w rozwiniętych regionach kraju (np. warszawskiego rynku pracy) jako determinanta ruchliwości przestrzennej bezrobotnych z obszarów o wysokim bezrobociu, zacofanych ekonomicznie w celach aktywności zawodowej. Znaczenie potencjału ekonomicznego sektora usług w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i wiążące się z tym wymagania edukacyjne wobec bezrobotnych z obszarów słabszych ekonomicznie.
- Perspektywy rozwoju współpracy i budowy partnerstw lokalnych w powiecie ciechanowskim.
- Analiza strategii bezrobotnych z powiatu ciechanowskiego w zakresie radzenia sobie z bezrobociem oraz z identyfikacją form i skali korzystania ze wsparcia różnych typów środowisk: rola szkoły, parafii, ośrodków pomocy społecznej (opinie bezrobotnych).
- Współpraca instytucji rynku pracy w zakresie potrzeb szkoleniowych na ciechanowskim rynku pracy.
- Badanie przyczyn niskiego stopnia realizacji staży asystenckich i zawodowych pomimo relatywnie dużych możliwości finansowania tego instrumentu w powiecie ciechanowskim.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Dzięcielska-Machnikowska S., *Pięć lat badań nad bezrobociem w Łodzi*, Łódź, 1995.

Szylko-Skoczny, M., *Bezrobocie w mieście i gminie Limanowa*, Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa, 1993.

Kwiatkowski, E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa, 2002.

Organiściak-Krzykowska, A., *Regionalne uwarunkowania bezrobocia*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2005.

Szylko-Skoczny, M., *Polityka społeczna wobec bezrobocia w Trzeciej Rzeczypospolitej*, IPS UW, Warszawa, 2004.

Walczak, R., *Obraz siebie u kobiet długotrwale bezrobotnych*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin, 2000.

Wróbel, J., *Mierzenie efektywności aktywnych programów rynku pracy*, IPiSS, Warszawa, 2005.

Artykuł w tomie autorskim:

Bednarski, M., *Badanie efektywności narzędzi aktywnego oddziaływania na rynek pracy*, [w:] idem, *Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w Polsce*, IPiSS, Warszawa, 1996.

Artykuł w tomie zbiorowym:

Bednarski, M., *Socjalne skutki polityki gospodarczej w okresie przebudowy*, [w:] *Dekada polskiej polityki społecznej. Od przelomu do końca wieku*, IPiSS, Warszawa, 2000.

Błaszczyk, B., *Problem marginalizacji bezrobotnych a kształtowanie się nowej podklasy społecznej*, [w:] *Kwestie bezrobocia i ubóstwa w świetle badań w wybranych środowiskach lokalnych 1992-1997. Zadania dla polityki społecznej*, red. Kuzynowski, A., SGH, Warszawa, 1998.

Kozak, M.W., *Polska podzielona. Dysproporcje regionalne*, [w:] *Polska, ale jaka?*, red. Jarosz, M., INP PAN, Warszawa, 2005.

Meller, J. *Rola pracodawców i rejonowych urzędów pracy w ograniczaniu bezrobocia*, [w:] *Pracodawcy a rynek pracy w procesie transformacji gospodarczej*, red. Wiśniewski, A., UMK, WUP Toruń 1997.

Włodarski, W., *Lokalne rynki pracy*, [w:] *Samorząd terytorialny a jakość administracji publicznej*, red. Piekara, A., Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego UW, Warszawa, 2002.

Sztanderska, U. *Wspólnotowe wytyczne polityki zatrudnienia. Efektywna polityka zatrudnienia*, [w:] *Biała Księga*, Warszawa, 2005.

5.2 Artykuły

Artykuł w czasopiśmie naukowym:

Błaszczyk, B., *Instrumenty rynku pracy wobec grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym w skali lokalnej na przykładzie powiatu ciechanowskiego* [w:] „Studia i prace Kolegium Społeczno-Ekonomicznego SGH”. Zeszyt Naukowy 13, SGH, Warszawa, 2007, s. 11-37.

Tuckerman, P, Smith, R. Borland, J. *The relative cost of employment for people with a signification intellectual disability*, [w:] “Journal of Vocational Rehabilitation”, Vol. 13, 1999, s. 109-116.

5.3 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Materiały online:

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ciechanowskiego na lata 2004-2013, <http://stciechanow.bip.org.pl/> [14.08.2009]

Samorząd Województwa Mazowieckiego, *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, dostępny na stronach internetowych Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego <http://www.mbpr.pl> [15.08.2009]

Ustawa z dn. 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Dz 2004 r. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm., www.sejm.gov.pl [10.08.2009].

BADANIE NR 9.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Pomoc społeczna wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej na przykładzie gminy Regimin

1.2 Cel lub cele badania

Sytuacja w zakresie pomocy społecznej świadczonej osobom bezrobotnym w gminie Regimin

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- W jakiej formie i w jakim zakresie udzielane są świadczenia osobom bezrobotnym, w szczególności długotrwale pozostającym bez pracy?
- Czy i jakie są stosowane formy pracy socjalnej z tą kategorią osób?
- W jakim zakresie stosowane są nowe rozwiązania w sferze aktywizacji osób bezrobotnych będących beneficjentami pomocy społecznej?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy
2. Charakterystyka rynku pracy
6. Aktywność publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

1.3. Bezrobocie

6.1. Instytucje pomocy społecznej (PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej)

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie, sprawozdania GOPS w Regiminie

2.1.2 Techniki i narzędzia badawcze

Analiza danych zastanych, analiza dokumentów

2.1.3 Teren badań

2.1.3.1 Województwo mazowieckie

Gmina Regimin w powiecie ciechanowskim

2.2 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.2.1 Metody statystyczne

Metody statystyczne - miary absolutne, miary względne, miary opisujące stan zjawisk

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Odsetek zatrudnionych wg sektorów gospodarki, liczba zarejestrowanych bezrobotnych, odsetek bezrobotnych pozbawionych prawa do zasiłku, struktura bezrobotnych wg długości okresu pozostawania bez pracy (ma istotne znaczenie z punktu widzenia pomocy społecznej), liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej na terenie działania GOPS wg przyczyn trudnej sytuacji życiowej, liczba rodzin i osób w rodzinie objętych świadczeniem w formie pracy socjalnej, struktura zasiłków i świadczeń niepieniężnych przyznanych z powodu bezrobocia

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

W raporcie z analizy wskazano, że obowiązująca statystyka nie wyodrębnia liczby świadczeń kierowanych w postaci pracy socjalnej do osób bezrobotnych.

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Adekwatna, choć można by zastosować również metodę badania empirycznego w formie wywiadu np. z bezrobotnymi korzystającymi z pomocy społecznej.

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Z analizy danych zastanych wynika, że w gminie Regimin (gmina wiejska) najwięcej osób zatrudnionych jest w rolnictwie (60%). Choć poziom bezrobocia w 2006 i 2007 r. obniżył się (w 2005 r. liczba bezrobotnych wynosiła 500, w 2006 r. – 457, w 2007 r. – 354), to największą grupę świadczeniobiorców stanowią osoby bezrobotne. W 2006 r. spośród 354 osób bezrobotnych aż 151 (43%) korzystało ze świadczeń pomocy społecznej. Ponad 90% ogółu bezrobotnych z tej gminy to osoby pozbawione prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Regimin charakteryzuje się dużym udziałem bezrobotnych długookresowych (w 2005 r. stanowili 77% wszystkich bezrobotnych, w 2006 r. – 73,5%, w 2007 r. – 75%).

W gminie Regimin zasiłki okresowe z pomocy społecznej przyznane z powodu bezrobocia stanowiły w 2005 r. 55% wszystkich zasiłków okresowych, w 2006 r. – 68%. Zasiłki celowe fakultatywne, podobnie jak zasiłki okresowe, są kierowane przede wszystkim

do osób bezrobotnych. Niepokojące jest to, że w gminie nie stosuje się fakultatywnych świadczeń na ekonomiczne usamodzielnienie bezrobotnych, co może wynikać z ograniczenia środków finansowych gminy na długotrwałe udzielanie pomocy, której efekt nie jest przesądzony. Instrument aktywizacji zawodowej, jakim jest zatrudnianie bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej na stanowiskach opiekunek domowych dotyczy opieki dla osób chorych (połowa z osób zatrudnionych jako opiekunki domowe to osoby bezrobotne). W gminie Regimin nie podejmuje się pracy socjalnej z bezrobotnymi.

W gminie Regimin nie istnieją odrębne programy pomocy kierowane do rodzin i jednostek z terenów byłych PGR-ów. Gminny ośrodek pomocy społecznej w gminie Regimin współpracuje z parafią w zakresie wspierania rodzin bezrobotnych.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Pożądana byłoby analiza opinii bezrobotnych z gminy Regimin w zakresie instrumentów pomocy społecznej skierowanych do tej grupy osób.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Struktura bezrobotnych wg długości okresu pozostawania bez pracy (ma istotne znaczenie z punktu widzenia pomocy społecznej), struktura zasiłków i świadczeń niepieniężnych przyznanych z powodu bezrobocia

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Błaszczyk, B., *Pomoc społeczna wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej na przykładzie gminy Regimin*, [w:] „Studia i Prace Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH.” Zeszyt Naukowy 15, SGH, Warszawa, 2008, s. 9-29.

Golinowska, S., Topińska, I., *Pomoc społeczna – zmiany i warunki skutecznego działania*, CASE, Warszawa, 2002.

Kurzynowski, A., *Kwestie bezrobocia i ubóstwa w świetle badań w wybranych środowiskach lokalnych 1992-1997. Zadania dla polityki społecznej*, Of. Wyd. SGH, Warszawa, 1998.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Można zarekomendować zastosowaną metodę badawczą (analiza danych zastanych).

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

- Inicjatywy własne gminy w obszarze rozwiązywania problemów rynku pracy – stymulanty i bariery aktywności na przykładzie województwa mazowieckiego.
- Przyczyny słabej inicjatywy ośrodków pomocy społecznej w zakresie podejmowania pracy socjalnej z bezrobotnymi. Realizacja ustawy o pomocy społecznej w tym zakresie na przykładzie województwa mazowieckiego.
- Zatrudnianie bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej na stanowiskach opiekunek domowych a wyzwania demograficzne w wybranych gminach województwa mazowieckiego.
- Rola kadr profesjonalnych (w tym pracowników socjalnych) w diagnozowaniu potrzeb społeczności lokalnej w zakresie pomocy w aktywizacji zawodowej.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Golinowska, S., Topińska, I., *Pomoc społeczna – zmiany i warunki skutecznego działania*, CASE, Warszawa, 2002.

Kurzynowski, A., *Kwestie bezrobocia i ubóstwa w świetle badań w wybranych środowiskach lokalnych 1992-1997. Zadania dla polityki społecznej*, Of. Wyd. SGH, Warszawa, 1998.

Artykuł w tomie zbiorowym:

Błędowski, P., *Reforma systemu pomocy społecznej – zadania i możliwości komunalnej polityki socjalnej*, [w:] *Polityka społeczna w Polsce w okresie transformacji*, red. Grzełowska, U., Of. Wyd. SGH, Warszawa, 1994.

5.2 Artykuły

Artykuł w czasopiśmie naukowym:

Błaszczuk, B., *Pomoc społeczna wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej na przykładzie gminy Regimin*, [w:] „Studia i Prace Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH.” Zeszyt Naukowy 15, SGH, Warszawa, 2008, s. 9-29.

BADANIE NR 10.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Polityka społeczna w gminie (na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wyszogród)

1.2 Cel lub cele badania

Celem głównym badania jest próba zarejestrowania obrazu sytuacji w badanych gminach w zakresie ich ogólnego rozwoju analizowanego na podstawie budżetów gmin i strategii ich rozwoju oraz ustalenie sytuacji gospodarstw domowych, a także opinii respondentów z tych gospodarstw o ich aktualnej i przewidywanej przyszłej sytuacji w tych gminach.

Jednym z celów jest ustalenie struktury form zatrudnienia członków gospodarstw domowych z gmin: Długosiodło, Michałowice i Wyszogród.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

Jakie są relacje pomiędzy szeroko rozumianymi zmianami w sytuacji respondentów i ich gospodarstw domowych a ocenami formułowanymi przez respondentów w sprawie swych warunków bytu oraz podmiotów realizujących lokalną politykę społeczną.

Teza centralna: polityka społeczna jako czynnik wspomagający rozwój nie jest w pełni wykorzystana w koncepcji zrównoważonego rozwoju lokalnego. Na szczeblu lokalnym rozwój zrównoważony integruje trzy polityki: ekologiczną, gospodarczą i społeczną. Każda z polityk ma swój istotny udział w rozwoju, ale i zaniedbania w każdej z nich ograniczają rozwój.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2. Charakterystyka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.3. Bezrobocie

2.4 Zatrudnienie

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Do analizowanych źródeł zastanych należą wyniki badania IGS z 2001 r.

2.1.2 Badania empiryczne

Badania empiryczne ilościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Charakter próby: gospodarstwa domowe

Wielkość prób badawczych - badanie ankietowe na próbie liczącej 242 respondentów – gospodarstw domowych

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie- gminy Długosiodło, Wyszogród, Michałowice

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

W badaniu użyto metod statystycznych - miar absolutnych, miar względnych, miar opisujących stan zjawisk

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Odsetek zatrudnienia, w tym wg formy zatrudnienia, sektora gospodarki; odsetek osób bezrobotnych; odsetek bezrobotnych wg wieku, wg wykształcenia, odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, odsetek otrzymujących zasiłek dla bezrobotnych, liczba osób bezrobotnych skłonna do mobilności przestrzennej

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Wskaźnik mobilności przestrzennej

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Badanie ankietowe jest w tym przypadku adekwatną metodą pozwalającą na prawidłowe wyjaśnienie problemów badawczych. Dopełnieniem byłoby wykorzystanie metody wywiadu.

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

- Wśród respondentów trzech gmin dominuje praca na pełnym etacie. Jest ona najbardziej powszechna w gminie Michałowice (82,1%). Gorzej wygląda sytuacja w pozostałych gminach: zatrudnienie na pełnym etacie dotyczyło 39,1% respondentów zawodowo czynnych w Wyszogrodzie i 45% w Długosiodle.
- Drugą dominującą formą zatrudnienia jest praca we własnym gospodarstwie rolnym. Dotyczy to w największym stopniu respondentów z gminy Wyszogród: 54,3%. Natomiast w ogóle nie występuje wśród badanych z gminy Michałowice, co wynika z podmiejskiego charakteru gminy. W efekcie niskiej dochodowości działalności rolniczej ludność czynna zawodowo zatrudnia się w metropolii warszawskiej lub w miejscowych podmiotach działalności gospodarczej. W gminie Długosiodło w 2005 r. we własnym gospodarstwie rolnym zatrudnionych jest 28,3% respondentów. Z drugiej strony aż 71, 6% prowadzi gospodarstwo rolne, co oznacza, że występuje tu

dwuzawodowość: występuje kategoria chłoporobotników i przeludnienie wsi, które stanowi główną przyczynę bezrobocia ukrytego.

- Biorąc pod uwagę występowanie bezrobocia ukrytego faktyczna liczba osób bezrobotnych zamieszkujących badane gospodarstwa jest znacznie wyższa niż to wynika z rozkładu udzielonych odpowiedzi na pytanie o zatrudnienie. Świadczy o tym np. liczba 138 respondentów w 2001 i 41 w 2005 r., udzielających odpowiedzi na pytanie dotyczące zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy.
- Zdecydowana większość bezrobotnych rejestruje się w powiatowych urzędach pracy – 86,8%. Spośród zarejestrowanych osób tylko niewielka część (15,7%) otrzymuje zasiłek dla bezrobotnych i jest to odzwierciedleniem sytuacji panującej w kraju
- Widoczna jest przewaga kobiet wśród ogółu bezrobotnych – 60,1%
- Wśród badanych bezrobotnych dominują osoby z niskim wykształceniem i o niskich kwalifikacjach: niewykwalifikowani robotnicy, rolnicy, chłoporobotnicy, dotyczy to zwłaszcza gmin Długosiodło i Wyszogród.
- Struktura badanych bezrobotnych wg wieku uległa w 2005 r. zmianie względem roku 2001 (badanie IGS, 2001). W 2005 r. wśród badanych bezrobotnych dominowały osoby powyżej 35 roku życia – prawie $\frac{3}{4}$ badanych, w 2001 r. były to osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata.
- Wśród bezrobotnych dominują osoby długotrwale bezrobotne – 70,7%. W gminie Długosiodło i Wyszogród występuje chroniczna postać bezrobocia długotrwałego (pozostawanie bez pracy pow. 2 lat). W badanych gminach 26 na 41 bezrobotnych to pozostający bez pracy pow. 2 lat.
- Skłonność osób bezrobotnych do mobilności przestrzennej na poziomie deklaracji oraz zachowań: w 2005 r. 78% bezrobotnych poszukiwała pracy poza miejscem zamieszkania, co w większości dotyczyło mężczyzn – 72,7% niż kobiet – 57,3%. Najmniej mobilni bezrobotni zamieszkiwali Michałowice, a najbardziej mobilni byli bezrobotni w gminie Długosiodło i Wyszogród. Tylko 13% (w 2001 r. było to 40%) bezrobotnych gotowych było do przeniesienia się do innej miejscowości, gdyby tam zaferowano pracę. Natomiast główną barierą takiej decyzji była sytuacja mieszkaniowa.
- Tylko niecałe 20% bezrobotnych uczestniczyło w kursach przekwalifikujących. Zjawisko kumulacji bezrobocia w rodzinie rozpoznane zostało częściowo. W niemal połowie badanych rodzin w gminie Długosiodło i Wyszogród znajdują się osoby

bezrobotne. Zjawisko kumulacji bezrobocia najsilniej występuje w gminie Długosiodło

- Sytuacja na badanych lokalnych rynkach pracy od kilku lat nie zmienia się. Nadal występują duże różnice między gminą Michałowice, która leży w obszarze wpływów aglomeracji warszawskiej a Długosiodłem i Wyszogrodem, położonymi na obszarach o niskiej zdolności wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, 2004). Oznacza to kumulację negatywnych cech przestrzeni geograficzno-ekonomicznej: peryferyjne położenie w stosunku do Warszawy, niewystarczające powiązania komunikacyjne, niska jakość produkcji rolnej, wysokie bezrobocie, postępujące ubożenie, niskie kwalifikacje mieszkańców i liczne bariery w ich podnoszeniu
- Zwiększenie szans na pracę wiąże się z rozwojem miejsc pracy poza rolnictwem
- Rozwiązaniem problemów pracy byłby wielofunkcyjny rozwój wsi pozwalający na tworzenie miejsc pracy w agroturystyce, produkcji żywności wysokiej jakości, produkcji żywności ekologicznej, produkcji energii z niekonwencjonalnych źródeł oraz przez rozwijanie społecznych funkcji wsi: kultywacja krajobrazu, ochrona środowiska.
- Istotnym źródłem miejsc pracy mogłyby być usługi około przemysłowe i około rolnicze, handel na terenach wiejskich, choć wymaga to dobrej infrastruktury drogowej, komunikacyjnej, klimatu inwestycyjnego

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Badanie mogłyby zostać poszerzone o analizę przyczyn niskiego udziału bezrobotnych badanych gmin w kursach przekwalifikowujących (niecałe 20%).

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Odsetek zatrudnienia, w tym wg formy zatrudnienia, sektora gospodarki; odsetek osób bezrobotnych; odsetek bezrobotnych wg wieku, wg wykształcenia, odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, odsetek otrzymujących zasiłek dla bezrobotnych, liczba osób bezrobotnych skłonna do mobilności przestrzennej

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Kurzynowski, A., *Badanie Polityka społeczna w gminie (na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wyszogród)*, SGH, 2001.

Kurzynowski, A., *Badanie Polityka społeczna w gminie (na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wyszogród)*, SGH, 2005.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Metodę badania ankietowego, analizy danych zastanych

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Badanie potrzeb szkoleniowych i w zakresie przekwalifikowania w wymiarze lokalnym z uwagi na niski odsetek bezrobotnych uczestniczących w kursach przekwalifikujących w trzech badanych gminach.

Cykliczne badania lokalnej polityki społecznej wobec osób bezrobotnych na terenie wybranych gmin.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Bauman, Z., *Życie na przemiał*, Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2004.

Czapiński, J., Panek, T., *Rada Monitoringu Społecznego*, WSPTWP, Rada Główna PTS-BbiAS, Warszawa, 2001.

Sytuacja demograficzna Polski – Raport 2002, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa, 2004.

Zespół zadaniowy ds. Reintegracji Społecznej przy Ministerstwie Polityki Społecznej, *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*, MPIPS, Warszawa, 2004.

Artykuł w tomie zbiorowym:

Chłoń-Domińczak, A., *Strategia integracji społecznej – Polska a Unia Europejska*, [w:] *Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Badania, metody, wyniki*, red. Golinowska, S., Tarkowska, E., Kopińska, I., IPiSS, Warszawa, 2005.

5.2 Artykuły

Artykuły z dzienników, tygodników, czasopism popularnych:

Solska, J., *Polska opiekuńcza inaczej*, „Polityka”, 2005, Nr 46.

5.3 Raporty wewnętrzne i materiały nieopublikowane

Raporty, etc:

Kurzynowski, A., *Badanie Polityka społeczna w gminie (na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wyszogród)*, SGH, 2001.

Kurzynowski, A., *Badanie Polityka społeczna w gminie (na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wyszogród)*, SGH, 2005.

Kubicki, P. *Samorząd terytorialny wobec problemu wykluczenia społecznego – lokalne strategie rozwiązywania problemów społecznych* (nieopublikowany raport z badań statutowych SGH pod kierownictwem prof. Piotra Błędowskiego), SGH, 2005.

Prace magisterskie, doktorskie (nieopublikowane):

Niewójt, I., *Środowisko lokalne a warunki życia ludności na przykładzie gmin Długosiodło, Michałowice, Wiązowna, Wyszogród* (praca doktorska obroniona w KES SGH pod kierunkiem prof. Adama Kurzynowskiego)

5.4 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Materiały online:

W trosce o pracę. Raport o rozwoju społecznym. Polska 2004, www.undp.org.pl/nhdr2004

BADANIE NR 11.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Bezrobotni w wybranych środowiskach lokalnych

1.2 Cel lub cele badania

- Uwzględnienie cech środowisk lokalnych, w których funkcjonują respondenci (rynek pracy, zatrudnienie, bezrobocie, infrastruktura społeczna, ogólny poziom rozwoju, migracje)
- Opis struktury bezrobotnych według podstawowych cech ustalonych na podstawie badania ankietowego: stan cywilny, wiek, wykształcenie, stan rodzinny, postawy wobec bezrobocia i pracy, sposoby radzenia sobie na rynku pracy, oczekiwania wobec PUP i inne
- Opis sytuacji materialnej gospodarstw domowych respondentów: przeciętne dochody gospodarstw domowych respondentów, dochody na osobę, dochody gospodarstw w relacji do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, dochód *per capita* do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce, dochód na osobę do

minimum socjalnego, źródła pomocy uzyskiwane przez respondentów, ocena przez respondentów sytuacji materialnej i ich rodzin.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

Procesy transformacji systemowej wytrącają duże fragmenty struktury społecznej poza krąg partycypujących w dobrodziejstwach reform. Dotyczy to przede wszystkim bezrobotnych narażonych na długotrwałą marginalizację społeczną, co stwarza nowe zadania dla polityki społecznej, ponieważ musi ona udzielać nie tylko bieżącej pomocy, lecz przede wszystkim pomóc wyprowadzić te osoby, jeżeli jest to możliwe, z trudnej sytuacji. Stwierdzenie to ma dwa człony: pierwszy diagnostyczny i drugi praktyczny – odnoszący się do lokalnej, regionalnej i centralnej polityki społecznej.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala makro, skala regionalna)
2. Charakterystyka rynku pracy
3. Polityka rynku pracy
6. Aktywność publicznych (poza PSZ) i niepublicznych instytucji rynku pracy, w tym organizacji pozarządowych, na rzecz wspierania osób i grup słabych i wykluczonych z rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

- 1.1. Tendencje rozwojowe: ekonomiczne, demograficzne, społeczne w powiązaniu z rynkiem pracy
- 1.1.3. Dotyczące kraju lub Mazowsza, pozwalające wyodrębnić mniejsze jednostki terytorialne na terenie województwa
- 2.3. Bezrobocie
- 2.4. Zatrudnienie
- 6.1. Instytucje pomocy społecznej (PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej)

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Dane statystyczne GUS (badanie BAEL)

2.1.2 Badania empiryczne

Badanie empiryczne ilościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Badaniem objęto 1000 bezrobotnych rekrutujących się z 10 środowisk lokalnych, trzech grup środowisk: dużych miast, średnich i małych (A – Gdańsk, Katowice, **Warszawa**; B – Bełchatów, Konin, Starachowice, Suwałki; C – Końskie, Leżajsk, Łuków) na podstawie rozpoznania bezrobocia, zmian na rynku pracy. Założono, że zjawisko bezrobocia jest zróżnicowane w zależności od charakteru rynku pracy oraz indywidualnych i strukturalnych cech bezrobocia. Dlatego celem było ustalenie podobieństw i różnic w sytuacji bezrobotnych w ujęciu poszczególnych środowisk, oraz podobieństw i różnic według grup miejscowości, gdzie analiza jest bardziej pewna, ponieważ liczebności są większe.

Po nawiązaniu bezpośrednich kontaktów z kierownikami i odpowiednimi pracownikami Powiatowych Urzędów Pracy wybrano za zgodą kierowników PUP, pracowników do realizacji badań. Osoby z PUP zostały przeszkolone na temat kwestionariusza ankiety i procedury stosowanej w badaniu.

Dobór próby: w każdym urzędzie rozpoczynano badanie w poniedziałek poprzez rozdawanie ankiet kolejnym przychodzącym bezrobotnym, przez tyle dni, aż uzyskano 100 wypełnionych ankiet. Przyjęto założenie, że struktura przychodzących do PUP jest mniej więcej zgodna z faktyczną strukturą zarejestrowanych bezrobotnych, których nazwisk nie można było uzyskać. Ankiety były rozdawane bezrobotnym przez pracownice PUP, po wypełnieniu ankiet respondenci albo wrzucali je do specjalnych skrzynek albo kładzione były w miejscu wskazanym przez pracownika PUP.

Dobór próby był dokonany z zastosowaniem doboru kwotowego. Doboru próby dokonywali ankieterzy uwzględniając wiek i płeć. Wywiady prowadzono w urzędach pracy. Kwestionariusz był sprawdzony w badaniu pilotażowym, co ułatwiło opracowanie jego ostatecznej wersji

2.2.2 Teren badań

Ogólnopolski- fragment badania dotyczył Warszawy

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

Metody statystyczne - miary absolutne, miary względne, miary opisujące stan zjawisk

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Liczba i odsetek bezrobotnych wg cech: wieku, stanu cywilnego, wykształcenia, liczby osób w gospodarstwie domowym, długości trwania bezrobocia w miesiącach, miejsca zamieszkania, odsetek bezrobotnych wg sektora ostatniego miejsca zatrudnienia, odsetek bezrobotnych wg sposobów poszukiwania pracy, odsetek bezrobotnych wg uczestnictwa/chęci uczestnictwa w kursach w celu zdobycia nowego zawodu, odsetek bezrobotnych wg poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania i rozważający możliwość przeniesienia się do innej miejscowości, odsetek bezrobotnych wg powodów bezrobocia uwzględniając wszystkie okresy pozostawania bez pracy oraz wg powodów ostatniego bezrobocia, odsetek gospodarstw domowych respondentów korzystających z zasiłku z pomocy społecznej,

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Dla Warszawy nie podano w raporcie stopy bezrobocia długotrwałego, liczby osób, która utraciła pracę do zasiłku; przydatny byłby również wskaźnik efektywności zatrudnieniowej szkoleń.

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Adekwatna.

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Tendencje rozwojowe wszystkich badanych miejscowości:

- we wszystkich miastach są odczuwalne takie same lub podobne zmiany demograficzne, tj. starzenie się społeczności lokalnych, spadek liczby ludności i ujemne saldo migracji
- wszędzie występują przesunięcia zatrudnienia pomiędzy sektorami gospodarki
- występuje zależność pomiędzy poziomem rozwoju gospodarczego miasta a wysokością przeciętnego wynagrodzenia brutto. Im większe i lepiej rozwinięte miasto tym wynagrodzenie jest wyższe
- oferta edukacyjna jest znacznie bogatsza w dużych miastach. Tylko tam rozwija się szkolnictwo na poziomie uniwersyteckim

Spośród badanych miast najniższą stopę bezrobocia posiada Warszawa (2% we wrześniu 2008 r.) (2,8% w Katowicach IX 2008 r., 3,6% w Gdańsku w 2008r.). Bezrobocie w tych miastach utrzymuje się na poziomie bezrobocia frykcyjnego. W Warszawie w 2007 r. w

sektorze państwowym pracowało (w odniesieniu do ostatniego miejsca zatrudnienia) 33,7%, w sektorze prywatnym – 47,5, w sektorze spółdzielczym – 5%, chałupniczym – 2%, indywidualnym rolnictwie – 0%.

W badanych miastach można zauważyć prawidłowość, że im wyższa stopa bezrobocia tym mniejszy odsetek osób zwalnających się z własnej inicjatywy (wyjątek stanowi poddany w analizie Bełchatów, gdzie choć w badanym okresie stopa bezrobocia wynosiła 10%, to prawie 30% z własnej inicjatywy zrezygnowało z pracy). W przypadku Warszawy 19,2% badanych bezrobotnych zwolniło się z własnej inicjatywy, 18,8% było objętych zwolnieniami grupowymi, 23,8% zostało zwolnionych przez zakład pracy, 4% - czasie trwania urlopu wychowawczego.

Analiza powodów bezrobocia (uwzględniając wszystkie okresy pozostawania bez pracy) w skali wszystkich badanych dużych miast wskazuje na to, że bezrobotnymi zostają częściej osoby zatrudnione na czas określony, niż osoby z którymi zawarto umowę na stałe. W dużych miastach wyraźnie mniejszy jest odsetek osób, które nigdy nie pracowały (aż czterokrotnie w porównaniu z miastami małymi). Lepsza sytuacja na rynkach pracy dużych miast powoduje, że ich mieszkańcy rzadziej w porównaniu z mieszkańcami małych i średnich, wyjeżdżają do pracy za granice lub do innych miast.

W związku z utratą pracy tylko 4% badanych bezrobotnych w Warszawie nie odczuwa żadnych braków (dla por. w Gdańsku aż 15%). 28% badanych bezrobotnych w Warszawie brakuje kontaktu z ludźmi, tyle samo odczuwa brak poczucia własnej użyteczności i czynnego udziału w życiu. Dla 9% utrata pracy w przypadku bezrobotnych respondentów z Warszawy kojarzy się z utratą szacunku, jaki daje praca, 16% brakuje pracy jako takiej, 55% odczuwa brak dochodów (dla por. w Gdańsku – 72% wskazań), 51% - brak niezależności finansowej, 13% - brak zadowolenia z siebie, 15% - utratę możliwości rozwoju osobistego.

Najwięcej bezrobotnych z Warszawy wykazywało skłonność do większej mobilności – aż 70,6% respondentów poszukiwało pracy w promieniu ponad 25 km, tylko niecałe 30% w promieniu do 25 km, 30% było gotowych przenieść się do innej miejscowości, gdyby tam zaoferowano pracę.

W Warszawie podobnie jak i w innych badanych miastach (zarówno dużych, średnich jak i małych) najbardziej rozpowszechniony jest wśród bezrobotnych sposób poszukiwania pracy poprzez ogłoszenia prasowe, mimo że jest to sposób zarazem najmniej skuteczny, z uwagi na bardzo dużą liczbę osób odpowiadających na jedno ogłoszenie. Pocięsza fakt, że coraz większa liczba osób poszukuje pracy składając wizyty bezpośrednio u

pracodawców. W Warszawie tylko 36,7% badanych bezrobotnych korzysta z poradnictwa zawodowego (w Katowicach aż 65,6%).

Bezrobotni z Warszawy (jak i innych dużych aglomeracji miejskich) rzadziej poszukują zatrudnienia przez znajomych, częściej przez przeglądanie ogłoszeń internetowych. W Warszawie, podobnie jak i w innych badanych dużych miastach bezrobotni odczuwają słabiej obojętność otoczenia, co może być związane z szerszą ofertą pomocy instytucjonalnej.

W Warszawie więcej badanych bezrobotnych jest niezadowolonych ze współpracy z urzędami pracy (24,8%) niż zadowolonych (19,8% wskazań).

38,6% badanych bezrobotnych z Warszawy ocenia działanie PUP za nieskuteczne, tylko niecałe 6% za skuteczne, obojętnie wypowiada się na ten temat aż 53,5% respondentów. Co piąty respondent z Warszawy uznał prace interwencyjne za nieskuteczne, tylko niecałe 7% uważa, że są one skuteczne. Podobnie wygląda ocena robót publicznych. Dużo lepiej bezrobotni oceniają skuteczność kursów podnoszenia lub zmiany kwalifikacji oferowane przez urząd pracy (60% wskazań). Za nieskuteczne uznało je prawie 12%. Prawie ¼ uznaje za skuteczne staże zawodowe (za nieskuteczne – prawie 8%), podobna ocena dotyczy przygotowań zawodowych. Prawie 11% bezrobotnych z Warszawy uważa, że skuteczne są usługi EURES (prawie 6% - że nieskuteczne). Zaskakuje natomiast fakt, że w bardzo wielu przypadkach respondenci nie byli w stanie ocenić roli PUP.

Na ocenę społecznego kontekstu bezrobocia składa się ocena bezrobotnych mieszkańców Warszawy w zakresie zmian w stanie zdrowia w czasie trwania bezrobocia. Dla większości bezrobotnych (63,4%) stan ten nie zmienił się, choć z drugiej strony tylko dla 3% poprawił się, pogorszył się dla 33,7% (wskazania te wzrastają wraz z krotnością bezrobocia).

Położenie ekonomiczne bezrobotnych: niewielki odsetek bezrobotnych respondentów z Warszawy (aglomeracji dużej) otrzymywało zasiłek dla bezrobotnych – 13,9%, co oznacza, że jest tu w stosunku do miejscowości mniejszej np. Konina (44% bezrobotnych pobierających zasiłek) mniejszy udział tych, którzy utracili pracę w ostatnim roku i mieli uprawnienia do zasiłku. Drugim publicznym źródłem wsparcia jest pomoc społeczna. Na tle innych analizowanych miast (zwłaszcza Konina i Suwałk) gospodarstwa domowe respondentów z Warszawy rzadziej korzystają z zasiłków pomocy społecznej, co dowodzi, że nie występuje aż tak silne powiązanie między bezrobociem a ubóstwem w przypadku Warszawy. 3% badanych bezrobotnych z Warszawy, którym kończy się okres wypłaty zasiłku dla bezrobotnych deklaruje, że zwróciłoby się o zasiłek z pomocy społecznej (dla por. w Koninie 24%).

Deklarowane przeciętne dochody gospodarstw domowych respondentów w Warszawie wynoszą 2063 zł, w tym kobiety – 2241 zł, mężczyźni – 1768 zł (generalnie w badaniu wyróżniają się pozytywnie pod względem dochodów duże aglomeracje). Fakt, że deklarowane dochody są wyższe w przypadku kobiet niż mężczyzn spowodowane jest tym, że prawdopodobnie w gospodarstwach domowych reprezentowanych przez kobiety, mężowie pracują, a oni zarabiają przeciętnie więcej niż kobiety. Na tle innych badanych miast Warszawa była drugim z kolei miastem, gdzie odsetek ograniczających wydatki był najwyższy, co potwierdza ogólną prawidłowość o konieczności cięcia wydatków na zaspokojenie różnych potrzeb.

Wniosek badaczy: w ramach polityki gospodarczej i społecznej państwa niezbędne są działania sprzyjające osiągnięciu celów obydwu polityk. Istotne jest pytanie jak harmonizować rozwój bez zjawisk negatywnych np. nadmiernego bezrobocia. Rozwój zmierza w kierunku bardziej zrównoważonego w miejsce orientacji skierowanej tylko na wzrost gospodarczy. Powinno to pomóc w ograniczaniu kwestii i konfliktów społecznych.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Dla Warszawy nie podano w raporcie stopy bezrobocia długotrwałego, liczby osób, która utraciła prawo do zasiłku. Można by poszerzyć analizę o badanie aktywności urzędów pracy w pozyskiwaniu środków na szkolenia dla bezrobotnych. Z badania wynika, że w przypadku Gdańska dwa razy więcej respondentów nie wyraża żadnych braków związanych z bezrobociem, trzykrotnie mniej wyraziło niezadowolenie związane z brakiem kontaktów z ludźmi, trzykrotnie mniej traktuje pracę jako wartość autoteliczną, natomiast przeważa poczucie utraty dochodów w związku z brakiem pracy. Zjawisko znacznej przewagi w przypadku Gdańska, w stosunku do innych badanych miast w Polsce w tym do Warszawy, skutków ekonomicznych utraty pracy nad pozaekonomicznymi wymaga pogłębionej analizy porównawczej przyczyn różnicowań postaw wobec pracy. Uzasadniona byłaby pogłębiona analiza badania przyczyn różnicowań postaw wobec bezrobotnych w zależności od wielkości miejscowości (np. znaczenie instytucji pomocy instytucjonalnej). Badanie powinno zostać uzupełnione o analizę pomocy członków rodzin, organizacji społecznych i kościołów wobec bezrobotnych.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Skłonność bezrobotnych do ruchliwości przestrzenno-zawodowej, metody poszukiwania pracy, które mają kluczowe znaczenie dla aktywności bezrobotnych na rynku pracy.

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Badanie *Znajomość oczekiwań pracodawców i pracobiorców w zakresie umiejętności i kwalifikacji zawodowych - kluczem do walki z bezrobociem*, Fundacja Rozwoju, 2008.
<http://www.bezrobocie.org.pl/> [10.08.2009].

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Można rekomendować zastosowane metody i narzędzia.

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

- Badanie zależności między opiniami na temat skutków ekonomicznych i pozaekonomicznych utraconej pracy na przykładzie miast zlokalizowanych w województwie mazowieckim a wpływem aktywności związków zawodowych w tych miastach.
- Migracje zarobkowe a miejsce zamieszkania bezrobotnych i wynikające z tego szanse na rynku pracy – analiza porównawcza bezrobotnych z dużego, średniego i małego miasta.
- Badanie aktywności urzędów pracy w pozyskiwaniu środków na szkolenia dla bezrobotnych, z uwagi na fakt, że tylko 1/3 badanych w Warszawie bezrobotnych nieuczestniczących w kursach przekwalifikowujących chciałaby w nich uczestniczyć. Należałoby zainicjować badanie przyczyn dużej niechęci bezrobotnych z Warszawy nieuczestniczących w kursach do zmiany kwalifikacji i korzystania z kursów przekwalifikowujących.
- Badanie form poszukiwania pracy przez bezrobotnych w skali woj. mazowieckiego – przyczyny dominacji tradycyjnych metod poszukiwania pracy typu przeglądanie ogłoszeń, zróżnicowania przestrzenne w woj. mazowieckim.
- Badanie przyczyn zróżnicowań postaw wobec bezrobotnych – zależności między wielkością miasta (duże, małe, średnie) a postawami wobec bezrobotnych na

przykładzie województwa mazowieckiego. Z tytułowego badania wynikał bowiem wniosek, że w dużych miastach (np. w Warszawie) bezrobotni nieco słabiej odczuwają obojętność otoczenia w stosunku do badanych miast średnich z terenu całej Polski.

- Badanie czynników wpływających na ocenę skuteczności działań zapobiegających bezrobociu prowadzonych przez urzędy pracy na przykładzie województwa mazowieckiego (np. znaczenie oczekiwań ankietowanych, niezaradność indywidualna).

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Aktywność ekonomiczna ludności Polski, III kwartał, GUS, 2007, www.stat.gov.pl [10.08.2009]

5.2 Raporty wewnętrzne i materiały nieopublikowane

Badanie Znajomość oczekiwań pracodawców i pracobiorców w zakresie umiejętności i kwalifikacji zawodowych - kluczem do walki z bezrobociem, Fundacja Rozwoju, 2008. <http://www.bezrobocie.org.pl/> [10.08.2009].

BADANIE NR 12.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Bezrobocie w powiecie pruszkowskim

1.2 Cel lub cele badania

Cele badania empirycznego: rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej badanych, określenie oczekiwań bezrobotnych wobec Urzędu Pracy, rozpoznanie zamierzeń i oczekiwań bezrobotnych pod kątem metod poszukiwania pracy, ocena działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Pruszkowie przez badanych bezrobotnych

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

Cechy społeczno-zawodowe i środowiskowe bezrobotnych oraz ich systemy wartości na rynku pracy są silnie zróżnicowane.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2. Charakterystyka rynku pracy
3. Polityka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.3. Bezrobocie

3.1. Instytucje rynku pracy

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Dane GUS, materiały PUP w Pruszkowie

2.1.2 Badania empiryczne

Badanie ilościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Analiza danych zastanych, ankieta

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Próba została dobrana losowo spośród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pruszkowie. Objęła 120 osób. Ze względu na dużą skalę badania i przyjętą metodę zbierania danych, ankieta zawierała głównie pytania zamknięte. Tylko w nielicznych przypadkach respondenci proszeni byli o szersze wypowiedzi. Badanie przeprowadzono w uzgodnieniu z PUP.

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie-powiat pruszkowski

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Struktura bezrobotnych według czasu trwania bezrobocia, wieku, płci, wykształcenia.

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Struktura bezrobotnych według sektora gospodarki,

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Adekwatna

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Prawie 30% badanych pozostawało bez pracy w okresie 4-6 miesięcy, natomiast najmniejszy odsetek (13%) stanowili długotrwale bezrobotni. Wśród ogółu bezrobotnych w powiecie pruszkowskim dominują osoby w wieku 26-50 lat (46%), następnie młodzież w

wieku 18-25 lat (40%), najmniej jest osób w wieku pow. 50 lat. Największy udział stanowiły również osoby z wykształceniem średnim (40%).

Ok. 1/3 osób otrzymywała pomoc w PUP poprzez skierowanie na przeszkolenie, 1/5 otrzymała ofertę pracy, 19% brało udział w zajęciach Klubu Pracy, 18% otrzymało pomoc doradczą, co dziesiąty uzyskał pomoc w formie dostępu do Internetu, środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, staż i przygotowanie zawodowe. Połowa badanych brała udział w kursach organizowanych przez PUP (dla 40% kurs spełnił oczekiwania, dla 55% był zadowolający, co oznacza, że w ten sposób zwiększa się prawdopodobieństwo pozyskania pracy, tylko 5% było zadowolonych częściowo). Głównym sposobem poszukiwania pracy jest rozmowa z pracodawcą.

Ankietowani oczekują od swoich Urzędów Pracy przede wszystkim skuteczności, szkoleń w zawodach potrzebnych na lokalnym rynku pracy, współpracy urzędów z pracodawcami oraz informowania o nowych miejscach pracy w lokalnych mediach. Ponad połowa pytanym dobrze ocenia działalność PUP w Pruszkowie, 14% nawet bardzo dobrze, 22% - słabo, 8% nie miało zdania na ten temat. W opinii 77% badanych PUP wywiązuje się ze swych obowiązków.

Wiele osób bezrobotnych oczekuje współpracy urzędów pracy z pracodawcami oraz informowania o miejscach pracy w lokalnych mediach.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Analizę można poszerzyć o badanie oceny przez bezrobotnych innych instytucji rynku pracy w powiecie pruszkowskim.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Struktura bezrobotnych według czasu trwania bezrobocia, wieku, płci, wykształcenia

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Boni, M., *Edukacja na rynku pracy. Spojrzenie z różnych perspektyw*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, 2003.

Niewójt, I., Rakowski, W., *Warunki życia rodzin zamieszkałych w Brwinowie z dziećmi uczącymi się*, „Rocznik Mazowiecki”, 2003, t. XV.

Rakowska, Barbara, Gago, Wioletta, *Bezrobocie w powiecie pruszkowskim*, [w:] „Lokalny rynek pracy w realiach powiatu żyrardowskiego”, red. Rakowski, Witold, Wyższa Szkoła

Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie we współpracy z Instytutem Technologii Eksploatacji – Państwowym Instytutem Wydawniczym, Żyrardów, 2007, s. 76-95.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Można rekomendować zastosowane metody

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Adekwatność oferty szkoleń dostarczanych przez urzędy pracy wobec zawodów, na których istnieje zapotrzebowanie na lokalnych rynkach pracy w woj. mazowieckim.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Boni, M., *Edukacja na rynku pracy. Spojrzenie z różnych perspektyw*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, 2003.

5.2 Artykuły

Artykuł w czasopiśmie naukowym:

Niewójt, I., Rakowski, W., *Warunki życia rodzin zamieszkałych w Brwinowie z dziećmi uczącymi się*, „Rocznik Mazowiecki”, 2003, t. XV.

Rakowska, Barbara, Gago, Wioletta, *Bezrobocie w powiecie pruszkowskim*, [w:] „Lokalny rynek pracy w realiach powiatu żyrardowskiego”, red. Rakowski, Witold, Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie we współpracy z Instytutem Technologii Eksploatacji – Państwowym Instytutem Wydawniczym, Żyrardów, 2007, s. 76-95.

BADANIE NR 13.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Społeczne aspekty bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym

1.2 Cel lub cele badania

Poznanie społecznych skutków bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym na przykładzie powiatu żyrardowskiego.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Jakie są postawy i zachowania bezrobotnych na rynku pracy?
- Jaki jest społeczny odbiór bezrobotnych w środowisku.?

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy

2. Charakterystyka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

1.1.3 Tendencje rozwojowe: ekonomiczne, demograficzne, społeczne w powiązaniu z rynkiem pracy dotyczące kraju lub Mazowsza, pozwalające wyodrębnić mniejsze jednostki terytorialne na terenie województwa

2.3 Bezrobocie

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie

2.1.2 Badania empiryczne

Badania empiryczne ilościowe

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Brak informacji w dostępnym opracowaniu.

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie- powiat żyrardowski

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

W badaniu użyto metod statystycznych - miar absolutnych: np. liczba osób bezrobotnych poszukujących pracy i rozważających taką możliwość w odległości do 25 km i powyżej; miar względnych (pokazujących relacje – procentowy udział ww. kategorii grup); miar opisujących stan zjawisk np. stopa bezrobotnych według poziomu wykształcenia, wieku.

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia, stopa bezrobocia dla całego województwa mazowieckiego, udział osób długotrwale bezrobotnych wśród ogółu bezrobotnych, wskaźnik udziału kobiet wśród osób długotrwale bezrobotnych, wskaźnik udziału wśród ogółu

bezrobotnych bezrobotnej młodzieży, udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie, wskaźnik udziału osób nieposiadających prawa do zasiłku wśród ogółu bezrobotnych, udział wśród ogółu bezrobotnych osób mieszkających na wsi, wskaźnik wielokrotności rejestracji, wskaźnik kumulacji bezrobocia w rodzinie, bezrobotni poszukujący pracy i rozważający taką możliwość w określonej odległości od miejsca zamieszkania (skłonność do mobilności), odsetek bezrobotnych wskazujących na wartości utracone w związku z brakiem pracy, odsetek opinii z przyjętego zakresu odpowiedzi na temat bezrobotnych

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Wskaźnikami możliwymi do uzyskania w wyniku badania empirycznego w zakresie podjętego przez autorkę badania zachowań bezrobotnych w przypadku powiatu żyrdowskiego uzupełniającymi charakterystykę bezrobocia mogłyby być dodatkowo: przerwy w pracy zawodowej i ich powody – łączny czas trwania przerw; źródła bezrobocia – przyczyny odpływu z zatrudnienia do bezrobocia; ostatni wykonywany zawód; motywacje – metody poszukiwania pracy – udziały bezrobotnych wg metod w bezrobotnych ogółem.

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Badanie ankietowe jest w tym przypadku adekwatną metodą pozwalającą na prawidłowe wyjaśnienie problemów badawczych w skali powiatu.

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Prowadzone badania empiryczne oraz analizowane wskaźniki dotyczące bezrobocia pozwoliły stwierdzić, że:

- potencjalna marginalizacja miasta Żyrardowa wynikająca z dominacji w okresie przed transformacją ustrojową jednej dziedziny przemysłu – produkcji lnianej, w przypadku Żyrardowa ma obecnie miejsce w niewielkiej skali.
- w efekcie monokultura przemysłowa, która charakteryzowała Żyrardów w poprzednim systemie ustrojowym, wpływa obecnie również w ograniczonym stopniu na pogorszenie sytuacji na rynku pracy w tej miejscowości.
- czynnikiem sprawczym może być bliskie położenie Żyrardowa względem Warszawy, szybko powstające nowe inwestycje polskich i zagranicznych przedsiębiorstw, które generują nowe miejsca pracy, jak również pozyskanie właścicieli dla obiektów pofabrycznych (<http://www.zyrardow.pl/gospodarka>).

Badanie wykazało, że postawy i zachowania bezrobotnych w obszarze poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania są: optymistyczne, choć z drugiej strony respondenci nie

wyrażali chęci masowej emigracji z kraju, co autorka badania wyjaśnia niemal pięćdziesięcioprocentowym udziałem osób powyższej 45 lat wśród grupy badanych bezrobotnych w Żyrardowie.

Rezultaty badania pokazują również, że w niewielkiej skali obserwuje się w Żyrardowie kumulację bezrobocia w rodzinie oraz jego dziedziczenie.

Badanie pokazuje, że praca zarówno jako wartość instrumentalna jak i autoteliczna jest dla mieszkańców Żyrardowa pożądana. Dla osób bezrobotnych wyjątkowo odczuwana jest deprywacja pracy, choć w sytuacji, gdy przedłuża się okres pozostawania bez zajęcia, może przyczynić się do zniechęcenia bezrobotnych prowadząc do rozwinięcia się „zdemoralizowanego podejścia do wartości pracy”.

Badając społeczne skutki bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym, jakim jest powiat żyrardowski zauważono: występowanie „symptomów społecznej izolacji” oraz „autoizolacji samych bezrobotnych”, które mogą przyczynić się do „wykluczenia społecznego z więzi społecznych i instytucjonalnych”. W środowisku dominuje postawa obojętności wobec bezrobotnych wynikająca z działania negatywnego stereotypu bezrobotnego jako osoby niezaradnej, leniwej, uchylającej się od uczciwej, legalnej pracy. Konkluzja sformułowana przez autorkę badania wskazuje na to, że szczególnie pożądanym byłby kierunek rozwoju polityki społecznej wobec osób bezrobotnych opierający się na podejściu aktywnym, nawet kosztem ograniczania bezpieczeństwa socjalnego.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Badanie mogłyby zostać poszerzone o głębszą analizę wpływu migracji na sytuację na rynku pracy w Żyrardowie z uwagi na to, że zwraca uwagę niski odsetek bezrobotnej młodzieży w tym mieście wśród badanych respondentów. Jedną z hipotez wyjaśniającą to zjawisko może być wpływ procesów migracyjnych. W omawianym badaniu prawie połowa bezrobotnych respondentów rekrutowała się bowiem spośród osób powyższej 45 lat, którzy nie potwierdzili opinii o masowej chęci emigracji z kraju.

Wyniki badania wskazują, że w niewielkiej skali obserwuje się w Żyrardowie kumulację bezrobocia w rodzinie oraz jego dziedziczenie, choć takie zjawisko jest charakterystyczne dla tego typu obszarów. Warto by zatem poszerzyć problematykę badawczą o aspekt zbadania przyczyn takiej tendencji.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Stopa bezrobocia dla całego województwa mazowieckiego, jak zauważa autorka badania, nie ilustruje pełnego obrazu sytuacji, jaka panuje na rynku pracy w omawianym rejonie, nie oddaje specyfiki sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy. Dlatego w badaniu danych zastanych pokazano również jak wygląda stopa bezrobocia w innych powiatach. W podobnym celu wykorzystano do analizy danych zastanych wskaźnik, jakim jest udział osób długotrwale bezrobotnych wśród ogółu bezrobotnych, poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych – ten wskaźnik jest istotny dla badania przyczyn przedłużania się okresu pozostawania bez pracy; wskaźnik wielokrotności rejestracji, wskaźnik kumulacji bezrobocia w rodzinie, bezrobotni poszukujący pracy i rozważający taką możliwość w określonej odległości od miejsca zamieszkania (skłonność do mobilności), odsetek bezrobotnych wskazujących na wartości utracone w związku z brakiem pracy, odsetek opinii z przyjętego zakresu odpowiedzi na temat bezrobotnych

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Błaszczyk, B. (1998), „Problem Marginalizacji Bezrobotnych a Kształtowanie się Nowej Podklasy Społecznej, w: Kurzynowski, A. (red.) (1998), *Kwestie bezrobocia i ubóstwa w świetle badań w wybranych środowiskach lokalnych 1992-1997. Zadania dla polityki społecznej*, SGH, Warszawa.

Marcinkowski A., Sobczak, J. (1993), „Bezrobotni i Instytucje – Interpretacje, Definicje i strategię działania”, w: *Syndrom bezrobocia*, red. R. Borowicz, Łapińska-Tyszka, (1993), IFIS PAN, Warszawa.

Samorząd Województwa Mazowieckiego, *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, Warszawa 2004.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Zastosowana metoda może być rekomendowana

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Na podstawie analizy omawianego badania można stwierdzić, że przedmiotem problematyki badawczej inicjowanej przez Mazowieckie Obserwatorium mogłoby być badanie rynku pracy w innych miejscowościach województwa mazowieckiego, które doświadczyły

restrukturyzacji w wyniku transformacji ustrojowej lub cechują się występowaniem schyłkowych gałęzi gospodarki wraz z próbą porównania skali i skutków przemian oraz strategii dostosowawczych.

Omawiane badanie można natomiast rozszerzyć (a w przypadku innych obszarów przemysłowych w woj. mazowieckim zainicjować) o analizę znaczenia upadku lub znacznej redukcji zakresu działania głównego zakładu przemysłowego nie tylko dla struktury zatrudnienia na danym obszarze (zanik funkcji dominującego w danym regionie pracodawcy), ale także dla infrastruktury społecznej (zanik funkcji socjalnej zakładu pracy).

Badanie mogłyby zostać również poszerzone o analizę wpływu migracji na sytuację na rynku pracy w Żyrardowie z uwagi na to, że zwraca uwagę niski odsetek bezrobotnej młodzieży wśród badanej grupy bezrobotnych powiatu żyrardowskiego: badani bezrobotni do 24 lat stanowią w Żyrardowie 8,4%, w wieku 25-34 lata – 20,5%, 35-44 lata – 21,7%, powyższej 45 lat – 49,4%. Jedną z hipotez może być wpływ procesów migracyjnych. Jak komentuje autorka badania nie dziwi w związku z tym fakt, że w Żyrardowie nie potwierdza się opinia o masowej chęci emigracji z kraju, prawie połowa bezrobotnych respondentów rekrutowała się bowiem spośród osób powyższej 45 lat.

Interesującym tematem badawczym dla Obserwatorium mogłoby być również badanie bezrobocia jako czynnika zróżnicowania społecznego w wybranych gminach/powiatkach obszarów restrukturyzowanych, jako czynnika o kluczowym znaczeniu dla pozostałych sfer życia jednostki.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Błaszczyk, B., Problem Marginalizacji Bezrobotnych a Kształtowanie się Nowej Podklasy Społecznej, [w:] Kwestie bezrobocia i ubóstwa w świetle badań w wybranych środowiskach lokalnych 1992-1997. Zadania dla polityki społecznej, red., Kurzynowski, A., SGH, Warszawa, 1998.

Marcinkowski A., Sobczak, J., Bezrobotni i instytucje – interpretacje, definicje i strategie działania, [w:] Syndrom bezrobocia, red. R. Borowicz, Łapińska-Tyszka, IFIS PAN, Warszawa, 1993.

5.2 Artykuły

Artykuł w czasopiśmie naukowym:

Znanięcki, F., *Socjologia bezrobotnych*, [w:] „Kultura i Społeczeństwo”, 1992, Nr 1.

5.3 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Materiały online:

<http://www.zyrardow.pl/gospodarka>

Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie,
www.wup.mazowsze.pl/statystyka/archiwum.html (stan na 30.04.2007).

BADANIE NR 14.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Analiza lokalnych rynków pracy w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej). Cz. I.
Lokalne rynki pracy w tym samym regionie

1.2 Cel lub cele badania

Analiza lokalnych rynków pracy w tym samym regionie (powiat miński i powiat żyrardowski)

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

Charakterystyka powiatu obejmująca położenie, infrastrukturę, zakłady pracy

Charakterystyka bezrobocia obejmująca przyczyny bezrobocia i skalę w różnych przekrojach

Charakterystyka przedsięwzięć ograniczenia bezrobocia obejmująca działalność urzędów pracy w zakresie ograniczenia bezrobocia oraz inicjatywy władz lokalnych w tym zakresie

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

1. Społeczno-ekonomiczne i prawne uwarunkowania sytuacji na rynku pracy (skala makro, skala regionalna)
2. Charakterystyka rynku pracy
3. Polityka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniająco(e) temat(y) badania

- 1.1. Tendencje rozwojowe: ekonomiczne, demograficzne, społeczne w powiązaniu z rynkiem pracy

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Analiza danych zastanych

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Powiaty dobrano tak, aby można było badać problemy zatrudnienia i bezrobocia w tym samym regionie

2.2.2 Teren badań

Województwo mazowieckie, powiaty: Mińsk Mazowiecki i Żyrardów

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Liczba osób bezrobotnych (w tym wg wieku, płci, wykształcenia, gmin, stażu pracy)

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Struktura bezrobotnych wg sektorów gospodarki, długości trwania bezrobocia, odsetek bezrobotnych wg poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania i rozważający możliwość przeniesienia się do innej miejscowości, odsetek bezrobotnych wg powodów bezrobocia

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Adekwatna, ale niewystarczająca (zalecane są pogłębione wywiady z aktorami rynku pracy)

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Z analizy danych wynika, że powiat miński ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, edukacyjną, zdrowotną i w zakresie pomocy społecznej. W ostatnich latach w wyniku intensywnego rozwoju rzemiosła oraz przemysłu powiat miński przekształcił się z typowo rolniczego na przemysłowo-rolniczy. Dzięki nowym inwestycjom, gł. w przemyśle przetwórstwa rolno-spożywczego, rozwija się infrastruktura techniczna na terenach wiejskich oraz związanych z inwestycjami usług. W 2005 r. liczba bezrobotnych spadła, co może wynikać z akcesji Polski do UE w 2004 r. i otwarciem granic. Pracodawcy chętniej zatrudniają mężczyzn niż kobiety. Bezrobocie maleje w starszych grupach wiekowych. Im wyższe wykształcenie, tym większe szanse na znalezienie pracy.

Analiza danych zastanych wskazuje na to, że w powiecie żyrardowskim występuje niekorzystna struktura ludności według wieku, charakterystyczna dla powiatów o zaawansowanym procesie starzenia się ludności. Przez centrum Żyrardowa przebiegają dwie krajowe trasy tranzytowe, co sprzyja inwestycjom. Duże znaczenie w powiecie żyrardowskim ma miasto i gmina Mszczonów, które są w czołówce ośrodków o najbardziej dynamicznym rozwoju. W mieście, które liczy 6 500 mieszkańców działa prawie 700 małych firm. Zaletą miasta są ciepłe wody geotermalne. Pozostałe gminy mają głównie charakter rolniczy. Pomimo przyrostu liczby miejsc pracy, na terenie powiatu żyrardowskiego (szczególnie w

Mszczonowie) występuje bezrobocie, co jest związane z pogorszeniem się kondycji finansowej przedsiębiorstw i likwidacją miejsc pracy. Bezrobocie w powiecie żyrardowskim pojawiło się głównie wraz z upadkiem Zakładów Przemysłu Lniarskiego (wcześniej zatrudniały ok. 6 tys. pracowników). Bezrobotni w powiecie żyrardowskim to głównie kobiety w wieku 25-34 lata oraz mężczyźni w wieku 45-54 lat. Bezrobocie w powiecie żyrardowskim ma charakter bezrobocia długookresowego (w przypadku kobiet – 33,9%; mężczyzn – 29,8%). Jedną z przyczyn było zjawisko bezrobocia strukturalnego, jakie powstało po upadku zakładów lniarskich w Żyrardowie.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Dostępne opracowanie nie wyczerpuje założonego wątku charakterystyki przedsięwzięć ograniczenia bezrobocia obejmującej działalność urzędów pracy w zakresie ograniczenia bezrobocia oraz inicjatywy władz lokalnych w tym zakresie.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Pogłębiona charakterystyka badanych obszarów jako wprowadzenie do analizy tendencji rozwojowych regionu będących determinantą sytuacji na rynku pracy

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Baza www.powiatminski.pl

Lipska-Szpunar, M., *Powiat żyrardowski*, Bydgoszcz, 2000.

Telep, J., *Analiza lokalnych rynków pracy w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej)*.

Cz. I. Lokalne rynki pracy w tym samym regionie, [w:] „Zeszyty Naukowe”, Nr 1 (51), Zakład Wydawniczy DrukTur sp. z o.o., Warszawa, 2008, s. 137-151.

Załącznik 1 do sprawozdania MIPS, Materiały źródłowe PUP w Żyrardowie, 2001.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Zalecane są zastosowane metody

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Przedsięwzięcia ograniczające bezrobocie w powiatach mińskim i żyrardowskim

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Lipska-Szpunar, M., *Powiat żyrardowski*, Bydgoszcz, 2000.

5.2 Artykuły

Artykuł w czasopiśmie naukowym:

Telep, J., *Analiza lokalnych rynków pracy w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej). Cz. I. Lokalne rynki pracy w tym samym regionie*, [w:] „Zeszyty Naukowe”, Nr 1 (51), Zakład Wydawniczy DrukTur sp. z o.o., Warszawa, 2008, s. 137-151.

5.3 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

Materiały online:

Baza www.powiatminski.pl [5.09.2009]

5.4 Raporty wewnętrzne i materiały nieopublikowane

Raporty, etc:

Załącznik 1 do sprawozdania MIPS, Materiały źródłowe PUP w Żyrardowie, 2001.

BADANIE NR 15.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Kluczowa rola gminy w aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób niepełnosprawnych

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem badań było znalezienie odpowiedzi na pytanie - czy możliwości podjęcia pracy najmniej (a poprzez zatrudnienie integracji społecznej) przez niepełnosprawnych mieszkańców podregionu radomskiego i warszawskiego (powiatu żyrardowskiego i sochaczewskiego) w zakładach rynku otwartego są ograniczane przez bariery związane ze środowiskiem pracy oraz kształtowaną przez samorzady lokalne polityką społeczną?

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

Pytania badawcze:

1. Czy społeczne i materialne środowisko pracy, organizacja pracy, polityka kadrowa i socjalne warunki pracy w badanych firmach i bezpośrednio otaczająca firmę przestrzeń jest źródłem barier ograniczających osobom niepełnosprawnym dostępność do pracy i zagrażającym jego trwałości, a tym samym integracji społecznej?

2. Czy kształtowana przez samorzady lokalna polityka społeczna uwzględnia potrzeby niepełnosprawnych mieszkańców związane z dostępnością do zatrudnienia i integracją społeczną?

Hipoteza główna: dostępność niepełnosprawnych mieszkańców podregionu radomskiego i warszawskiego (powiat żyrardowski i sochaczewski) do pracy najmniej w zakładach otwartego rynku pracy, a tym samym szanse integracji społecznej, ograniczają bariery związane bezpośrednio z polityką kadrową, socjalnymi warunkami pracy, materialnym środowiskiem pracy i jej organizacją oraz społecznym środowiskiem pracy, a także kształtowaną przez samorzady lokalną polityką społeczną, oraz że pracodawcy rynku otwartego nie wykorzystują w pełni możliwości stwarzanych im przez państwo w zakresie przyjętych instrumentów wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Kształtowana przez samorzady gminne lokalna polityka społeczna nie uwzględnia wyzwań związanych z rehabilitacją środowiskową (dotyczących aktywności zawodowej i społecznej) niepełnosprawnych mieszkańców, w związku z czym samorzady nie identyfikują i nie uwzględniają w projektowaniu usług społecznych i zabezpieczających potrzeby lokalnej społeczności, potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców związanych z ich aktywizacją zawodową, a tym samym integracją społeczną.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2. Charakterystyka rynku pracy
3. Polityka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

- 2.2. Strona podaźowa

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1.1 Badania empiryczne

Badania empiryczne ilościowe

2.1.2 Techniki i narzędzia badawcze

Ankieta.

O wyborze ankiety zdecydowały przesłanki, z których wynika, że umożliwi ona poznanie poglądów i stanowiska respondentów na określony temat, a także ich rozeznanie i refleksje. W badaniach zastosowano 6 kwestionariuszy ankiet skierowanych do następujących grup respondentów: pracodawcy niezatrudniających osób niepełnosprawnych, pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne, pracownicy niepełnosprawni, osoby współpracujące z

niepełnosprawnymi pracownikami, radni, pracownicy samorządu zajmujący się przedmiotowo problematyką niepełnosprawności. Ankiety miały charakter anonimowy.

2.2 Charakterystyka próby

2.2.1 Charakter próby

Przesłanką doboru próby wśród jednostek samorządu terytorialnego było zróżnicowane usytuowanie gminy w systemie osadniczym i związany z tym poziom centralności. Badaniami objęto więc samorzady jednostek o zróżnicowanym usytuowaniu w systemie osadniczym: gminy, będące ośrodkiem powiatowym, miejsko – wiejskie i wiejskie. Ośrodki powiatowe były wybrane celowo, pozostałe gminy losowo. Badaniami zamierzano objąć radnych i wskazane przez wójtów/burmistrzów osoby, zajmujące się w gminie przedmiotowo problematyką niepełnosprawności,.

Do badań przedstawicieli lokalnych samorządów i radnych wytypowano 35 gmin, w tym 22 z podregionu radomskiego i 13 z podregionu warszawskiego (powiat żyrardowski i sochaczewski).

Wybór terenu badań był arbitralną, ale nie przypadkową decyzją jednostki realizującej badania, pozostaje on w związku usytuowaniem badanych podregionów na mapie administracyjnej województwa. Badane podregiony są położone i pozostają w różnych strefach wpływu ośrodka centralnego - stolicy województwa a zarazem kraju - Warszawy. Gminy powiatu żyrardowskiego i sochaczewskiego leżą w strefie wpływów miasta wojewódzkiego, a zarazem stołecznego - Warszawy. Gminy podregionu radomskiego - byłego województwa radomskiego, zlokalizowane są w dalszej odległości a zarazem strefie zanikających wpływów ośrodka centralnego. Jest to zarazem, podregion zacofany gospodarczo i charakteryzujący się wysoką stopą bezrobocia. Głównym czynnikiem decydującym o ich wyborze był fakt, że lokalne rynki pracy w tych podregionach nie były dotychczas diagnozowane pod kątem barier, ograniczających niepełnosprawnym mieszkańcom dostępność do pracy i możliwości społecznej integracji.

Ze względu na odmowę części gmin na propozycję wzięcia udziału w badaniach, docelowo badania ankietowe przeprowadzono w 24 gminach. Badaniami objęto 160 radnych, w tym 85 z podregionu radomskiego i 75 z podregionu warszawskiego oraz 24 osoby wskazane przez wójtów/burmistrzów (administratorów).

W doborze próby badawczej zakładów, których przedstawicieli – pracodawców, pracowników niepełnosprawnych i ich współpracowników, przyjęto następujące kryteria: badaniami objęto zakłady rynku otwartego, w grupie badawczej znalazły się 2 kategorie

zakładów - zatrudniające i niezatrudniające osób niepełnosprawnych, badaniami objęto zakłady różnej wielkości, wyrażonej liczbą zatrudnionych pracowników (do 25 oraz 25 i więcej pracowników), badane firmy działały w różnych sektorach, w doborze współpracowników głównym kryterium była bliska/bezpośrednia współpraca z niepełnosprawnym pracownikiem, w doborze pracowników niepełnosprawnych, jeśli firma zatrudniała wielu pracowników, kierowano się zróżnicowanym stopniem i przyczyną niepełnosprawności i charakterem wykonywanej pracy.

Listę zakładów niezatrudniających osób niepełnosprawnych opracowano samodzielnie, w oparciu o wyżej wymienione kryteria oraz dane o podmiotach gospodarczych. Listę zakładów zatrudniających osoby niepełnosprawne opracowano w oparciu o dane pochodzące z PFRON (SODiR).

Badaniami objęto łącznie: 666 pracodawców, w tym 333 reprezentantów firm niezatrudniających osób niepełnosprawnych (156 z podregionu radomskiego i 177 z podregionu warszawskiego) i 333 reprezentujących firmy zatrudniające osoby niepełnosprawne (137 z podregionu radomskiego i 196 z podregionu warszawskiego), 867 pracobiorców, w tym 500 osób niepełnosprawnych (281 z podregionu radomskiego i 219 z podregionu warszawskiego) oraz 367 osób współpracujących z osobami niepełnosprawnymi (257 z podregionu radomskiego i 110 z podregionu warszawskiego).

W wersji pierwotnej planowano objąć badaniami taką samą liczbę pracodawców zatrudniających i niezatrudniających osób niepełnosprawnych w obu podregionach, oraz taką samą liczbę pracobiorców pełno i niepełnosprawnych. Planowano przy tym zachować względną równowagę pomiędzy badanymi firmami z uwagi na ich wielkość i charakter prowadzonej działalności. Problemy organizacyjne, które pojawiły się w trakcie realizacji badań, związane z odmową wielu pracodawców, doprowadziły w konsekwencji do zachwiania równowagi, co niewątpliwie wpłynęło negatywnie na walory poznawcze opracowania.

Badania ankietowe z radnymi prowadzono po wcześniejszych uzgodnieniach z władzami gminy. Nawiązano kontakt telefoniczny, lub osobisty, podczas którego przedstawiono przedmiot, cel i metody badań, jednostkę prowadzącą badania, a także ustalano termin badania (posiedzenie Rady Gminy). Następnie ankieter przyjeżdżał do siedziby rady w dniu jej posiedzenia. Po zakończeniu sesji, ankieter przedstawiał obecnym członkom rady cel swojej wizyty wraz z prośbą o wzięcie udziału w badaniach ankietowych. Z reguły wolę wzięcia udziału w badaniach wyrażała tylko część radnych.

Badania ankietowe z przedstawicielami samorządu rozpoczynano w analogiczny sposób. Część samorządów wyraziła zgodę na przeprowadzenie badań, część odmówiła, podając jako bezpośrednią przyczynę duże natężenie badań prowadzonych przez różne podmioty, co znacznie obciąża pracowników, uniemożliwiając tym samym realizację powierzonych im zadań. Należy powiedzieć, że na etapie badań pojawiły się komplikacje. Część samorządów zaproponowała, aby ankieterzy pozostawili ankiety, a jako przeszkody w bezpośrednim udzieleniu odpowiedzi na zawarte w ankiecie pytania wskazywano najczęściej na to, że w gminie, poza pracownikami ośrodków pomocy społecznej, nie ma stanowisk pracy, które w zakresie obowiązków mają przypisane zadania z zakresu wszechstronnego wspierania osób niepełnosprawnych. Odstępstwem były tu ośrodki powiatowe, Kozienice, gdzie odpowiedzi udzielił Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Szydłowiec, gdzie udzielił ich inspektor ds. osób niepełnosprawnych.

Badania ankietowe z pracodawcami niezatrudniającymi i zatrudniającymi osoby niepełnosprawne oraz pracownikami niepełnosprawnymi prowadzono po osobistym lub telefonicznym kontakcie ankietera z pracodawcą, zaprezentowaniu przedmiotu, celu i metody badawczej oraz jednostki prowadzącej badania i ustaleniu terminu badania. Na etapie realizacji badań pojawiły się komplikacje, które dotyczyły m.in. wspomianej już odmowy wzięcia udziału w badaniach, nieobecności pracodawców i pracowników niepełnosprawnych, wystąpiły przypadki, kiedy to pracodawcy odmówili udzielenia odpowiedzi na pytania w obecności ankietera.

2.2.2 Teren badań

2.2.2.1 Województwo mazowieckie

Podregion radomski, z wyłączeniem powiatu garwolińskiego oraz powiat żyrardowski i powiat sochaczewski.

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Struktura wykształcenia os. niepełnosprawnych, udział procentowy osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy w ocenie respondentów, uczestnictwo osób niepełnosprawnych mieszkańców gminy w życiu społecznym i kulturze w ocenie respondentów, skala i dynamika niepełnosprawności, liczba bezrobotnych Polaków zarejestrowanych w urzędach pracy, w tym bezrobotnych osób niepełnosprawnych, udział % grup szczególnego ryzyka w ogólnej liczbie niepełnosprawnych osób bezrobotnych, udział % osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i więcej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych, zmiany w systemie zatrudniania osób niepełnosprawnych w ocenie

respondentów, wysokość wpłat na PFRON z tytułu niezatrudniania osób niepełnosprawnych w ustawowo określonej wysokości, deklarowany stosunek pracodawców do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wysokość wpłat na PFRON z tytułu nie osiągnięcia wymaganego wskaźnika zatrudniania osób niepełnosprawnych

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Badanie wyczerpuje zakres

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Adekwatna

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Dostępność osób niepełnosprawnych do pracy najmniej w zakładach otwartego rynku pracy w podregionie radomskim i warszawskim, a tym samym szanse integracji społecznej, ograniczają bariery związane ze środowiskiem pracy, polityką kadrową, socjalnymi warunkami pracy, materialnym środowiskiem pracy i kształtowaną przez samorządy lokalną polityką społeczną, oraz że pracodawcy rynku otwartego nie wykorzystują w pełni możliwości stwarzanych im przez państwo dotyczących wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Wskazywane bariery społeczne są pochodną niewiedzy pracodawców na temat ustawowo określonych instrumentów wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych, skierowanych do pracodawców otwartego rynku pracy. Świadczy o tym fakt, że część pracodawców w ogóle nie znała, lub też znała tylko na poziomie ogólnym Ustawę o rehabilitacji i jej nowelizację.

Dostępność do pracy najmniej w zakładach otwartego rynku pracy w podregionie radomskim i warszawskim ograniczają też czynniki (bariery) związane z niedostosowaniem kompetencji zawodowych osób niepełnosprawnych do potrzeb rynku pracy, oraz bariery egzogeniczne, niezwiązane z osobami niepełnosprawnymi i środowiskiem pracy, o charakterze prawnym i organizacyjnym, (tab.266). Potwierdza też istotę instrumentów finansowych w kształtowaniu dostępności osób niepełnosprawnych do zatrudnienia.

Pracodawcy reprezentujący firmy będące w dobrej sytuacji finansowej relatywnie częściej, względem reprezentujących firmy będące w słabej kondycji finansowej, deklarowali zamiar zatrudnienia osób niepełnosprawnych; stosunkowo częściej, względem pracodawców reprezentujących firmy państwowe, deklarowali ją też pracodawcy reprezentujący firmy prywatne.

Przyczyną nierównych szans osób niepełnosprawnych w tym zakresie są ich niższe względem pozostałych kompetencje zawodowe i społeczne oraz ograniczone możliwości funkcjonalne. Część pracobiorców pełnosprawnych krytycznie oceniała politykę kadrową badanych firm na rzecz pracowników niepełnosprawnych, wyrażając opinie, że niepełnosprawni współpracownicy mają mniejsze, względem pozostałych, szanse na awans i rozwój zawodowy, a zatrudniające ich zakłady nie przywiązują uwagi do rozwoju zawodowego niepełnosprawnych pracowników, co oczywiście może świadczyć o dyskryminującym podejściu pracodawców do pracobiorców niepełnosprawnych. Wydaje się, że może też być konsekwencją niższych kompetencji zawodowych, społecznych i mniejszych względem pozostałych, możliwości funkcjonalnych osób niepełnosprawnych, co z kolei może świadczyć o małej skuteczności procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Stosunkowo mały jest udział badanych, którzy odbyli rehabilitację medyczną i zawodową, oraz tych, którzy korzystają z rehabilitacji czy też leczenia sanatoryjnego wynika to z niskiego poziomu wiedzy i świadomości osób niepełnosprawnych na temat przysługujących im praw. Część z badanych pracobiorców wskazuje na niedostosowanie zakresu powierzonych obowiązków do kompetencji zawodowych, co może wskazywać na występowanie barier organizacyjnych, będących prawdopodobnie konsekwencją niewiedzy na temat kompetencji zawodowych, problemów funkcjonalnych i możliwości zawodowych niepełnosprawnych pracowników.

Jedną z barier dostępności do pracy najmniej jest brak kompatybilności kwalifikacji zawodowych z potrzebami lokalnego rynku pracy. Wskazują na to wypowiedzi części przedsiębiorców, wskazujące, że jedną z przyczyn niemożności znalezienia pracy był brak miejsc pracy odpowiadających ich kwalifikacjom zawodowym oraz niechęć pracodawców do zatrudniania osób legitymujących się niskim poziomem wykształcenia. Zestawienie wypowiedzi pracobiorców pełno i niepełnosprawnych na temat poziomu uzyskiwanego z tytułu pracy wynagrodzenia wskazuje, że osoby niepełnosprawne są dyskryminowane pod względem finansowym (wielkości wypłacanego im wynagrodzenia z tytułu świadczonej pracy). Z wypowiedzi pracobiorców wynika, że część firm zatrudniających osoby niepełnosprawne w ogóle nie wyodrębniła funduszu socjalnego. Większość pracodawców nie zabezpieczała pracownikom świadczeń z zakresu opieki zdrowotnej, nie udzielała wsparcia w zakresie transportu oraz w zakresie rehabilitacji medycznej (poradnictwo zawodowe, zabiegi rehabilitacyjne, zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny czy dodatkowe urlopy). Dostępność osób niepełnosprawnych do pracy najmniej (dot. osób np. z niepełnosprawnością narządów ruchu, wzroku czy stwardnieniem

rozszanym) w tych zakładach oraz szanse na trwałą integrację z rynkiem pracy i środowiskiem społecznym ograniczają osobom niepełnosprawnym bariery architektoniczne.

Osoby niepełnosprawne nadal są etykietowane i stygmatyzowane. Kolejną z barier społecznych jest stosunkowo małe zaangażowanie organizacji społecznych, działających w środowisku pracy, w problemy niepełnosprawnych pracowników. Natomiast nikły odsetek pracobiorców niepełnosprawnych, pełniących w tych organizacjach funkcje z wyboru wskazywać może też na małą aktywność społeczną osób niepełnosprawnych w miejscu pracy. Bariery jest słabo rozwinięta sieć wsparcia socjalnego pracowników niepełnosprawnych w zatrudniających je zakładach i powolne tempo zmian w tym zakresie.

Zarówno reprezentujący samorządy radni, jak też administratorzy nie dysponowali wiedzą na temat niepełnosprawności w gminie, na temat potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców i barier napotykanych na drodze do ich zaspokojenia, co wskazuje na względnie niski poziom kompetencji osób zajmujących się niepełnosprawnymi mieszkańcami oraz niski poziom przygotowania radnych. Pomimo deklarowanego przez samorządowców uczestnictwa w rozwiązywaniu problemów niepełnosprawnych mieszkańców, odpowiedzialność za realizację zadań służących wyrównywaniu szans życiowych zamieszkujących gminę osób niepełnosprawnych, badani identyfikowali głównie z instytucjami zajmującymi się przedmiotowo rehabilitacją medyczną, społeczną i zawodową oraz pomocą społeczną, czy inaczej mówiąc kwestiami socjalnymi.

Samorządy sporadycznie podejmowały współpracę z ponadlokalnymi jednostkami i organizacjami w celu niwelowania niepełnosprawnym mieszkańcom barier ograniczających aktywność życiową. Brak lub sporadyczne podejmowanie współpracy dotyczyło też zasobów lokalnych, czyli instytucji, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń czy wreszcie rodzin i samych i osób niepełnosprawnych. Samorządy nie wykorzystywały szans stwarzanych przez zmieniające się warunki otoczenia, czego dowodem było to, że żaden z badanych samorządów nie ubiegał się i nie korzystał ze środków pomocowych Unii Europejskiej.

Wyrazem postrzegania roli samorządu w tym zakresie był też wyrażony przez większość badanych sprzeciw, względem ewentualnego przejęcia przez gminy zadań związanych z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Odzwierciedlały je również będące koncepcją lokalnej polityki społecznej, lokalne strategie rozwiązywania problemów społecznych, które charakteryzowało wiele słabości. Kwestia niepełnosprawności zajmowała w nich marginalną pozycję, a jej ujęcie miało bardzo ogólny charakter.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Badanie wyczerpuje problematykę badawczą

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Wszystkie wskazane wcześniej

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Borek J., *Aktywna polityka rynku pracy szansą na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych*, „Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych” Nr 3-4, KIG-R. Warszawa, 2006.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Rekomenduje się metody i narzędzia wykorzystane w badaniu

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

Badanie problemu wypalenia zawodowego wśród osób niepełnosprawnych w woj. mazowieckim.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Auleytner J., Mikulski J., *Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych – drogi do integracji*. WSP TWP, Warszawa, 1996.

Borek J., *Aktywna polityka rynku pracy szansą na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych*, „Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych” Nr 3-4, KIG-R. Warszawa, 2006.

Artykuł w tomie zbiorowym:

Abramowska, B.A., *Osoby niepełnosprawne w mediach i odbiorze społecznym* [w:] *Spoleczeństwo równych szans. Tendencje i kierunki zmian*, [w:] *Spoleczeństwo równych szans. Tendencje i kierunki zmian*, red. Gorajewska D., Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji. Warszawa 2000.

BADANIE NR 16.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Bezrobocie jako czynnik obniżający kapitał ludzki w województwie mazowieckim

1.2 Cel lub cele badania

Analiza kapitału ludzkiego bezrobotnych w województwie mazowieckim

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Jaki jest poziom i struktura bezrobocia w województwie mazowieckim?
- Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie mazowieckim.
- Prognozy na rynku edukacyjno-zawodowym w województwie mazowieckim.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2. Charakterystyka rynku pracy

4. Edukacja zawodowa

5. Standardy zawodowe

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.1. Strona popytowa

2.2. Strona podażowa

2.3. Bezrobocie

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

Dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie; wyniki badań sondażowych (915 ankiet) powiatowych urzędów pracy województwa mazowieckiego przeprowadzonych w szkołach ponadgimnazjalnych

2.1.2 Badania empiryczne

2.1.3 Techniki i narzędzia badawcze

Analiza danych zastanych

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Wskaźnik intensywności deficytu oraz intensywności nadwyżki w obszarze zawodów

3.2 Zakres i rodzaj danych możliwych do wygenerowania z baz danych, wskaźniki możliwe do uzyskania

Z uwagi na temat dotyczący kapitału ludzkiego można by poszerzyć zakres wskaźników o wskaźnik efektywności szkoleń dla bezrobotnych

3.3 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Adekwatna

3.4 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

Niepokojącym zjawiskiem charakterystycznym dla mazowieckiego rynku pracy jest bezrobocie wśród młodzieży, zwłaszcza wiejskiej (stanowi 30% ogółu bezrobotnych). Najtrudniej znaleźć pracę osobom bezrobotnym o niskim poziomie wykształcenia. Województwo mazowieckie cechuje wyraźne terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia: najniższa stopa bezrobocia jest w Warszawie (5,6%), najwyższa w powiecie szydłowieckim (39,8%). Im dalej od obszaru warszawskiego, tym jest wyższa stopa bezrobocia. Z porównania bezrobocia z 2004 r. i 2005 r. wynika pozytywna tendencja do spadku bezrobocia na całym Mazowszu. Okres pozostawania bez pracy wydłuża nie tylko niski poziom wykształcenia, ale również brak doświadczenia zawodowego. Wśród bezrobotnej młodzieży (do 25 roku życia) powyżej 12 miesięcy pozostawało bez pracy prawie 40% tej populacji. Wśród bezrobotnej młodzieży bez stażu pracy pozostaje ok. 67%.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest podstawą planowania kierunków i poziomu kształcenia, planowania kierunków szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz programów przeciwdziałania bezrobociu. Wskaźnik intensywności deficytu był maksymalny dla 57 zawodów, co oznacza, że w powiatowych urzędach pracy były oferty dla osób w tych zawodach, ale nie zarejestrowano osób bezrobotnych w zawodach: lekarz, nauczyciel akademicki, inżynier. Najwyższe wskaźniki deficytu dotyczyły zawodów: aktor cyrkowy, dyrektorowie, prezesi. Do zawodów zrównoważonych należały zawody: operator obrabiarek, monter pojazdów i urządzeń transportowych, monter sprzętu elektronicznego, opiekunka domowa, pracownik do spraw osobowych, nauczyciel przedmiotów zawodowych, inspektor budowy dróg, instruktor nauki jazdy, sprzętaczką, trener koni, konferansjer, pracownik parafialny, klasyfikator ryb. Nadwyżkowymi zawodami są te związane z rolnictwem.

Z analizy odsetka zarejestrowanych absolwentów w powiatowych urzędach pracy według zawodów najliczniej są reprezentowane zawody tj.: mechanik samochodowy, technik żywienia i gospodarstwa domowego, sprzedawca. Niepokoi fakt pozostawania bez pracy osób z wyższym wykształceniem w zawodzie asystent ekonomiczny.

3.5 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Badanie można by poszerzyć o analizę programów finansowanych z funduszy europejskich w zakresie szkolnictwa wyższego wzmacniających powiązanie programów dydaktycznych uczelni z potrzebami lokalnego – mazowieckiego - rynku pracy a także o analizę programów monitoringu losów absolwentów realizowanych przez uczelnie wyższe.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Wskaźnik intensywności deficytu oraz intensywności nadwyżki w obszarze zawodów

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Bartkowiak, R., *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa, 2003

Becker, G., *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, PWN, Warszawa, 1990.

Romer, D., *Makroekonomia dla zaawansowanych*, PWN, Warszawa, 2000.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

Analiza danych zastanych

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

- Analiza regionalnych programów finansowanych z funduszy europejskich na rzecz podnoszenia kapitału ludzkiego na lokalnych rynkach pracy województwa mazowieckiego.
- Rola monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w rozwoju edukacji bezrobotnych na mazowieckim rynku pracy.
- Analiza programów finansowanych z funduszy europejskich w zakresie szkolnictwa wyższego wzmacniających powiązanie programów dydaktycznych uczelni z potrzebami lokalnego – mazowieckiego rynku pracy.
- Programy monitoringu absolwentów realizowane przez uczelnie wyższe w województwie mazowieckim.
- Rola uczelni wyższych w tworzeniu i wdrażaniu modeli kształcenia ustawicznego (znaczenie uniwersytetów otwartych w edukacji ustawicznej społeczności Mazowsza).

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Książki i raporty opublikowane w wersji książkowej

Książka autorska:

Bartkowiak, R., *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa, 2003

Becker, G., *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, PWN, Warszawa, 1990.

Romer, D., *Makroekonomia dla zaawansowanych*, PWN, Warszawa, 2000.

BADANIE NR 17.

---

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

1.1 Nazwa (temat badania)

Regionalne zróżnicowanie polskiego rynku pracy

1.2 Cel lub cele badania

Głównym celem badania była ocena skali oraz określenie przyczyn zróżnicowania rynku pracy w Polsce w ujęciu powiatowym i regionalnym oraz wskazanie wytycznych do przyszłych lokalnych i regionalnych polityk rynku pracy oraz polityk usuwania dysproporcji terytorialnych. Wiedza z tego zakresu jest także niezbędna do właściwego dostosowania strategii w pozyskiwaniu środków z funduszy strukturalnych UE.

1.3 Główne i pomocnicze hipotezy / pytania badawcze

- Polski rynek pracy nie spełnia warunków docelowych określonych w Europejskiej Strategii Zatrudnienia i Strategii Lizbońskiej.
- Zmiany zachodzące w ostatnich latach na polskim rynku pracy nie wskazują na powstanie mechanizmu, który zmierzałby do osiągnięcia tych wszystkich celów określonych w wyżej wymienionych dokumentach.
- Nierównowaga na rynku pracy ma w dużym stopniu charakter strukturalny.

1.4 Przedmiot badania

1.4.1 Główny temat badania

2. Charakterystyka rynku pracy

1.4.2 Uzupełniający(e) temat(y) badania

2.2. Strona podaźowa

2.2.1 Charakterystyka zasobów pracy:

2.2.1.1 struktura demograficzna (wiek, płeć)

2.2.1.2 rozmieszczenie terytorialne

2.2.1.3 kwalifikacje

2.2.1.4 aktywność zawodowa i jej determinanty

2.3 Bezrobocie

2.3.1 Charakterystyka bezrobocia jako zjawiska

2.3.1.1 czas trwania

2.3.1.2 wielokrotność

2.3.1.3 inne charakterystyki

2.3.2 Przyczyny bezrobocia w tym: bezpośrednie, ew. oszacowania bezrobocia w równowadze

2.4 Zatrudnienie

2.4.1 Dynamika i struktura wg cech demograficznych, kwalifikacyjnych i terytorialnych

2.4.2 Zatrudnienie najemne (dynamika, struktura PKD, struktura terytorialna, wielkość firm-pracodawców)

2.4.3 Samozatrudnienie

2.4.3.1 Poza rolnictwem

2.4.3.2 W rolnictwie indywidualnym

2.5 Nieaktywność zawodowa

2.5.1. Przyczyny nieaktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym

2.5.2. Trwałość /nietrwałość nieaktywności osób w wieku produkcyjnym

2.5.3. Wczesna dezaktywizacja emerytalno-rentowa

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach empirycznych / tworzeniu baz danych

2.1 Źródła danych

2.1.1 Analiza źródeł zastanych

- zbiór danych jednostkowych BAEL z 2002 i 2005 r.
- dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.
- dane z Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

2.2 Charakterystyka próby

Ogólnopolski

2.3 Sposoby analizy i zastosowane metody

2.3.1 Metody statystyczne

Procentowy udział w próbie, badanie: korelacji (np. między procentowym udziałem mieszkańców wsi w danym powiecie a udziałem osób w określonym wieku, odsetkiem kobiet a stopniem urbanizacji, stopą bezrobocia i aktywnością wg płci), regresji (np. zmienna wyjaśniana: stopa aktywności, zmienne wyjaśniające: udział kobiet w populacji 15+, udział osób w wieku przedemerytalnym, przeciętny poziom wykształcenia mieszkańców, poziom

plac, długość okresu wypłacania zasiłku dla bezrobotnych, gęstość sieci drogowej), wariacji, wyliczanie: średniej, mediany, odchylenia standardowego, test na normalność rozkładu zmiennej, obliczanie miary korelacji rang Spearmana i Kendalla, analiza skupień- metoda najdalszych połączeń, metoda najmniejszych kwadratów.

2.3.2 Metody ekonometryczne

Analiza klastrowa

3. Zakres i rodzaj uzyskanych danych, osiągnięte wyniki

3.1 Wykorzystane wskaźniki

Liczba pracujących wg wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, kontynuowania nauki, liczba pracujących najemnie (łącznie z duchownymi), liczba pracujących na rachunek własny (łącznie z agentami i pomagającymi członkami rodzin), pracodawcy, liczba członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, liczba pracujących poszczególnych sektorach, liczba pracujących wg źródeł utrzymania, liczba bezrobotnych ogółem, liczba bezrobotnych wg płci, wieku, miejsca zamieszkania, kontynuowania nauki, źródeł dochodu, długości okresu poszukiwania pracy, liczba biernych zawodowo ogółem, liczba biernych wg płci wieku wykształcenia, źródeł utrzymania, liczba ludności ogółem, liczba ludności na 1 km kwadratowy, odsetek ludności w miastach (%), przyrost naturalny na 1000 ludności, saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności, liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków jako % ludności ogółem, powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona, jako % powierzchni ogółem, lesistość, liczba pracujących, stopa bezrobocia rejestrowanego, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, sieć rozdzielcza wodociągowa na 100 km kwadratowych, sieć rozdzielcza kanalizacyjna na 100 km kwadratowych, sieć rozdzielcza gazowa na 100 km kwadratowych, zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w metrach kwadratowych na 1 mieszkanie, mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności, liczba dzieci w przedszkolach na 100 miejsc, liczba uczniów wg typów szkół, łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności, liczba czytelników w bibliotekach publicznych na 1000 ludności, liczba czytelników w bibliotekach publicznych na 1000 ludności, liczba widzów kin stałych na 1000 ludności, liczba miejsc noclegowa w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1000 ludności, liczba miejsc noclegowych w hotelach na 1000 ludności, drogi publiczne wg typów nawierzchni w km, produkcja sprzedana przemysłu w mln zł, dla podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach, na 1 mieszkańca, wartość brutto środków trwałych w

przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł, wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca, dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w zł, wydatki inwestycyjne budżetów powiatów na 1 mieszkańca, podmioty gospodarcze w REGON na 10 tys. ludności, osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą liczb ludności wg płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, źródeł utrzymania, udział ludności wg płci, wieku, miejsca zamieszkania, źródeł utrzymania w całkowitej liczbie ludności, stopa aktywności zawodowej ludności wg płci, wieku, miejsca zamieszkania, źródeł utrzymania, stopa bezrobocia i zatrudnienia ludności wg płci, wieku, miejsca zamieszkania, źródeł utrzymania, udział pracujących poza/w rolnictwie, pracowników najemnych, samo zatrudnionych wg płci, wieku, miejsca zamieszkania, źródeł utrzymania

3.2 Ocena zastosowanej metody w odniesieniu do celu badania

Wybrana metoda jest adekwatna do założonych celów badania. Mogłaby zostać jedynie poszerzona o analizę wcześniej prowadzonych badań, dotyczących przedmiotu analizy.

3.3 Syntetyczne przedstawienie wyników badań

- Badanie rozkładu sumy kwadratów różnic w poziomie stopy aktywności zawodowej, zatrudnienia i bezrobocia w powiatach wykazało, że spośród 20 rynków pracy, których sytuacja odchyła się w „pozytywną stronę” (tj. cechuje je wyższa stopa aktywności zawodowej i zatrudnienia oraz niższa stopa bezrobocia) aż 7 leży w województwie mazowieckim, po 4 w wielkopolskim i łódzkim, natomiast 3 w świętokrzyskim.
- Województwo mazowieckie jest najbardziej zróżnicowane spośród wszystkich województw w Polsce pod względem przeciętnej liczby mieszkańców w powiecie.
- Województwo mazowieckie cechuje największa w Polsce aktywność zawodowa osób w wieku 25-44 lat, a także najwyższy poziom wskaźnika zatrudnienia (zwłaszcza powiaty: grójecki, piaseczyński, garwoliński, grodziski).
- Wśród 30 powiatów, w których więcej niż 25% ludności w wieku powyżej 15 lat pracuje w rolnictwie, 8 leży w województwie podlaskim, a po 6 w mazowieckim i lubelskim. Jednocześnie w województwie mazowieckim położone są powiaty, w których notuje się najwyższy w kraju odsetek osób

zatrudnionych poza rolnictwem (piaseczyński, m. Warszawa, pruszkowski, legionowski).

- W województwie mazowieckim zaobserwowano spadek prawdopodobieństwa aktywności zawodowej.
- W województwie mazowieckim poziom wykształcenia bardzo silnie oddziałuje na możliwość wykonywania pracy poza rolnictwem.

3.4 Informacja o lukach badawczych, deficytach informacji

Badanie warto poszerzyć o bardziej dogłębną analizę rynku pracy w kilku wybranych powiatach.

4. Rekomendacje pod adresem Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

4.1 Informacje, wskaźniki możliwe do wykorzystania w opracowywaniu koncepcji badawczej Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Wszystkie dane dotyczące rynku pracy oraz dane uzyskanie w wyniku zastosowania różnych metod statystycznych mogą być bardzo istotne w procesie opracowywania koncepcji badawczej MORP.

4.2 Publikacje rekomendowane dla biblioteki/bazy danych Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Grabowski Marek, *Regionalne rynki pracy w procesie integracji z Unią Europejską*, IBnGR, Gdańsk 1998.

4.3 Rekomendacje metod badawczych i narzędzi

W przyszłych badaniach warto skorzystać z wszystkich zastosowanych w omawianym badaniu metod analizy statystycznej i ekonometrycznej.

4.4 Rekomendacje zagadnień wymagających szerszych badań i analiz – propozycje dla problematyki badań planowanych przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy

W badaniach prowadzonych w przyszłości przez Obserwatorium warto dokonać również pogłębionej analizy statystycznej danych dotyczących konkretnych gmin i powiatów województwa mazowieckiego.

5. Wykaz publikacji związanych z prezentowanym badaniem

5.1 Materiały, teksty i bazy danych w wersji elektronicznej

www.rynekpracy.edu.pl- strona internetowa projektu, na której zamieszczone są bazy danych, raporty, mapki.

IV. ZAKOŃCZENIE

1. Przedmiot badań według obszarów problemowych

Zakres przedmiotowy badań na temat mazowieckiego rynku pracy prowadzonych przez ośrodki akademickie w Polsce cechuje duża różnorodność. Świadczy to o tym, że tematyka rynku pracy stała się zjawiskiem mocno obecnym w rzeczywistości społecznej zarówno mieszkańców województwa mazowieckiego jaki i badaczy.

Większość przeanalizowanych badań dotyczy sytuacji na rynku pracy oraz problematyki polityki rynku pracy. W raporcie znajdują się również badania, które uwzględniają problematykę społeczno-ekonomicznych i prawnych uwarunkowań sytuacji na rynku pracy oraz analizują kwestię migracji zagranicznych i ich wpływu na lokalny rynek pracy. Nieliczne z badań koncentrują się na standardach zawodowych, edukacji zawodowej, innowacyjności.

W szczególności przedmiotem analizowanych badań jest:

1. analiza: sytuacji społeczno- zawodowej wysoko wykwalifikowanych pracowników cudzoziemskich na warszawskim rynku pracy, wytworzonych przez nich wzorów mobilności oraz motywów oraz kosztów (nie)mobilności (badanie nr 1);
2. diagnoza: trudności mazowieckich przedsiębiorstw, związanych z niepełnym zatrudnieniem i brakiem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach oraz potrzeb przedsiębiorstw wymagających restrukturyzacji i adaptacji do istniejących warunków na rynku pracy (badanie nr 2);
3. analiza oferty szkoleniowej skierowanej do mieszkańców obszarów wiejskich Subregionu Płockiego i dostosowanie jej do rzeczywistych potrzeb mieszkańców (badanie nr 3);
4. uzyskanie informacji na temat relacji między studiami wyższymi a przyszłą pracą zawodową, identyfikacja sposobów wchodzenia absolwentów na rynek pracy oraz identyfikacja kluczowych kompetencji absolwentów z punktu widzenia społeczeństwa opartego na wiedzy (na przykładzie Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie- badanie nr 4);
5. analiza rozmiarów bezrobocia na przykładzie wybranych lokalnych rynków pracy oraz ocena skuteczności metod ograniczania bezrobocia, stosowanych przez urzędy pracy (badanie nr 5);
6. określenie poziomu potencjału innowacyjnego w subregionie radomskim (badanie nr 6);

7. zbadanie stosunku mieszkańców Mazowsza do migracji zarobkowej do krajów Unii Europejskiej w momencie jej rozszerzenia (badanie nr 7);
8. diagnoza sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy oraz analiza i ocena skuteczności stosowanych instrumentów aktywizacji osób bezrobotnych (np. w powiecie ciechanowskim – badanie nr 8);
9. forma i zakres świadczonej pomocy społecznej wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej, zwł. długotrwale bezrobotnych jak również formy pracy socjalnej z osobami długotrwale bezrobotnymi (na przykładzie gminy Regimin w powiecie ciechanowskim – badanie nr 9);
10. diagnoza sytuacji w badanych gminach w zakresie ich ogólnego rozwoju analizowanego na podstawie budżetów gmin i strategii ich rozwoju oraz ustalenie sytuacji gospodarstw domowych, a także opinii respondentów z tych gospodarstw o ich aktualnej i przewidywanej przyszłej sytuacji w tych gminach jak również ustalenie struktury form zatrudnienia członków gospodarstw domowych (na przykładzie gmin: Długosiodło, Michałowice i Wyszogród - badanie nr 10);
11. określenie cech środowisk lokalnych, w których funkcjonują osoby bezrobotne; struktury bezrobotnych według cech społeczno-demograficznych; opis sytuacji materialnej gospodarstw domowych respondentów (badanie nr 11);
12. rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej bezrobotnych oraz ich oczekiwań wobec Urzędu Pracy (w powiecie pruszkowskim - badanie nr 12), w zakresie metod poszukiwania pracy;
13. poznanie społecznych skutków bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym na przykładzie powiatu żyrardowskiego (badanie nr 13);
14. analiza lokalnych rynków pracy (w tym samym regionie) w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej) (badanie nr 14);
15. rola gminy w aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób niepełnosprawnych (badanie nr 15);
16. analiza kapitału ludzkiego bezrobotnych w województwie mazowieckim (badanie nr 16);
17. ocena skali oraz określenie przyczyn zróżnicowania rynku pracy w Polsce w ujęciu powiatowym i regionalnym oraz wskazanie wytycznych do przyszłych lokalnych i regionalnych polityk rynku pracy oraz polityk usuwania dysproporcji terytorialnych (badanie nr 17).

2. Opis metod zastosowanych w analizowanych badaniach

Źródłem danych dla autorów badań są zarówno dane zastane jak i dane powstałe w wyniku własnych badań empirycznych: ilościowych i jakościowych. W badaniach wykorzystuje się często dane zastane gromadzone przez Główny Urząd Statystyczny oraz jego wojewódzkie jednostki, powiatowe urzędy pracy, informacje wynikające z dokumentów urzędowych, zarówno centralnych jak i administracji terenowej (np. lokalnych strategii rozwoju, sprawozdań ośrodków pomocy społecznej), a także wyniki innych badań empirycznych.

Wśród badań empirycznych dominują te przeprowadzone przy użyciu przede wszystkim techniki ankiety (tradycyjnej- papierowej lub internetowej) oraz wywiadu. Zdecydowanie rzadziej stosowane są: wywiady telefoniczne lub wspomagane komputerowo, zogniskowane wywiady grupowe, panele eksperckie czy analiza treści.

Głównym sposobem analizy i zastosowanymi metodami są metody statystyczne. Najczęściej jednak ograniczają się one do prostego opisu procentowego udziału określonej grupy w próbie lub wyliczania średniej, mediany oraz odchylenia standardowego. Stosunkowo często stosowana jest analiza korelacji, wariancji i regresji. Z rzadka w omawianych badaniach używane są testy statystyczne (np. na normalność rozkładu zmiennej).

Bardzo rzadko stosowane są inne niż statystyczne metody analizy. Najczęściej jest to analiza SWOT.

3. Wykorzystane wskaźniki

Spośród wskaźników, które zostały użyte w omawianych badaniach, zdecydowanie najpopularniejsze i najczęściej stosowane są: stopa bezrobocia, stopa aktywności zawodowej, odsetek osób bezrobotnych/ zatrudnionych, biernych/aktywnych zawodowo wg różnych kategorii społeczno-demograficznych i ekonomicznych, liczba pracujących wg sektorów gospodarki, liczba podmiotów gospodarczych, saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych.

Stosunkowo rzadko stosowane są takie interesujące wskaźniki jak: intensywności deficytu/ intensywności nadwyżki w obszarze zawodów, ilość patentów wdrożonych i zgłoszonych w ciągu ostatnich 5 lat, wskaźnik krotności rejestrowania się bezrobotnego w urzędzie pracy czy wskaźnik efektywności szkoleń.

4. Rekomendacje w zakresie badań dla Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy

Z analizy badań wynika, że dalsze inicjatywy badawcze powinny zmierzać w kierunku podejmowania problematyki związanej z nowymi lub w niewystarczający sposób zdiagnozowanymi dotychczas wyzwaniami rynku pracy. Rekomendowane obszary problematyki badawczej to:

W zakresie problematyki wysoko wykwalifikowanych cudzoziemskich pracowników:

- Badanie motywacji pracowników wysoko wykwalifikowanych przybywających do Polski, czynników przyciągających i odpychających (tzw. push and pull factors) oraz czynników, które decydują o ich pozostaniu i kontynuowaniu kariery zawodowej w Polsce/ na Mazowszu.

W zakresie problematyki badań potencjału innowacyjnego:

- Stosunek przedsiębiorców do zarządzania zmianą oraz stosowanymi przez nich narzędziami.
- Zagadnienie innowacyjności przedsiębiorstw, stosowania nowoczesnych technologii, tworzenia patentów wdrożyć przeanalizować również w innych częściach województwa mazowieckiego.
- Współpraca między przedsiębiorstwami a placówkami naukowymi.
- Regionalny rynek pracy wobec migracji zarobkowych w Unii Europejskiej (na przykładzie województwa mazowieckiego).
- Wpływ migracji na lokalny rynek pracy oraz czynniki, które obecnie warunkują emigrację, zwłaszcza wśród pracowników wysoko wykwalifikowanych.

W zakresie problematyki perspektyw rozwoju kształcenia ustawicznego na rynku pracy:

- Oferta kursów i szkoleń proponowana zarówno przez firmy prywatne jak i instytucje publiczne, tak, aby dostosować ją do potrzeb pracowników i oczekiwań pracodawców oraz by zbędnie nie powielać niektórych tematów.

W zakresie problematyki badania absolwentów na rynku pracy:

- Losy absolwentów studiów podyplomowych

W zakresie problematyki instrumentów rynku pracy stosowanych wobec grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- Badania dotyczące stopnia usamodzielniania podopiecznych pomocy społecznej na skutek prowadzonej pracy socjalnej w zakresie aktywizacji zawodowej i oceny

rezultatów usamodzielniania w skali lokalnej (na czym polega praca socjalna oraz jaka jest jej skuteczność).

- Badania czynników ograniczających przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia w skali lokalnej jako podstawowego wymiaru polskiego rynku pracy i przyczyn stabilności zróżnicowania (badanie przyczyn subiektywnych i obiektywnych malej ruchliwości siły roboczej) prowadzącej do nierównowagi na lokalnych rynkach pracy.
- Wymagania edukacyjne pracodawców w rozwiniętych regionach kraju (np. warszawskiego rynku pracy) jako determinanta ruchliwości przestrzennej bezrobotnych z obszarów o wysokim bezrobociu, zacofanych ekonomicznie w celach aktywności zawodowej. Znaczenie potencjału ekonomicznego sektora usług w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i wiążące się z tym wymagania edukacyjne wobec bezrobotnych z obszarów słabszych ekonomicznie.
- Perspektywy rozwoju współpracy i budowy partnerstw lokalnych w powiecie ciechanowskim.
- Analiza strategii bezrobotnych z powiatu ciechanowskiego w zakresie radzenia sobie z bezrobociem oraz z identyfikacją form i skali korzystania ze wsparcia różnych typów środowisk: rola szkoły, parafii, ośrodków pomocy społecznej (opinie bezrobotnych).
- Współpraca instytucji rynku pracy w zakresie potrzeb szkoleniowych na ciechanowskim rynku pracy.
- Badanie przyczyn niskiego stopnia realizacji staży asystenckich i zawodowych pomimo relatywnie dużych możliwości finansowania tego instrumentu w powiecie ciechanowskim.

W zakresie problematyki pomocy społecznej wobec osób bezrobotnych w skali lokalnej:

- Inicjatywy własne gminy w obszarze rozwiązywania problemów rynku pracy – stymulanty i bariery aktywności na przykładzie województwa mazowieckiego.
- Przyczyny słabej inicjatywy ośrodków pomocy społecznej w zakresie podejmowania pracy socjalnej z bezrobotnymi. Realizacja ustawy o pomocy społecznej w tym zakresie na przykładzie województwa mazowieckiego.
- Zatrudnianie bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej na stanowiskach opiekunek domowych jako a wyzwania demograficzne w wybranych gminach województwa mazowieckiego.

- Rola kadr profesjonalnych (w tym pracowników socjalnych) w diagnozowaniu potrzeb społeczności lokalnej w zakresie pomocy w aktywizacji zawodowej.

W zakresie problematyki polityki społecznej w gminie w zakresie kwestii związanych z rynkiem pracy:

- Badanie potrzeb szkoleniowych i w zakresie przekwalifikowania w wymiarze lokalnym z uwagi na niski odsetek bezrobotnych uczestniczących w kursach przekwalifikujących w trzech badanych gminach.
- Cykliczne badania lokalnej polityki społecznej wobec osób bezrobotnych na terenie wybranych gmin.

W zakresie problematyki osób bezrobotnych w środowiskach lokalnych:

- Badanie zależności między opiniami na temat skutków ekonomicznych i pozaekonomicznych utraconej pracy na przykładzie miast zlokalizowanych w województwie mazowieckim a wpływem aktywności związków zawodowych w tych miastach.
- Migracje zarobkowe a miejsce zamieszkania bezrobotnych i wynikające z tego szanse na rynku pracy – analiza porównawcza bezrobotnych z dużego, średniego i małego miasta.
- Badanie aktywności urzędów pracy w pozyskiwaniu środków na szkolenia dla bezrobotnych, z uwagi na fakt, że tylko 1/3 badanych w Warszawie bezrobotnych nieuczestniczących w kursach przekwalifikujących chciałaby w nich uczestniczyć.
–
- Badanie przyczyn dużej niechęci bezrobotnych z Warszawy nieuczestniczących w kursach do zmiany kwalifikacji i korzystania z kursów przekwalifikujących.
- Badanie form poszukiwania pracy przez bezrobotnych w skali woj. mazowieckiego – przyczyny dominacji tradycyjnych metod poszukiwania pracy typu przeglądanie ogłoszeń, zróżnicowania przestrzenne w woj. mazowieckim.
- Badanie przyczyn zróżnicowań postaw wobec bezrobotnych – zależności między wielkością miasta (duże, małe, średnie) a postawami wobec bezrobotnych na przykładzie województwa mazowieckiego. Z tytułowego badania wynikał bowiem wniosek, że w dużych miastach (np. w Warszawie) bezrobotni nieco słabiej odczuwają obojętność otoczenia w stosunku do badanych miast średnich z terenu całej Polski

- Badanie czynników wpływających na ocenę skuteczności działań zapobiegających bezrobociu prowadzonych przez urzędy pracy na przykładzie województwa mazowieckiego (np. znaczenie oczekiwań ankietowanych, niezaradność indywidualna).

W zakresie problematyki bezrobocia w powiecie pruszkowskim:

- Adekwatność oferty szkoleń dostarczanych przez urzędy pracy wobec zawodów, na których istnieje zapotrzebowanie na lokalnych rynkach pracy w woj. mazowieckim.

W zakresie problematyki społecznych aspektów bezrobocia w okręgu restrukturyzowanym:

- Badanie rynku pracy w innych miejscowościach województwa mazowieckiego, które doświadczyły restrukturyzacji w wyniku transformacji ustrojowej lub cechują się występowaniem schyłkowych gałęzi gospodarki wraz z próbą porównania skali i skutków przemian oraz strategii dostosowawczych.
- Interesującym tematem badawczym dla Obserwatorium mogłoby być również badanie bezrobocia jako czynnika zróżnicowania społecznego w wybranych gminach/powiatach obszarów restrukturyzowanych, jako czynnika o kluczowym znaczeniu dla pozostałych sfer życia jednostki.

W zakresie problematyki lokalnych rynków pracy w Polsce (przed i po wejściu do Unii Europejskiej):

- Przedsięwzięcia ograniczające bezrobocie w powiatach mińskim i żyrardowskim

W zakresie problematyki roli gminy w aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób niepełnosprawnych:

- Badanie problemu wypalenia zawodowego wśród osób niepełnosprawnych w woj. mazowieckim.

W zakresie problematyki bezrobocia jako czynnika obniżającego kapitał ludzki w województwie mazowieckim

- Analiza regionalnych programów finansowanych z funduszy europejskich na rzecz podnoszenia kapitału ludzkiego na lokalnych rynkach pracy województwa mazowieckiego.
- Rola monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w rozwoju edukacji bezrobotnych na mazowieckim rynku pracy.

- Analiza programów finansowanych z funduszy europejskich w zakresie szkolnictwa wyższego wzmacniających powiązanie programów dydaktycznych uczelni z potrzebami lokalnego – mazowieckiego - rynku pracy.
- Programy monitoringu absolwentów realizowane przez uczelnie wyższe w województwie mazowieckim.
- Rola uczelni wyższych w tworzeniu i wdrażaniu modeli kształcenia ustawicznego (znaczenie uniwersytetów otwartych w edukacji ustawicznej społeczności Mazowsza).

5. Podsumowanie

Wnioski z kwerendy badań pozwalają stwierdzić, że priorytetowe wydaje się podejmowanie przez ośrodki akademickie badań zmierzających w kierunku analizy perspektyw kierunków kształcenia dających kompetencje, na które jest największe zapotrzebowanie na mazowieckim rynku pracy. Zwiększa to prawdopodobieństwo skutecznej identyfikacji czynników ograniczania bezrobocia, w tym przypadku tych z obszaru edukacji, a w konsekwencji stwarzania warunków wyrównywania szans na lepszy start zawodowy dorosłych. Bezrobocie bowiem ma w Polsce charakter strukturalny - wynikający ze strukturalnych rozbieżności między popytą pracy i popytem na pracę, w przypadku którego edukacja ma zasadnicze znaczenie.

Rozwój strategii prowadzenia badań naukowych powinien zmierzać do nawiązywania i utrwalania współpracy między uczelniami wyższymi prowadzącymi naukowe badania a instytucjami rynku pracy.

Należy również położyć akcent na adekwatność i wieloaspektowość prowadzonych badań względem problemów wynikających z potrzeb lokalnych społeczności mazowieckiego rynku pracy. Rozwój badań lokalnych stwarza szansę na otrzymanie danych pogłębionych wynikających z analiz prowadzonych bezpośrednio w środowiskach, których dotyczą problemy bezrobocia i jego skutki. Aplikowanie rekomendacji wynikających z osiągniętych wyników badań zwiększa prawdopodobieństwo skuteczności lokalnych programów wobec osób bezrobotnych, lokalnych strategii, które powinny uwzględniać specyfikę danego regionu. Badania stopnia wykorzystania wyników badań przez praktyków również w skali lokalnej mogłoby stanowić rozwojowy kierunek badań lokalnych w Polsce. W tym miejscu ponownie nasuwa się wniosek, że niezbędny byłby rozwój współpracy ośrodków akademickich i instytucji rynku pracy w zakresie integracji danych w celu poszukiwania i

wdrażania najlepszych rozwiązań problemów mazowieckiego rynku pracy, co w efekcie pozwoliłoby kształtować zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego.